

Aventamiento de M^{ra} Rd

*Ex Libris D. Philippi
à Collado et Recuenco-*

R
569

& de

~~Vincent~~

~~Vila~~

Cuenca

✓

~~Histe M...
...
...
...
...
...
...
...~~

*Q*uan dilata est misericordia
tua domine in salutem
non crepescit &c

Este libro es un libro como mille
 acontecimientos segund al que se lo alle que
 melo sepa velar y qui no soy de Dique
 ni tan poco de Marques que es de un po
 bre esta diantito que lo a de menester.
 yo no sabe mi nombre aqui de bajo lo pon
 dre.

~~Soy de Tula~~

~~St. Louis, Missouri, 1898~~
a 18 de Julio

DVODECIM
SPECVLA
DEVM

ALIQUANDO VIDERE
DESIDERANTI
concinnata.

Auctore P. IOANNE DAVID
Societatis Iesv Sacerdote.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. X.

31-9

R. n.º 4549

DEIPARÆ VIRGINI.

DOMINA mea sancta MARIA, Regina cæli; quæ singulari prærogatiuâ, vnigeniti tui Deique filij titulo fruens & fulgens, SPECVLVM SINE MACVLA, nuncuparis: quæque tamquã splendidissimum perfectissimumque cūctarum virtutum EXEMPLAR, in templo hodie PRÆSENTATA fuisti: ecce ego (conspectu tuo licet indignus) me tibi demisso in terram vultu, PRÆSENTO; & lubenti animo, SPECVLORVM istorum exilitatem, pudibundumque candorem, benignissimo tuo patrocinio ac fauori dico consecroque. Nam, cūm vniuersum per orbem, tamquam

* 2 indu-

indubitata bonorum votorum
coëptorumque faulrix & auctrix
prædicêris, & manus tuæ tornati-
les cælesti benedictione hac pol-
leant, vt quidquid illis ritè fuerit
creditum, peculiari quadam effi-
caciæ gratiâ feliciter imbuatur:
certa mihi à tam fausto fidere spes
affulfit, fore, vt & ego in primis
ex hac SPECVLORVM fabricâ &
concinnatione, fructum mihi spe-
ratum, te patrocinate, eliciam;
animæ, inquam, puritatem, lumen
gratiæ, & post huius vitæ curricu-
lum, BEATIFICÆ VISIONIS FRVI-
TIONEM: tum verò, vt, si quē alium
ista intueri contigerit; is, eâdem
tuâ ope suffragante, eiusdem me-
cum fiat beneficij particeps.

Suscipe igitur, obsecro, piissima
DOMINA, humilis tui seruuli piū
votum & donum: atque VNIGE-
NITO tuo, Domino nostro, hunc in
finem à te commendatum (quan-
doqui-

doquidem bonorum nostrorum
non indiget) gratiæ suæ munere
auctum redona: vt ad maiorem
ipsius gloriam, tuum honorem,
nostrarumq; animarum salutem,
vti valeamus. Audi clementissima
GRATIÆ MATER, animam meam
anhelantem, eiusq; miserere: audi
quid cū Sancto quodam, languida
spiret & speret: *Credo videre bona* <sup>Aug. in
Pf. 26.</sup>
Domini in terrâ uiuentium. O bona
Domini dulcia, immortalia, in-
comparabilia, sempiterna, incom-
mutabilia! Et quando videbo vos,
bona Domini? Credo videre; sed
non in terrâ morientium. *Credo*
videre bona Domini, in terrâ ui-
uentium.

Quapropter, si me exaudieris,
DOMINA: ego, & nomen & ho-
norem tuum pro viribus propu-
gnando & ampliando, me tibi fi-
deliter, dum vita comes erit, famu-
laturum promitto.

A D SPECVLORVM INSPECTOREM.

MICE Lector, & INSPECTOR: quemadmodum qui SPECVLVM aliquod suis vsibus comparat, non prohibet, quo minus illud alij quoque, dum occasio datur, inspiciant: non aliter ego, tametsi DVODECIM ISTAEC SPECVLA mihi potissimum concinnarim, ignarus an aliquando in aliorum conspectum prodirent; non impedio tamē, si quando fortasse lucem videre viderique contigerit, quin tu quoque in illis legitime SPECVLERIS, atque eadem vtilitati tuae plenissimo iure praecipias inservire.

Si verò (quod fieri potest) tuum vsum à meo metiri sit animus; ne curiositati alioqui, quantumvis pie, plusculum detur: ego quidem hunc me fructum ex illorum CONTEMPLATIONE collecturum speravi; primum, ut purgato mentis obtutu, clariùs diuinam erga me voluntatem intuerer; tum ut iuxta normam illius, quasi spiritalis perspectivae prototypon,
me

me actusque meos componendo, & VI-
DENDAE IPSIVS FACIEI in cælis,
in me DESIDERIVM inflammarem,
& eiusdem aliquando idoneus fierem SPE-
CVLATOR.

Quod cum æternæ beatitudinis summique
boni summam complectatur; ad quam omnes,
tam conditionis primogenio iure, quàm re-
demtionis merito, adspiramus: non possum
non tibi quoque tantumdem felicitatis, diuinâ
charitatis lege ac necessitudine comprecari;
quod facio. Hoc tantummodò à te, candide
Lector, æquè candidè flagito; ut ubi boni con-
sulueris & cōmodè habueris, quæ minùs essent
placitura; hunc in scopum, legendo cetera, &
SPECVLANDO, collimes, quem ego mihi met
(ut iam intellexisti) inter scribendum & de-
pingendum, sincerè præfixi. Idque non nisi
optimo iure mihi videor postulare. Nam, si,
quemadmodum mihi certò persuasi, nemini
SPECVLA ista nocitura, si candido recto-
que oculo illa inspexerit; ita non omnino nihil
profutura speravi, modò lege iam dictâ uti
voluerit. quis animum in re bonâ tam bonum
non consulat boni? Vale itaque, & fruiere.

PRÆAMBVLVM.

DESIDERIVS.

Pf. 17.

3. Reg.
10.

Pf. 41.

Pro. 13

Exo. 33

OMINE, ante te omne DESIDERIVM meum: & gemitus meus à te non est absconditus. Quemad-

modum enim vniuersa terra desiderabat vultum Salomonis: & quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum; ita desiderat anima mea ad te Deus: fititque ad te Deum fortem viuum. Quando veniam, & apparebo ante faciem tuam? Hoc, Domine, desiderium meum ante te atque in conspectu tuo versatur quotidie, si fortè aliquando inueniat gratiam, & sui voti compos reddatur: sed quia spes quæ differtur, affligit animam; hinc ingemisco, suspiro collacrymans: & gemitus meus à te non est absconditus. Cupio namque cum Zacchæo videre IESVM, quis sit; & præ turbâ tam internorum quàm externorum impedimentorum non possum: tum quia staturâ pusillus sum, tum potissimum, quia tu respondes mihi: Non videbit me homo, & viuet.

Heu mihi igitur, quòd incolatus meus prològatus est! & sicut ab oculis ita & ab occultis tuis quasi proiectus tuus, in hac lacrymarum valle peregrinari compellor. Interim, sunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus? Hec recordatus sum, & effudi in me ANIMAM MEAM.

Anima mea, quid agimus? quòd nos tandem conuertemus, dum à facie dilecti nostri seclusi,
cum

cum habitantibus Cedar , ac tenebroſi huius
exilij incolis, ſe inuicem affligentibus, & facien-
tibus ſibi inuicem anguſtias, lugentes cogimur
conuerſari, ac miſeram in hac carne mortali
ſeruire ſeruitutem?

Sed tamen, quid uſque adeò triftis es anima
mea, & quare adhuc magis conturbas me? Spe-
ra in Deo: & ſi quid tibi fortè ſolatij inſtillarit,
ne quæſo retineas verbum in tempore ſalutis; *Eccli. 4*
neque abſcōdas ſapientiam in decore ſuo. Nam
& ego tibi, dilecta mea, reuelabo fideliter, ſi for-
tè quem diligis, prior inuenero, & ſalutare elo-
quium ex melliflūo ipſius ore percepero.

ANIMA.

Quid vis, ô dilecte contubernalis, vt dicam
tibi? Tota moror in amaritudine; & tabe-
ſcere me facit zelus meus. Amo, deſidero, con-
cupiſco, quæro: & dum non inuenio, langueo,
gemo, & ſuſpiro. Suſpiro, clamo, & plorans in-
gemino; Quis es Domine? ubi es Domine? qua-
lis es Domine? ubi cubas in meridie? ubi pa-
ſceris? ubi vident te, & te fruuntur dilectæ tuæ,
ſponſæ & ſorores tuæ, fideles animæ? ibo poſt
veſtigia earum; curram in odorem vnguento-
rum tuorum; & ſequar, quocumque me traxe-
rit tactus & tractus à te amor meus. Tu namque
ſcis Domine, quia amo te. Exquiſiuit te facies
mea, faciem tuam Domine requiram: quia in
toto corde meo exquiſui te, & quidem non
niſi propter te; atque hoc totum, quia traxiſti
me, & miſerans miſertus es mei. Illumina igi-
tur Domine vultum tuum ſuper nos, & mi-
ſerere noſtri. Oſtende nobis faciem tuam, &

PRÆAMBVLVM.

saluerimus. Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.

DESIDERIVS.

Indith
6.
Gen. 4.
Iob 35. Quid adhuc audio te lamentantem, ô anima mea? Non recordaris quid responderit olim duobus dilectis discipulis suis dilectus tuus? Nescitis quid petatis. Sicut enim sedere ad dexteram & sinistram ipsius, vt postulabant, non erat ipsius dare illis: ita nec dare tibi faciei suæ conspectum, quemadmodum illum modò requiris. Sed, quid ô anima mea interim concidit facies tua? Suspice cælum, intueri & contemplare æthera, quòd altior te sit: & quid tamen ista ad incomprehensibilem quam desideras visionem eius? An etiam nescis, quòd frustrà cordis oculum erigit ad videndû Deum, qui nondum idoneus est ad videndum seipsum? Prius est siquidem, vt cognoscas inuisibilia spiritus tui, quam possis esse idonea ad cognoscenda inuisibilia Dei. Et, si non potes cognoscere te, ne præsumas ea quæ sunt supra te.

ANIMA.

Prudenter hæc quidem, & rectè mones mi frater: quid tamen hoc esse dicas, quòd inuisibilia illa Dei, quæ verè videre desidero, nescio quo pacto, quo plus latent plus placent; & negatis auidius inhiamus.

DESIDERIVS.

Amantis, & quidem ardenter amantis ac desiderantis indicia sunt ista: sed, quid iuuet illis insistere, quando ad concupitæ visionis fruitionem

nem talibus mediis non datur peruenire? Et, quis ex hac amoris prærogatiuâ impensum sibi gloriatur quod optat, repensumque vicissim à se quippiam dignum Deo præsumat; vel, se liquidò nosse, dum necdum tenet, quod toto corde desiderat; nisi qui præcipuâ mentis puritate, & corporis sanctitate, in semetipso meruerit tale quid, quasi per præambulum, experiri? Res est in affectibus; nec ratione ad eam pertingitur, sed conformitate.

A N I M A.

Conformitate, ais? Et quonam illam modo conformitatem obtinebimus, quo tandem ad concupitam illam ac beatificam Dei visionem admittamur?

D E S I D E R I V S.

Audi istud testantem eum, qui expertus loquitur; & imitari contende, vt tu quoque tali visioni te valeas comparare. Nos autem, inquit, ^{2. Cor.} reuelatâ facie speculantes gloriam Dei, in eadem ^{3.} imaginem transformamur, de claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu. Transformari oportet, ô anima mea, & purgare mentis oculum: vt, quò magis Deo in puritate ac sanctitate similes futuri sumus, eò clariùs eum aliquando videre possimus.

A N I M A.

Placet quod dicis quàm maximè; sed quâ dabitur istud complecti, & actu perficere.

D E S I D E R I V S.

Quod sermo non explicat, consideratio quærat,

PRÆAMBULUM.

rat, oratio expetat, mereatur vita: atque ita puritas assequetur. Tantum esto animo bono, & adnitere: fontem suum, mentem nimirum de quâ oritur, ipsamet consideratio purificabit: dein reget affectus, diriget actus, corriget excessus, componet mores, vitam honestabit, & ordinabit: postremò, diuinarum pariter & humanarum rerum scientiam, scientiam inquam Sanctorum, conferet; & animam ad videndum Deum quàm aptissimam reddet: hîc quidem beatitudine naturali, quâ intellectus clarè Deum cognoscat, & vt bonorum omnium auctorem diligat; & post hanc vitam beatitudine supernaturali, quâ Deum cognoscat & videat sicuti est, eoquæ fruatur in perpetuum. Et hæc est vita æterna, beatifica illa visio ac diuinæ gloriæ participatio, sine caritura, quam pariter quærimus.

ANIMA.

O quàm bonum erit nobis illic esse! quocirca nos ei hîc (vt dixisti) conformes efficere studeamus. Sed, vnde quæso nobis tam efficax consideratio, quam instar SPECULI nobis iam descripsisti, quo ad puritatem illam optatam ac necessariam veniamus?

DESIDERIVS.

Hoc vnum mihi velim credas, ô anima: præcipuum SPECVLUM ad videndum Deum, esse animum rationalem, intuentem seipsum; & tam diu se illius ope purificantem, donec in semetipso, velut in SPECULO, Deum contempletur.

Qua-

P R Æ A M B U L U M.

Quapropter, dicam quid cogitem modò.
Varia in mentem veniunt S P E C V L A, per quæ
licebit exspatiari, & ex omnibus, quod vsui tam
salutari conueniat, discretè seligere: vt mens
nostra, diuinæ bonitatis speculum, & idoneum
beatificæ visionis receptaculum, aliquando esse
mereatur.

A N I M A.

Rectè: probatur quod consulis, quandoqui-
dem nos etiam Sanctus quidam sic admonet:
Oculus, quo Deus videndus est, nunc fide mun- *Mat. 5.*
detur. Beati enim mundo corde; quoniam ipsi
Deum videbunt. Alioqui, non ignoramus,
quòd viuere quidem omnes beatè volunt; sed
ad peruidendum, quid sit, quod beatam vitam
faciat, caligant.

Eapropter oramus te Domine; illumina vul-
tum tuum super nos: vt, sicut imperfectum
nostrum vident oculi tui; ita nos, quid tibi in
nobis displiceat, videamus, & quasi ad S P E C V-
L U M emendemus: quodque acceptum & gra-
tum est in conspectu tuo, hoc ipsum tuâ gratiâ
confirmetur, & in opus perfectum deducatur.

I N

I N
DVODECIM SPECVLA
DEVM aliquando videre
DESIDERANTI
concinnata.

O Lim me speculo, ne vanus haberer, in vno
Explorare, metus religioq. fuit.
Rebar enim, speculis in lenibus, atque ea fama est,
Argumenta levis non leuia esse animi.
At, postquam SPECVLIS me pluribus intuo; ecce,
Nec metuo vanus, nec metuo esse levis.
Quin magis atque magis quò me iuuat vsque tueri;
Hoc minùs & vanus fio, minùsq. levis.
Quæ ratio hæc, oculi? SPECVLIS qui lusus in istis?
Dicite, sed nò estis capti oculis, oculi.
Scilicet hos aliquis celestior ignis adussit,
Æthereo Auctoris ductus ab orbe manu.
Hunc ignem, has flammæ, SPECVLIS deprendet
in istis,
Qui non ingrata trinerit illa morâ.
Hic se deflebit, sese hîc mirabitur, & quod
Antè fuit, spernet; quòdque erit, esse volet.

P. H. S. I.

DVODECIM
SPECVLA
DEVM

ALIQUANDO VIDERE
DESIDERANTI
concinnata.

I. SPECVLVM COMMVNE.

DESIDERIVS.

*Q*UAM dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. *Psalm. 83*
Sed, quid dicit Propheta? quomodo legis, ô anima mea? Nonne te conturbant, quæ illic interrogat, & ingredi desiderantibus clarè præscribit? Auribus percipe verba eius, & in corde tuo fideliter rumina. Quis ascendet, inquit, in montem Domini? *Psalm. 23*
aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mundo corde: qui non accepit in vano animam suam. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutaris suo. Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Iacob. Quæris quidem dilecta dilectum, & ego tecum: sed, nec

A

es

es manibus innocens, nec corde mundo; & ego multipliciter in vano accepi & possedi te, in hunc usque diem, annorum vitæ, viæ inquam peregrinationis meæ. Quid igitur agimus, ô soror & comes viæ; quid inquam agimus? Sicut dilectus noster dilectam ac diligentem desiderat: ita pulcher pulchram, formosus formosam, purus puram, & castus non nisi castam quærit. Nónne sic audis illum compellantem non semel, sponsam suam, electam ex millibus?

Cant. 1. Ecce, tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra
4. 5. 6. es. Nam & vice versa respondens ac congratulans illa, quamprimum idem elogium ei decantat: Ecce tu pulcher es, dilecte mi, & decorus. Quò nimirum declaret, pulchro non nisi pulchram coniungi animam, & sanctam sancto. Quæ enim communicatio pulchri cum fœdo, & sancti cum profano?

A N I M A.

O speciose formâ præ filiis hominum, in cuius labiis diffusa est gratia! Heu mihi, quàm me meæ turpitudinis pudet, piget, & pœnitet! Nec speciosi pedes, nec mundæ manus, nec facies decora, nec oculi puri sunt, & cor immunditiis scatet. Ecquâ igitur viâ vel gratiâ gratiam in oculis tuis inueniam? quomodo comparebo tam deformis & incomita ante faciem tuam? aut quâ fieri poterit, ut aliquando tibi tam fœda confocier; tibi inquam, cuius pulchritudinem, sol, stellæ, & luna, mirantur? Quò me conuertam infelix & desolata, in quâ nec species, nec decor, nec quidquid pulchritudinis reperitur?

D E S I D E R I V S.

Viriliter age, & confortetur cor tuum, ô anima

ma mea, & Dominus miserebitur nostri. Consideremus inuicem in prouocationē charitatis, *Heb. 10* & propriam turpitudinem agnoscamus: nam optima ad perfectionem via, suammet imperfectionem ac defectū fateri. Itaque, SPECVLVM istud, si placet, contemplemur: sed non obiter neque per transfennam vt dicitur, & imperfecte: neque etiam illorum more, qui non tam ad corrigendum quod vitiosum est, quàm ad euandī cordis fouendā stulticiam illud inspiciunt. Neque enim cuiquam relinquitur dubium in
 A meteoris utcumque versato, quin iris, siue arcus ille cælestis, in nubibus cæli ob id malè expressi
 B solis imaginem referat; quòd nubes, speculi formam ac vicem obeuntes, non omnem sui officij numerum impleant. Nam cum partes earum aliæ sint tumidiores, aliæ submissiores; quædam autem crassiores quàm vt solem transmittant, aliæ verò imbecilliores quàm vt excludant; inæqualitas ista, alternis lucem vmbraque commiscens, exprimit illam mirabilem arcus varietatem. Cum itaque indebita fiat solis obiectio, neque apta sit speculi cum admissis speciebus proportio: hinc color quidem igneus à sole esse cognoscitur, cæruleus autem à nube; ceteri verò, vtriusque mixturæ; sed perfecta solis imago non exprimitur. Ita prorsus illis accidit, qui indebito se modo cōtemplantur, resque suas nō vt oportet expendunt. Neque illo quoque modo nos contemplemur, quo illi de quibus Apostolus hanc in sententiam loquitur: Si *Iac. 1.* quis adiutor est verbi, & non factor; hic cōparabitur viro consideranti vultū natiuitatis suæ in speculo: considerauit enim se, & abiit; & statim
 A 2 obli-

oblitus est, qualis fuerit. Sed, qui ita fixis oculis illud intuitus fuerit, & quodammodò perspexerit, ille ipsius obsequio ad bonum uti perhibebitur: nam etiam ad spiritum usque penetrabit.

ANIMA.

Sed, quid mihi SPECVLVM applicas, quod formis tantummodò facierum vultibusq; corporeis cõtemplandis subseruiat? Longè etenim alia est animæ facies, ac pulchritudo formæ quam quærimus, ac sine qua dilecto nostro placere non possumus, quàm forma corpora ac terrena. De visibili siquidem specie, mediisq; illius ornatui seruiētibus, scimus ita interminatum Prophetam: In die illa, auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & SPECVLA. Immò audi quid amplius: Pulcherrimi quique viri in gladio cadent.

DESIDERIVS.

Scio, & memini optimè: sed, penitiùs volte SPECVLI huius vim atque efficaciam scrutari & experiri; quæ interiores quoque animi recessus rimetur ac penetret: ibique latentia mētis arcana ac vitia deformitatesq; ad cutis superficiem adductas palàm reuelet, ac detergere doceat. Adeò, ut speculi corporalis ac planè communis obsequio, teipsam in abdita mentis ac spiritus habitudine, ad meliorem formam queas perducere: sitq; futurum tibi, æquè ac corpori, iuxta Poëtam,

Consilium formæ, SPECVLVM. —

ANIMA.

Quandoquidem hanc, ô frater, pulchritudinem vnice exoptamus; quâ pulcherrimo præ omnibus pulchris ac speciosis placere contendimus:

dimus: quid differimus hunc tam faustum speculandi modum excutere, atq; ad vsum quàm citissimè adhibere? Dic igitur, per dulce hoc vitæ communis vinculum obsecro, quonam pacto fiet istud, quod dicis; quoniam modum non cognosco, vt vultum mentis atque animi in corporali speculo contemplemur; imò, & quod in eo vitiosum est, corrigamus?

DESIDERIVS.

Numquam ne audisti dilecta, & soror mea, dilecto placere desiderans, dicentem Sanctum *Hier.* quemdam; quòd speculum mentis, sit facies? quodque taciti oculi, cordis fateantur arcana? Et quidem res ipsa loquitur.

ANIMA. Audiuerim, vel non audiuerim: verum esse tamen, non inficior: nam, Frons hominis, animi nuntius est: &, vt Sapiens inquit, Sapientia hominis lucet in vultu eius. *Eccle. 3.* Si que (vt idem testatur) per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis: necessarium est, vt delicta illa sua in indignatis obtutu, quasi in SPECULO quodam, contempletur, quæ corrigit. Sed, quid mihi speculum istud materiale hunc in vsum præstabit? Rem oppidò opportunam facturum, si explices.

DESIDER. Dicam, faciamque intelligas; si prius tamen Plutarchum, Dialogo de cohibendâ irâ, loquentem audire non renuas. Sic enim ille inquit: Si quis elegans & accuratus comitetur famulus; agrè non tulerim, si mihi irascenti SPECVLVM offerat: sicut nonnullis, ubi lauerint, nulla utilitate exhibetur. Etenim, videre seipsum, contra naturam affecto & conturbato vultu; non parum facit, ad damnan-

dam iram. Ita & Plato discipulos suos admon-
nebat, vt se ebrios in speculo contemplarentur.
Sic enim fore, vt dum faciem suam, furibun-
dam & phrenetico similem intuerentur, in po-
sterum ab ebrietatis vitio abhorrent. **Quin**
& patresfamilias olim eundem in finem atque
vsum, filios suos in famulorum ebriorum fana-
ticâ turbulentaque facie, quasi in quodam spe-
culario orbe sibi obiecto, quid sese dedeceret,
intueri iuebant. **Vnde** & Socratem Philoso- **C**
phum legimus speculo ad morum disciplinam
formandosque animos esse vsum. Quippe sua-
fisse discipulis fertur, crebro vt semet in speculo
contemplarentur: vt, qui eorum foret pulchri-
tudine sibi cōplacitus; procuraret, ne corporis
dignitatem, morum dehonestamento pollue-
ret. **Qui** verò minùs in se visendam formam
inspectasset, minùsque se eo nomine commen-
dabilem; nauiter confurgeret, vt virtutis splen-
dore, inopiam formæ collustraret, atque inge-
nio damna corporis ac naturæ rependeret.

Videsne, o anima mea, Speculi huius artificia-
lis auxilio etiam ad intima mentium penetrari,
virtutes ac vitia inuestigari, deprehendi que?
Videsne illas huius instrumenti adminiculo, si
insint animo, foueri; sin defint, inferi? hæc
verò, meliorum morum fideliam obliterari? Sed
attentâ consideratione opus; neque fatis, ina-
nium hominum more, vultus superficiem sal-
tim rapimque inspicere. Eapropter Pythagoras **D**
mandabat discipulis, in speculo se, non ad lu-
cernæ alicuius lumen, sed illustri sole contem-
plari. **Quo** dicto tamen non inconcinnè simul
innuebat, cum doctissimis esse conferendum
pedem:

pedem: vnde illucescat clariùs, quantum promouerimus, quantumque nobis ad summam desit. Sapientiorum namque congressus, instar speculi ad solem illustris, quid debeat de se quisque sentire, manifestat. Vnde etiam specula ad hoc esse inuenta legimus, vt homo ipse se nosceret. Multi siquidem ex hoc consequuntur, primò sui notitiam, mox & consilium quoddam. Formosus, vt vitet infamiam, nec Libycis se vitiorum Syrtibus adobruì sinat. Deformis, vt sciat, virtutibus redimendum quidquid corpori defuerit. Amplius, vt iuuenis, flore ætatis admoneatur, illud tempus esse discendi, & fortia audendi: senex, vt indecora canis deponat, & de morte aliquid cogitet, admoueri sibi lineas sentiens.

Sed & natura, hunc in finem benigna, facultatem istam vel inopi seipsum videndi impertita videtur. Fons enim cuique perlucidus, aut læue saxum, imaginem reddit. Vnde & speculorum originem non contemnendi auctores prodiisse existimant, eaque occasione & simplex antiquorum vsus commendatur, & posteriorum luxus perstringitur. Qualem (inquit quidam) fuisse cultum putas ad hoc speculum se comentium? Ætas illa simplicior, & fortuitis contenta, nondum in vitium beneficium detorquebat, nec inuentum naturæ in libidinem luxumque rapiebat. Primò, faciem suam cuique casus ostendit: deinde, cum insitus sui mortalibus amor dulcem adspectum formæ suæ faceret; sæpiùs ea respexere, in quibus prius effigies suas viderant. Postquam verò deterior populus ipsas subiit terras, effossurus obruenda;

ferrum primò in vfu fuit: & id homines impu-
nè eruerant, fi folùm eruiſſent. Tunc demum
alia terræ mala, quorum leuitas aliud agentibus
ſpeciem ſuam obtulit: quam hic in poculo, ille
in ære ad alios vſus comparato, vidit: & mox
proprius huic miniſterio præparatus eſt orbis:
nondum argenti nitor, ſed fragilis vilifque
materia. Tunc quoque, cùm antiqui illi viri in-
conditè viuerent, ſatis nitidi, ſi ſqualorem opere
collectũ, aduerſo flumine eluerent; cura come-
re capillum fuit, ac prominentem barbam de-
pectere; & in hac re quiſque ſibi alteriſque ope-
ram dabat inuicem. Coniugum quidem manu,
crinis ille, quem effundere olim mos viris fuit,
attrectabatur: ſed illum ſibi ſine vſlo artifice
formoſi quatiebant, non aliter quàm iubam
generoſa animalia. Poſteà, rerum iam potente
luxuriã, SPECVLA totis paria corporibus, auro
argentoſque cælata ſunt, denique gemmis adorna-
ta: & pluris vnũ ex his femine conſtitit, quàm
antiquarum dos fuit illa, quæ publicè dabatur
Imperatorum pauperum filiabus. An tu exiſti-
mas, ex auro nitidum habuiſſe Scipionis filias
ſpeculum, cùm illis dos fuiſſet eſ graue? O pau-
pertas felix, quæ tanto titulo locum fecit! Non
fecifſet illis Senatus dotem, ſi habuiſſent. At,
quiſquis ille fuit, cui ſoceri loco Senatus fuit,
intellexit ſe accepiſſe dotem, quam fas nõ eſſet
reddere. Iam libertinorum virgũculis in vnum
ſpeculum non ſufficit illa dos, quã dedit Sena-
tus pro Scipione. Proceſſit enim immodèſtiũs,
paulatim opibus ipsis inuitata luxuria; & incre-
mentum ingens vitia acceperunt. Adeoſque
omnia indiſcreta ſunt, peruerſiſſimis artibus, vt
quid-

quidquid mundus muliebris vocabatur, sarcinę viriles sint; minus dico, etiam militares. Iam, SPECVLVM ornatus tantum causa adhibitum; nulli non vitio necessarium factum est.

Ecce, ô anima mea, quàm graphicè, nō solum optatim speculi vsum, quo vitia quoq; interiora prodantur atque eluantur, depictum vides; verumetiā totius mundi corrupti vanitatem & luxum, tam iuuenum quàm adolefcētularum, ob oculos nobis tamquam in speculo positum! Quem etiam in modum hanc speculis abutentium plusquā puerilem ineptiam alio quodam loco idem auctor disertissimis verbis insectatur. SPECVLVM, inquit, in quod adspicimus, ac speciem, hoc est effigiem nostram contemplamur; datum nobis à natura fuit, non vt pilos è superciliis aut barbā velleremus, non vt faciem inficeremus coloribus; non vt rugas traheremus: sed, vt nosmetipsos nossemus, moresq; illius intuitu in melius formaremus; prout antiquos illo vfos fuisse cognouimus.

ANIMA. Numquam (vt verum fatear) tantum tamq; eximium etiam veræ virtutis fructū ex speculis colligi posse mihi persuasi. Sed, quàm dolendum, tam parum id viros ac mulieres, ac præsertim comtulos æui nostri peruersi adolefcētes, animaduertere; atque abuti potiùs tam præstati naturæ beneficio, quàm, sicut olim illi philosophi suos docebant discipulos, vt in bonum virtutis obsequiū! Verè prorsus molles isti atque degeneres, sibi peius volūt, quàm ipsa natura voluerit; quę, cum illos viros finxerit, ipsi se ad speculū refingunt in feminas. Curiosius, morosius, maioriq; cum studio, se comunt, poliunt,

A 5

liunt, moliuntur, cincinnos cōcinnant, supercilia, barbam (si quid tamen eius habēt) & collarem ornatum adaptant, quàm quævis virguncula cum vniuerso suo mundo muliebri possit effingere. O degeneres animos, & viros parū viriles; sub Sardanapali potiùs, quàm sub alicuius Hannibalis aut Epaminondæ cēturiandos manipulis!

DESIDERIVS.

Isa. 2. Meritò terreat eos, præfaga illa damnationis, Ioëlis sententia: A facie eius (iudicis scilicet & vindicis Dei) cruciabuntur. nam Domini terribilis facies, faciebus ipsorum, vt aptè cōparatus ita intolerabilis cruciatus futurus est. Omnes vultus eorum (inquit) redigentur in ollam. Nam, præterquam quòd inexplicabilis illorum erit cruciatus, qui à facie irati iudicis in eos torquebitur, etiam insuper vultus ipsorum quorum hīc tam studiosi ac curiosi fuerint cultores, ita illis ipsis peculiarem tormentorum molestiam parient, ac si omnes sic comæ & fucatæ facies in ollam ignitam coniectæ ebullientes ac efferuescentes se inuicem acerbis moribus ac dilaniationibus impeterēt & lacerarent; præter communem cum reliquis damnatis, ardoris & concoctionis acerbicatem. Adde, quòd præfœditate atque nigrore horribili, nigris potiùs ollis similes apparebunt, quàm humanæ alicui faciei.

DESIDERIVS.

Nos igitur, ô anima, si sapimus, interioris formæ ac pulchritudinis capti cupidine atque amœnitate, SPECVLI huius obiectu (quantum fieri posse didicimus) indecentem animi statum, ex ipsius contemplatione, more maiorum,

II. SPECVLVM FALLAX.

DESIDERIVS.

AMVS nunc, si lubet, ô anima mea!
de SPECVLO ad SPECVLVM; vt
delibata cuiusque speculationis ocu-
laris indagine, sublimioris tandem
theoriæ reddamur participes; atque intellectus
acumine, diuinæ pulchritudinis excellentiam
(quantum quidem humanæ imbecillitati per-
mittitur) aliquatenus degustemus. Dicit nam-
que de nobis tunc poterit illud Prophete: *SPECVLATOR Ephraim cum Deo meo.* Tunc si qui-
dem veri Ephratæi (quod est frugiferi & cre-
scentes) cum Deo nostro futuri sumus, si in pu-
ritate mentis, & perfecta Dei dilectione cum
ipso coniuncti, de bono semper in melius pro-
fecerimus. SPECVLVM itaque istud in spe-
culorum serie primò subiunctum, quâ par est
prudentiâ contemplerur. Osea 96

Sed, quid hoc rei est? ô anima! In SPEC-
VLVM FALLAX & mendax incidimus;
cuius infido ductu, similes illorum (nisi no-
bis cauerimus) futuri sumus, de quibus Pro-
pheta conqueritur, hunc in modum: *SPECVLATO-
RES eius cæci omnes: nescierunt* Isa. 56
vniuersi. Canes muti, non valentes latrare: vi-
dentes vana, dormientes, & amantes somnia.
Nam, tametsi Propheta de vigilum speculâ, nos
autem de speculo contemplationis agamus;
quantum tamen præfagit animus, in eadem per
fallax hoc speculum infelicitatis incommoda, si
fueri-

fuerimus incurij, dilabemur; quæ ibi de vanis, falsis, fallacibusque ac mendacibus prophetis ceu speculatoribus Propheta commemorat. Quid namque discriminis, inter speculatorem cæcum in speculâ, & inter oculatum contemplatorem in speculo, sed fallaci ac dolofo. Quidve interest, inter speculatorem, præ cæcitate nescientem quid foris agatur; & inter sui consideratorem in speculo mendaci, rei veritatem celante? Et demum quid refert, an speculator è speculâ videat vana, dormiat, & somnia diligat; an verò seipsum contemplans in speculo, præ fallaciâ optices & perspectiuæ, ludificetur adspectu; sitque vicinior somnio, quod videre se credit, quàm rei ipsius veritati? Itaque, si sapimus, ô soror dilecta, anima mea, nihil nobis tam versicolori credendum est speculo. Verumtamen, quò magis nobis ab omni fallaciâ sit cautum; naturam ipsius vastram, veteratorem, ac malignam inuestigemus.

ANIMA.

Ediffere igitur, obsecro, mi frater dilecte, quænam sit primaria fallacis huius SPECVLII natura atque ex arte conditio. Nam existimo, quemadmodum vnica est linea recta, curuæ autem innumera: ita verax speculum vniforme, sincerum, ac simplex; sed mendax & fallax multifarium, multiplex, formarumque diuersissimarum.

DESIDERIVS.

Planè, vt dicis, ita se habet, neque facile est scrutabilis eius nequitia. Illud verò primariâ signi-

A significatione fallax ac mendax speculum nuncupatur; quod non fideliter obiectam speciem, sed planè aliam atque e mentitam repræsentat: adeò vt interdum etiam formosissimi deformes appareant, & è conuerso deformes pulcherrimi; prout disposita est, certoque artificio temperata speculi superficies, aut ipsa materia. Vnde & poëta quidam, deformem quamdam, quæ, quòd pulchra quandoque fuisset, rugosam nunc senio faciem nollit agnoscere, & speculi potiùs vitio attribueret errorem, sic de speculo suo conquerentem inducit:

Cumq; aliquis dicet, Fuit hæc formosa; dolebis, Trist. 3

Et SPECVLVM MENDAX esse querere tuum.

Adeò, vt eapropter quoque, siue quòd verè specula fallerent, neque obiectam sincerè effigiem redderent (qualia extitisse poëta supponit) siue quòd repræsentatæ per specula effigies & formæ intuentibus non arderent, dicit idem auctor prædicitque aniculis, hoc modo:

Tempus erit, quo vos SPECVLVM vidisse pigebit: Ouid.

Et veniet rugis altera causa dolor.

Flet quoque, vt in SPECVLORUGAS adspexit Idem.
aniles

Tyndaris: & secum, cur sit bis rapta, requirit.

Quò spectat illud quoque, quod dicit quidam, & rectè: Senibus inuisa specula. Senes enim atque anus, dictante naturâ, specula longè proiiciunt: ne, si se in illis contemplari velint, immutatam faciem non agnoscant, & se alios esse atque videri, lamentari cogantur. Ad quos Ly-

*Horat.
Carm.
lib. 4.
Od. 10.*

Dices, heu (quoties te in SPECVLO videris alterum)

Quæ

*Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel, cur his animis incolumes non redeunt genæ?*

*Iustin.
Mart.*

Tametsi verò, fallacia illa proprio vocabulo specula appellentur, quæ aliam quàm obiectis effigiem ac figuram repræsentent, aut eandem aliter quàm verè est efformatam: fallacia tamen & illa vocari possunt, de quibus Iustinus Martyr, quando in eas feminas (tametsi Christianas) declamat, quæ dolosa arte tentabant eiusmodi quæ Christianis essent alioqui mulieribus interdicta. Sic enim ait: Vsu venit quibusdam, seipsas fallentibus (ecce fallaciam speculantium) vt cùm apertè vultum pigmentis fingere non audeant, arte id faciant. Nam, in vndam aut oleum facie inclinâtâ despicientes, de seipsis iudicant, an aduersus castitatem belligerare possint. Non quòd specula illa naturalia fontis vel olei fallerent intuentes; sed quòd illæ curiosæ, tali arte vtentes, præscriptam pudicis Christianis mulieribus legem eluderent. Quales etiam, quasi pudicitia nundinatrices eas habet Tertullianus: quæ, vt ait, consilium formæ à speculo petunt. Reprehenditque idem in viris, SPECVLVM omni ratione adhibentibus, consulentibus, anxieque insipientibus: quasi verò verè formosi, præstantique formâ ac corpore existant, dummodò vel ipsi sibi tales appareant, vel qualicumque fallaciâ speculum tales repræsentare videatur.

Quis enim tam parum in rationis rectæ speculo est versatus, qui non clarissimè videat, inanes eiusmodi speculatores ac speculatrices, insipienti ac imminuto homini cerebro esse
fimi-

similes; qui fortè per speculum diaphanum
 transparentisque vitrum sese in lunâ considera-
 ret, & eam, quæ in ipsamet lunâ spectantibus
 apparere videtur obrusa admodum humana
 facies, suam ille effigiem delirus speculator
 existimaret? Et certe, tametsi opinione suâ
 ipse falleretur, non usqueadeò tamen à vero
 aberraret, cum stultus vt luna mutetur, & ne- *Erech.*
 scio quam sibi ex speculo quantumvis men- *27.*
 daci affingant pulchritudinem, indefessi qui-
 dam speculorum aruspices. Nónne sic etiam
 Acco vetula (de quâ Cælius) seipsam impru-
 dens fefellit ad speculum: dum faciem suam
 (tametsi insigniter rugosam) in illo conspi-
 ciens, secum, quasi cum alterâ se, corridere
 cœpit & colloqui? Et, quæso te, quid minus
 faciunt illæ, quæ finem non faciunt, se in suo
 speculo circumspectandi, comendi, poliendi,
 aridendi, indignandique subinde dum non
 satis succedit ex animo, atque omnia tandem
 & singula consilio ac præscripto speculi dige-
 rendi; vt dum illis distinentur, annus sit? Adeò
 vt si non fallat speculum, seipsas fallant.

A N I M A.

Heu, quantum ab internæ formæ curâ se-
 moti sunt, qui se ita totos in exterioris speciei
 contemplationem immergunt! Quàm defor-
 mes intus, quàm pulchri foris! quàm nigræ sunt
 facies eorum, à fumo qui in domo hominis in-
 terioris ex tantâ vanitate ascendit; dum exteriùs
 interim omnia nitent, ac pigmentis collucent!
 O cæcas hominum mentes, cælestium inanes!
 Quid etenim aliud agunt, tali tamque molesto

B

ac

ac seruili molimine ita semetipfos fallentes; C
quàm si parum cordatus pictor, angelum aliquem in suo prototypo, velut in speculo relucentem, sibi sumens imitandum, diabolum interrim teterrimum in tabula sua depingat? Nónne sic etiam speculatores isti ac specularices, in speculo vultum natiuitatis suæ, qualem Deus indiderit, intuentes, per stultam ac vanam in animo gloriam, vultum abominabilem coram Deo atque angelis eius, in suamet conscientia sibi conciliant? Nónne item fœdissimæ sui turpique scrophæ talem comparat Sapiens, Pro. 11. dum ita ait: Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua? Dignum profectò talis operæ pretium.

DESIDERIUS.

Procul idcirco sit ab istarum tabernis ac tabernaculis, castum nostrum, ô anima, contubernium. Ipsi potius, quem diligimus, cuius gratiam piâ ambitione venamur, atq; per eundem Sapientiæ iugiter commoremur; cum ipsa fors nostra perseveret: vt dicere æquè fideliter ac Eccl. 1. constanter possimus: Mens mea contemplata est multa sapienter, & didici. Dedi que cor meum, vt scirem prudentiam atque doctrinam, Item. 2. erroresque & stultitiam. Et vidi, quòd tantum præcederet sapientia stultitiam, quantum differt lux à tenebris. Da itaque nobis, ô Domine, quærentibus te, ac vultui tuo placere studentibus, eumque aliquando in cælis videre sicuti est, ac sine vlllo medio, contemplatione eius beatificâ frui desiderantibus; ne terrenis istis illecebris, fallacibusque speculis eludamur: sed

sed tuæ pulchritudinis amore capti, atque inextricabili nexu irretiti, vana mundi oblectamenta, vt mera deliramenta, spernamus; atque instar speculorum fallacium cauti deuitemus.

ANIMA.

Ita & ego tecum sentio, optime ac fidelissime consodalis; atque in hoc proposito nos inuicem sine intermissione, dum hoc vitæ mortalis nexu copulamur, animemus. Sic namque & Apostolorum verticem locutum, nos meminisse ipso facto testabimur. Non enim indoctas 2. Pet. 1 (inquit) fabulas secuti, notam vobis fecimus Domini nostri Iesu Christi virtutem & præscientiam: sed SPECVLATORES facti illius magnitudinis.

DESIDERIVS.

Consultò, mi soror: sic enim futurum est, vt fallacis mundi præstigias, ipsimet, Deo iuuante eludamus; atque artem arte fallamus. Quid namque de vniuersis huius mundi immundi blanditiis, adulationibus, promissis, deliciis, voluptatibus, honoribus, potestatibus, speciosisque nominis titulis ac beneficiis, censendum est aliud; quàm de fucis, laruis, & inanibus bullis, ne hili quidem vel flocci faciendis? De ipso eapropter rectè dici potest illud Annæi Senecæ: Lib. 5.
de Beneficiis
cap. 11. Qui veri beneficij specie fallit, tam ingratus est, quàm veneficus, qui saporem, cum venenum credidit, miscuit. Adeò vt mundus mendacium fallaciumque speculorum sit omnium
D fallacissimum. Nónne mundus verè dici potest
B 2 lunâ

lunâ inconstantior, quæ suum momentis singulis vel incremento vel decremento deludit spectatorem? Nam cum in summâ esse videtur plenitudine; verissimo mundi typo, statim ad defectionem vergit. Neque vulpecula in arte fallendi mundo callidior, quæ tamen ab innatâ fallendi astutiâ præcipuum suum traxit encomium. Quid mirum igitur, si, qui in mundi nitore, instarque fragilis vitri resplendescentiâ, velut in speculo sese oblectant, mille modis eadem fiant ridiculi, cunctorumque ludibrium? Sic etenim orbis ille bullosus ex sapone & aquâ conflatus, dum ad summum, vel sui magnitudine, vel in altum adscensu, pertingit, eliditur; & in nihilum rediens, plus mœroris, mordicante in puerorum oculis sinigmate, parit, quàm antè lætitiæ dederat, cum in vigore suo splenderet, quemdamque in conchâ microcosmum referret.

Et verò, quid in optimis speculis aliud iudicamus, quàm meram inesse fallaciam? Quid enim aliud, quàm alienum corpus ac figuram mentiuntur? Non est namque in speculo, quod ostenditur: nam si quod repræsentat, verè in speculo esset; non ita repente euanesceret, nec aliâ protinus imagine superueniente obduceretur: neque ita innumerabiles modò interirent, modò exciperentur formæ. Quid ergo? Simulacra ista sunt tantùm: & inanis solummodò verorum corporum obiectorum imitatio: suntque ista à quibusdam altioris ingenij sic comparata, vt etiam in prauum possint detorquere quæ recta sunt. Nam sunt specula, quæ faciem prospicientium obliquant: sunt, quæ in infinitum

nitum augeant, humanumque habitum excedant, modumque nostrorum corporum. Id efficit autem perspectiua, ut in vno eodemque speculo, aliquando vnius rei plures sese ostendent imagines. Si certo modo constituas, imaginet prorsus nihil: situ autem demutato, imaginofum reddatur. Id comminiscitur quoque ars ista, ut caput in imo compareat, pedes vero surrecti; teste Varrone. Excogitantur & monstrifica: ut in templo Smyrnæ dicata; ut auctor est Plinius. Vidi ego quoque, quæ os contemplantis (natura licet formatum quam optimè) mirè in arctum adductum, horrendè verò in altum extenderent. Et vicissim alia, quæ, labra compressa, sine modo vtrimque in latera diducerent. Alia, quæ nasum simum & strumosum referrent: alia verò, quæ præacutum & enormiter prominentem: atque ita de omnibus quæ obiiciebantur, in monstri deformitatem reddentia.

Sed, quid de fallacibus illis & artificialibus speculis dicemus, de quibus Pausanias libro octauo in Arcadicis? Ad dexteram (inquit, de Curetibustractans) è delubro egredienti, SPECVLVM in tectorio parietis aptè inclusum est: in quo, qui inspexerit, suam ipsius imaginem, aut parum perspicuè, aut prorsus nihil cernet: deorum tamen signa, & solium ipsum dilucidè intuebitur. Quantum ego quidem coniicio, aut speculum illud ita dispositum erat, ut defectu debitæ reflexionis, inspicientium vultus ad ipsorum oculos non redirent: (tametsi enim omnes qui in cubiculo sunt in speculo opposito species suas imprimant; non omnes tamen sese

in eodem conspiciunt, sed illi tantum, qui in rectâ reflexione oppositi stant) vel arte aliquâ latentiori, aut etiam illusione diabolicâ, illud accidere potuit. At, at: quid dicam? Nónne eò impietatis deuentum est hodie, vt infano cupidinis cestro perciti, & quasi philtro dementati homines abiecto timore Domini, nullaque habitâ conscientiæ (quam ita miserè profligant) ratione; administro diabolo, proci sui illa, iste suæ amasiæ, vel numquam visam, vel visam olim, sed lógo terrarum mariumque interuallo diffitam effigiem in speculo sibi magicâ arte representari permittat, imò & prece & pretio procuret? O protritæ verecundiæ, neglecti diuini iudicij, & proiectæ per omne flagitium animæ, detestanda sed testatissima tamen argumenta! Horror quidem illis ex tali adspectu pavidam intus conscientiam ferit; sudor præ rei nouitate erumpens, sceleris arguit; ac præsens maligni spiritus opera, atque molitio, tremantibus etiam sensibilibus artubus, panè exanimat: & tamen, spretis his omnibus, & iucundum & gratum videtur inimici obsequium, in certam animi perniciem etiam ære coëmtum: placetque tantis impensis æternum emere pœnitere. O insaniam! ô mentis effascinatæ caliginem! quæ non videat in hoc SPECULO, quantam sponte admittat iacturam, dum in eodem intentis oculis vesana cum voluptate speculatur phantasma dæmonicum, eius nimirum adumbrato obtutu, cuius carnali amore,

Vulnus alit venis, & caco carpitur igni.

De tigride non multum abludentem huic fabulæ, H

bulæ, vel amētię potiùs, legimus illusionem. Tigris etenim, vt velocissimum est animal (nomē à Medis & Armenis habēs, qui sagittam tigrim appellant; atque rapacissimus quoque fluuius Tigris vocatur) viua adhuc atque adulta capi nequiuit: sed catulus, absente matre, ab equite velocissimo quandoque surripitur. Quod dum superueniens mater agnoscit, rapidissimo cursu raptorem insequitur. Ille verò, certò sciens se non cursu sed arte tantum posse ferocis beluæ perniciatē effugere, vitreum orbem in speculi morem confectum delabi finit; in quem incidens tigris, seque in eo admirabunda contemplans, remoransque dum catulum suum se videre existimat, à fugiente interim raptore deluditur, ac omni spe sua frustratur. Ita quoque miserum mortalium genus, dum vano fallacię speculorum obtutu, falsiſque vmbraticorum simulacrorum figuris, & oblectamentis inanibus stultè distinetur; & rem præsentem, & spem omnem futuræ posteritatis atque æternæ salutis auferri patitur: idque ab his nimirum, qui præcipuæ felicitati, supremæ gloriæ, ac bono ipsius summo, implacabili odio insidiantur. De quibus Propheta in persona Iudæorum sic lamentatur: *Thre. 4*
 Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli: super montes persecuti sunt nos: in deserto insidiati sunt nobis.

ANIMA.

Verè fallaciam tam miserandæ deceptionis præuidit præmonuitque Sapiens, quando mundi nequitiam atque astutiam, & diaboli la-

queos, in hisce detexit, per quæ ferè speculatorum ac speculatricum procedit illusio; sicque periculosam subuertit viam, tutamque sternit, *Pro. 31.* hisce verbis: Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens Dominum, ipsa laudabitur. Dum siquidem præterit figura mundi huius, & omnis caro fœnum; cuius flos decedit, & arefcit, & grauius olet: quid nisi fallaciæ plenum in formæ gratiæ ac pulchritudine speculandum; quæ dum in rugas, & arentem marcidamque cutem degenerat, suum heredem, cum vniuersis admiratoribus suis, caducâ sui specie decipit ac frustratur?

O quàm dolendum, his momentaneis oblectamentis, ita cupere sponte & gratanter falli mortales! vt cum Psalmistâ lubeat exclamare; *Psal. 4.* Filij hominum, vsquequò graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Quis vmquam pro vino, vel oleo, vel balsamo, vacuo se vase domum remitti desideret? quis argentum in vanum expendere laboret? Quis vmquam prudens, falli, decipi, mendaciisque sibi imponi permittat? Hic tamen quotidianus est quæstus, quem mundus callet & exercet: hæc impostura quotidiana, quâ nescio vtri plus gaudeant, an decepti, an verò deceptores. adeò vt tritum sit vulgò: Mundus vult falli. Quis tamen ignoret, quòd iuxta Chrysostomum, Seductio semper boni habuit colorem? Sic falsi à serpente protoplasti parentes nostri: sic Iudas ille infamis proditor mitissimum agnum, Dominum nostrum, circumuenit: taliq; speciosi fauoris prætextu seductum in agrum fratrem suum Cain occidit. Nónne ita chamæleon L
quo-

III. SPECVLVM VRENS.

DESIDERIVS.

LIBROS

DEL DR.

L. MARCO

RECORDARIS, ô anima mea, filia Sion, bonorum dilecti nostri speculatrix, quid dixerit olim Daniel de se sociisque suis, Eunuchos, sibi à rege Nabuchodonosor præposito? Contemplare, *Dan. i.* inquit, vultus nostros, & vultus puerorum, qui vescuntur cibo regio: & sicut videris, facies cum servis tuis. Quid si iam nos quoque vultuum nostrorum contemplatorem aliquem prouocemus; aut certè nobis mutuò hoc præstemus officij? an non meliores gratioresque vultus nostros, præ mundialibus speculatoribus, apparituros credas?

ANIMA.

Planè ita confidam: nam speculi nostri, quod mentis oculis potiori lustramus indagine, & cuius intuitu speculorū quoque; ocularium vsum expēdimus atque obseruamus, tanta est efficacia, vt non solùm instar iam dictorū deformia quæque ac defectuosa subindicet, verumetiam diuiniore quadam virtute maculas eluat, & conferat nitorem. Neque multo seciùs inter hæc accidit, quàm cum luna solem adspiciens, ab eodem illuminatur, & discussis nebulosis pulchra eius adspectu efficitur. Quocircà, pergamus, si placet, speculorum varietatem exquirere, atque ex proximè sequenti elicere, quod admiratione & obseruatu dignum videbitur, ad

ad concupitæ internæ pulchritudinis incrementum. Sed, quidnam sibi hoc vult, quod primo ipsius obtutu quamdam quasi vstulationem nidoremque persentiscere videor?

DESIDERIVS.

Define mirari, ô delicata ac tenella anima mea; neque tamen te illi fidentiùs applica, nisi aduri alio quàm amoris dilecti tui igne desideres. Nam adurens siue vstulans speculum est istud, quod modò habemus præ manibus: atque eapropter prudenter circumspicteque tractandum.

ANIMA.

Quodnam igitur, ô mi frater, hoc SPECVLUM est genus? quæso te, ne me celaueris. Deinde, an non nisi in malum illius sit vsus, si nosti, fac sciam & ego.

DESIDERIVS.

Concauum, vt scias, est istud, à quo radij solis A in vnum aliquod punctum coeunt; in quod non lucem solummodò, ac radios, conuersum ad solem, reflectit, verumetiam calorem emit tit talem, vt faciliùs interdum obiectum fomitem, quàm ignis accendat. Vtque magis admirare, planum speculum lucem tantum reflectit, sine calore; conuexum verò, nec calorem nec lucem; cuius idcirco liberior est in aliis, & quidem satis admirandis, vsus. Nam, cum imbecilli sint oculi nostri, vt recto obtutu solem sustinere non valeant, nec formam eius,

eius, habitumque, & verum illum igneum calorem contemplari: inuentum est ope atque adiumento SPECVLI, vt non modò orientem occidentemque solem queamus conspicer; verum etiam supra nos stantem, & nullo rubore perfusum, sed candida luce fulgentem, tranquille & citra oculorum molestiam, contemplerur. Sic nimirum & solis eclipses per speculum commune ac planum, hoc est, solis lunæque imagines, inoffenso intuitu conspiciuntur. Sed econtrà speculorum arte elaborata concauitas, collectos, vt dixi, in idem punctum solis radios, ita condensatos constrictosque in obiectam ex aduerso rem materiamque reflectit; vt & plumbum in tectis colliquescere faciat, & aptam combustioni materiam, quasi igni iniecto, comburat. Huic rei admirandæ, non minùs miranda fidem facit: quòd nempe Menestratum in templo Dianæ Hecaten tantà marmoris radiatione fecisse compertum est, vt in eius contemplatione æditi spectatores admonere solerent, parcerent oculis. Ne scilicet nimià radiorum perstriktione fulgor egrediens visus aciem non solùm hebetaret, verumetiam arefacto excoctoque interius neruo optico, vim visiuam depopularetur.

A N I M A .

Admiranda profectò & naturæ vis, & mirabilis ingenij humani industria, rerum naturalium latentem virtutem, causarumque efficaciam inuestigantis, & tam stupendos effectus, certà arte, coniunctione, ac temperamento elicientis:

cientis: quod tamen totum, fonti omnium Deo acceptum fertur.

DESIDERIVS.

Longè præcipuum huiusce vstulationis deflagrationisque testimonium, Archimedis nobis **B** factum admirandum suppeditat, quod à Gale-
no proditum legimus. Ille enim Archimedes Syracusanus, in omni quidem geometriâ multum ante alios admirabili vir subtilitate, sed in speculorum ratione pertractandâ, vel maximè memorandus fuit. Non solum enim ingenti volumine, acerrimè speculorum naturam ac diuersitatem rimatus est; verumetiam actu ipso, concaui in vrendo speculi efficaciam, certo experimento testatam fecit. Nam hostium naues, pice nullo negotio ignem concipiente, speculi ministerio concremauit.

Sunt & transparentia quædam specularia **C** vitra, quæ si exaduersum soli ponantur, appositum accendunt fomitem. Sic in quadam Asiæ vrbe domum deflagrasse contigit, fenestræ cui-dam vitreæ lignis pice litis adiacentibus, & in extimâ parte columbino retrimento ex putrefactione ampliùs arefacto. Nam eò validiùs solari radio vaporante (vt æstate affolet mediâ) materia flammam concepit, moxque ad summa peruenit incendium. Sic & celebratum Medæ pharmacum ignibus admotum inardescibat: constabat enim sulphure & asphalto humentiore. Hæc de speculi vrentis portento, è naturâ & arte producto.

CARBVNCVLI porrò vis atque ratio huic non est adeò absimilis, siue pro lapide pretioso acci-

accipias, siue pro morbo, aut etiam pro vitio, quod vitibus interdum accidit. Non enim aliam ob causam hoc nomine tria illa appellantur, quàm quòd vel in colore, vel in vstulatione cum candenti carbone conueniant. In primis namque quoad lapidem illum, quem carbunculum nuncupamus; de illo sic Plinius: Inter gemmas rubeo colore principatum habent carbunculi, à similitudine ignium appellati; cùm ipsi non sentiant ignes: vnde & à quibusdam apyrastæ seu apyroti vocantur. Cumque sit ignitus, vt carbo, carbunculus; fulgor ipsius nec nocte vincitur: adeò vt etiam flammæ ad oculos spectantium vibret; & cum vrentibus speculis ex hac parte non malè cõueniat. Cùm verò carbunculus, humani corporis vitium appellatur; tuber, parui carbonis instar, intelligitur, ex inflammatione proueniens: quod idèd simili de causâ à candenti carbone vocabulum trahit. Et quia ex omnibus, quæ interiùs aliquâ corporum parte nascuntur, non aliud carbunculo peius est: hinc accidit, vt Constantinus Copronymus, insigniter in Deum Deique genitricem blasphemus, tam vehementem sit passus ex pedum carbunculis cruciatum: adeò, vt omni medicorum ope destitutus, atque in extremam animi desperationem deueniens, miserabiliter vociferaretur, se viuentem etiam, propter Mariam Deiparam, igni inextinguibili traditum. Et quid mirum? Naturalem siquidem vim suam, vt solet in aliis, carbunculus ille in ipsum exercebat: & insuper, ex diuinæ vltionis grauamine, malum ipsum infinitè augebatur. Ex eodem fonte prouenit,

uenit, vt morbus ille, seu vitium, quod in herbis, fruticibus, arboribusque nominamus vredenem, à pestilenti quadam vstulatione, quam in illa incendit; in vitibus hoc idem carbunculus vocitetur, ac in ceteris rubigo; quia instar rubiginis, optimam substantiæ partem erodit & absumit. Hinc, carbunculatæ viti dicuntur. Neque est malum aliquod, teste Plinio, illi comparandum: non grandines, non procellæ, nec quæcumque vniquam annonæ intulere caritatem, vel agros aut arua deuastarunt.

Hæc omnia, vt iam audiuius, cum vrentibus speculis, propter vrendi potentiam, comparantur; aut, si maius, illis ipsis eiusmodi specula. Vnde & vredo, & vrtica (herba æquæ ac D piscis) in etymologiâ propter vstionem concordant. Quin & pruritus ita Aristoteli dicitur, excursus ille humoris spirabilis, inclusi contra naturam; qui ardorem scalpendi incendit: vnde & voluptas carnalis libidinem prouocans etiam pruritus seu prurigo quibusdam nuncupatur. Genus quoque picturæ, quod encaustice dicitur; & talis pictor, encaustes; opus verò, encaustum; ab inurendo sic appellantur: quòd artifex adhibito igni figuras suas effungebat. Sic & notæ infames inurebantur; vt & alio inscriptionis modo etiam Christiani olim in frontibus notabantur: quod seruorum proprium esse solet. Christiani verò supplicij specie, tali cauterio & stigmatum notis deformati, ad metalla, munitiones viarum, aut ad bestias quoque damnabantur.

Ad alteram verò petitionis tuæ partem; An non nisi in malum sit speculi vrentis vsus: respondco;

spondeo; Etiam ad bonum. Nam sicuti ignis, & gladius, ac similia, rectum iustumque usum habent, tametsi malitiosi illis abutantur: ita & huiusmodi specula, per quæ ignis in subiecto fomento suscitatur. Usque adeo, ut & in Ecclesiæ cærimoniis, quando iuxta ritum Romanum, in cerei benedictione, quæ fit Sabbato sancto, extinctis ubique luminaribus, nouus ignis benedicendus est, is vel ex filice prius excutitur, vel crystallino speculo, aut alio quouis incendendi vim habente, procuretur. In typum, quod nobis in tenebris & umbrâ mortis sedentibus, Christus ceu lux noua apparuit; qui veniebat ignem mittere in terram. Ita & Machabæi, de ignitis lapidibus igne concepto, sacrificia obtulerunt.

2. M^{ss.}
chab.
10.

ANIMA.

Non oberit, spero, hæc vniuersa audiuisse ac nouisse de speculorum vrentium naturâ rebusque eius naturæ in vltione affinibus. Et fortasse non foret difficile, ad alia adhuc documenta moralia, atque proposito nostro principalia, applicare, & ex luto gemmas colligere.

DESIDERIVS.

Quin & factu facillimum est futurum, ac prorsus obuium; si animum tantummodò aduerterimus. Nam in primis basilisci conditio, atque admiranda oculorum ipsius cum vrentibus speculis similitudo, planam nobis ad morum speculationem sternet viam. Basiliscus etenim, seu regulus (sic dictus, vel quod iuxta Plinium, albâ in capite maculâ, velut quodam

C

dia-

diademate adornetur ; vel quòd, secundùm alios, reliqua serpentium genera, eius virus exhorrescant ac fugiant) rubeos ignitosque instar carbonis habet oculos . utque D. Bernardus ait ; Venenum in oculis gerit, pessimum animal, & præ omnibus execrabile . Nosse cupis, inquit, oculum venenatum, oculum nequam, oculum fascinantem ? Inuidiam cogitato . Si non fuisset ille basiliscus, numquam per eius inuidiam mors intrasset in orbem terrarum . Optimè itaque Sanctus ille, liuentes inuidiâ oculos in oculis basilisci depingit, ac perstringit ut merentur . Sed & iracundiæ faces, ex incenso interiorius animo promicantes , rectè hisce basilisci oculis comparentur : quo sensu Poëta quoque sic ad irati hominis excandescentiam alludebat, cum diceret:

Horat. *Ira furor brevis est: —*

quam alij, efferuescentiam bullientis sanguinis circa cor, interpretantur . Atque alius Poëta hunc in modum :

Ouid. *Pertinet ad faciem rabidos compescere mores:
Candida pax homines, trux decet ira feras.*

At proposito nostro viciniùs, de vultus irati cum eiusmodi speculis vrentibus comparatione, accedit, quod idem sic habet:

*I procul hinc, dixit; non est mihi tibia tanti;
Ut vidit vultus Pallas in amne suos.*

*Vos quoque, si mediâ SPECVLVM spectetis in irâ;
Cognoscet faciem vix satis vlla suam.*

adèò namque, & nares, & oculi, ac tota denique facies, iracundiam spirant.

Verùm enim uerò, tum SPECULI adurentis conditio, tum oculorum basilisci solo visu necan-

necantis virulentia nocendiq̃ue malignitas, in impudicæ mulieris adspectu tenent principatum. Vnde quicumque versiculi illius leonini est auctor, à scopo mihi non est visus aberrasse; quem, dum sic lusit, verissimè attigit:

Est mulier tactu viscus, visu Basiliiscus.

Quapropter venerabilis ac sancta illa matrona, D. Antoninus
Diana vidua, sancti Bernardini Senensis mater, non immeritò, tametsi citra eius culpam, illum efficaciter ab hac peste deterruit. Dicente namque identidem eodem adhuc puero, sibi à defunctis iam parentibus commissio, se in vrbe Senensi iuuenulam quamdam amare, ineffabili speciositate fulgentem, cuius gratiosum adspectum nisi quotidie videret, sibi crederet præ mœrore moriendum; mentem suam referens ad eam, quam totam pulchram canit Ecclesia. Nutrix directrixq̃ue ipsius Diana, mulier spiritualis, suspicata ne fortè alicuius puellæ carnali amore foret vulneratus, eum increpans, sic inquit: Quid est, fili mi, quòd te impudicè loquentem audio? An ignoras, quòd mulier formosa decliuem animum facit ad vitia? AD SPECTVS EIVS IGNIS EST EXARDESCENS: affectus, robur ingenij prostermit, intellectum elidit. Desere, fili, hanc vanitatem, & de corde tuo omnem cogitatum illius propulsa. Sic illa: atque attentius obseruatum, die quodamprehendit, aperto capite, nudis nixum genibus, dilectam suam (beatam inquam MARIAM virginem, quæ supra portam in effigie stabat) deuotissimè salutantem. Sicq̃ue salua res fuit: non importuna tamen illi ætati, illiq̃ue modo loquendi pueri, nostròve

huic proposito, sanctæ illius matronæ monitio,
de INCENDIARIO mulierum ADSPECTV,
diligenti salutem, diligenter cauendo. Iuxta
illud Poëtæ:

Geor. 3 *Carpit enim vires paulatim : vritq; videndo
Femina.*

Possitne efficacius oculatiufque argumen-
tum ac typicum specimen pestilentis huiusce
muliebris adspectus proferri in medium, quam
quod de pestiferis oculis & obtutu venenato
virgunculæ illius legimus, quam Regina Indo-
rum aliquando Alexandro Magno, vt venustis-
simam donoque regali dignissimam, misit? Illa
siquidem ab infantia nutrita atque imbuta fue-
rat veneno serpentino, ita vt natura ipsius versa
esset in serpentis naturam; cuius congressu ex-
tinctus fuisset Alexander, nisi Aristoteles eum
latentis periculi (quod ex admiratione insoli-
ti victus percepit) præmonuisset. Notabat
ille præterea, quod ipsa fidenter, horribili-
ter, & constanter visum figebat in facies vi-
rorum, quasi (basilisci in modum) solo visu
necatura.

Sed, cheu! quàm longè detestabilius est (vt
cœpimus dicere) SPECVLVM VSTV-
LANS impudici adspectus feminei, animas
perimentis, quàm basilisci talisve puellæ ne-
cantis corpora! Quamobrem, non sine cau-
sâ, præsentis periculi præmonuit Sapiens: Auer-
te faciem tuam à muliere comtâ; & ne cir-
cumspicias speciem alienam. Propter speciem
mulieris, multi perierunt: & ex hoc concu-
piscencia quasi IGNIS exardescit. Cui qua-
drat & illud eiusdem: Noui generis bestię,
vapo-

Ecli. 9

Sap. 11

vaporem IGNIVM spirantes: aut fumi odorem proferentes: aut horrendas AB OCVLIS SCINTILLAS emittentes; quarum non solum læsura poterat exterminare, sed & AD-SPECTVS per timorem occidere. Vidēsne fulgurantem flammam ex hoc SPECVLO impudicæ frontis muliebris? Et quid mirum, **G** si multi per talem Ætnam consumti sunt, & in fauillam redacti: cū & illæ ex vnâ parte virulento conspectu in corda intuentium scintillas impudici caloris vibrent; & ex alterâ, gehennalis vstrinæ incentor diabolus, halitu suæ suggestionis, prunas phantasiarum ardere faciat: quodque est caput, ipsimet insensati vecordēsque iuuenes, oleum camino addētes, frequenti adspectu conuiuentibus annuentibusque oculis, totaque sensuum omnium capedine, virus ac flammam hauriant?

Quis etenim tali tot facularum concursu miretur incendium; cū & senes illi duo in Babylone (quibus Susanna castissima cū nulum ex se incentiuum daret) in oculis nihilomi- Dant. 13. nūs propriis atque animis fomitem secum libidinis adferentes, exarserint in concupiscentiâ eius: & euerterint sensum suum: & declinauerint oculos suos, ne viderent cælum: neque recordarentur iudiciorum iustorum: tam quæ ab ipsis, vt iudicibus populi, debebant procedere; quàm quæ à iusto summoque Iudice Deo, merito debebant metuere. Erant (inquit historia) ambo vulnerati amore ipsius.

Si à castâ pudicæque castissimæ feminæ fronte, tam sæculentæ obortæ sunt faces & flammæ, optima quæque in semibus, solo ipso-

rum vitio, deuaſtantes; quid non metuendum, iuuenibus ex impudicarum & laſciuarum puel-
larum adſpectu & conſortio, diabolo præſertim
adhibente flabellum, qui viride quoque lignum
incendere præualeat?

ANIMA.

O quàm felices, qui cuſtodiunt auertuntque
oculos ſuos, ne videant vanitates, neque ca-
piuntur, vt Holofernes, laqueo oculorum ſuo-
rum ! Auertat Deus à nobis, ne in huiusmodi
vrentia ſpecula incurramus, quæ peſtifera vre-
dine, tabidoque carbunculo vrentia mentis
noſtræ fruteta, ſata ac vineta conſumant. Sed
potius in ardentia atque flagrantia virtutum
ſpecula, oculos irrepercuſſi conuertamus: nam
& talia reperiri conſido.

DESIDERIVS.

Reperiuntur, & quidem plura ac præſtantio-
ra, quàm illa illecebrosa vitiorum. Nónne vul-
tus Oniæ Pontificis recordaris, ex quo, quaſi
ſpeculo vrenti, & pietas, & zelus honoris diuini,
micantibus radiis eſſulgebant? Sic enim de eo
legimus, cum Heliodori temerario auſu, æra-
rium ſpoliandum templumque violandum
conſpiceret: Iam verò qui videbat ſummi ſacer-
dotis vultum, mente vulnerabatur. Facies enim
& color immutatus declarabat internum ani-
mi dolorem.

2. Ma-
chab. 3.

Sed, quale ſpeculum adurens fuiſſe dice-
mus Magdalenam? quale Iosephum patriar-
cham? qui admirandum vtrique ſexui ſuis
exemplis in cor & medullas iniecerunt incen-
dium

dium castitatis: illa quidem pœnitentiæ flammis, calidisque lacrymis, priorem rubiginem excoquens; iste verò primæuæ castitatis præferens facem?

ANIMA.

At pretiosissimum (mihi persuadeo) præstantissimumque omnium SPECVLVM ad virtutem incendens fuit immaculata Dei genitrix, virgo MARIA: quæ cum omnium mundi totius pulcherrima fuerit, nemo tamen vquam mortalium eius adspectu, mali cuiuspiam motus sensit illecebram: quin potius & oculos & corda adspicientium, tamquam viuax animatum & immaculatum SPECVLVM castiora reddebat: imò velut myrrha, venenum impuritatis turpisque amoris rubiginem elidebat. Nam quemadmodum (teste Hieronymo) ex oculis CHRISTI, velut principis SPECVLI VSTVLANTIS, radij aliquando elucebant; ita ex beatæ VIRGINIS oculis & facie, ceu limpidissimi speculi, scintillæ emicasse traduntur.

Istiusmodi itaque SPECVLIS in bonum VRENTIBVS vtamur assiduè: dicamusque in eorum adspectu: Concaluit cor meum intra me, & ^{psalm.} in meditatione mea exardescit ignis: vt per illa, 38. & quod vitiosum est exuratur; & quod bonum, magis accendatur.

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

Quisquis es ipse tui proci et rivalis amoris:
Siqua tibi fuerat gratia, tota perit.

- A. Otho Imp. armatus se in Speculo
ante conflictum contemplans.
B. Lucifer ex vana sui contemplatio:
ne prolapsus.
C. Angeli quoque, eius assectæ.
D. Primi parentes, per complacentiam
paradiso extorres facti.

- E. Simia præ nimio amore fortunæ
suffocat.
F. Aman superbe sibi complacens.
G. Antiochus fastuosus similiter.
H. Corydon se in litore specularis.
I. Saul in oculis suis parvus, coram
Deo magnus fuit; et contra.

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

DESIDERIVS.

VTINAM COMPLACEANT tibi *psal.*
eloquia oris mei: & meditatio cordis mei 18.
in conspectu tuo semper; Domine adiutor meus, & redemptor meus! Quod, si non denegaueris mihi; spes animo meo magna confurget, fore vt audiam aliquando, quod auditui meo dabit gaudium: Tu es filius meus dilectus, in te COMPLACUIT mihi. Et merito Domine, neque aliter vmquam mihi tutò consultum erit. Quia, quid proderit mihi, quidve esse poterit illud, si mihi complacuero, imò si toti mundo futurus sim acceptus & gratus, & tibi soli non fuero comprobatus? Non enim qui seipsum commendat, vel à mundo commendatur; ille probatus est: sed, quem tu solus commendas & probas. Alioquin, inter spem & metum herescens, in patientià & expectatione, cum exulante Dauide dicere poterit: Si inuen- *2. Reg.*
 ero gratiam in oculis Domini; reducet me, & *15.*
 ostendet mihi Arcam & tabernaculum suum. Sin autem dixerit mihi; Non places: præstò sum: faciat mihi quod bonum est coram se. Quapropter inanem iactantiam, & vanam COMPLACENTIAM longè fac à me, Domine: & COMPLACEAT tibi, vt ab eius illecebris eruas me.

ANIMA.

An huiusigitur insolentiæ faulrix speculatio aliqua reperiuit in SPECVLIS?

C 5

DESI-

DESIDERIVS.

Planè, & quidem cuius in materiali speculo communi typus exprimitur. Nam, sicut qui vanæ gloriæ formæque concinnandæ dant operam, speculi adminiculo pruriginem illam animi magis accendunt: ita, qui seipsos, dotes corporis aut animi, dicta factæque propria, cum admiratione suspiciunt; titillationem inanis COMPLACENTIÆ sibi ipsi conciliant. Verùm, vtriusque huius fatuitatis exempla producantur; quò visa auditaque, magis sua deformitate ab imitatione deterreant.

Otho, cùm Romanis omnium gentium A fortissimis imperaret, SPECVLVM in bello ciuili contra Vitellium deferebat; vt sc, dum tolli signa iuberet, armatum contumque inrueretur. Hòccine momentum vllum eam in rem conferebat; vt eò maiori suis terrori futurus esset hostibus, quò sibi ipse in armis & corporis cultu videretur ornatior? Forma virum neglecta decet, vt inquit Poëta, & bellicoso duci ac militi, terror in hostium oculis potiùs est quærendus, quàm muliebris illa in cultu molities.

Econtrà Semiramis: quæ, cùm aliquando circa corporis cultum occupata, defecisse Babylo-nem intellexisset; solutâ adhuc alterâ crinium parte, ad eam recuperandam cucurrit: nec priùs decorem capillorum redegit in ordinem, quàm urbem in suam iterùm potestatem vidisset redactam. Et verè, quid refert, qualiter nobis ipsi, siue in speculo, siue in oculis propriis videamur, cùm nihil capropter mutetur in re? Sicuti enim

enim ad staturam nostram nec cubitum nec palmum adiicere possumus; ita neque formam mutare valemus. Quidquid enim ad naturalem addideris speciem, fucus est.

Idcirco recte, & ad rem nostram, eloquentiæ princeps, Cicero: Principio corporis nostri magnam natura ipsa videtur habuisse rationem, quæ formam nostram reliquamque figuram, in quâ esset species honesta, eam posuit in promptu. Sed audi, quomodo non ad inanem complacentiam, sed ad morum grauitatem: sic enim inquit idem ipse: Venustatem muliebrem dicere debemus, dignitatem virilem. 1. Offic.

B Vanæ perniciosæque huiusce COMPLACENTIÆ prima nobis semina iniecit, & ad illam tam cupidè ambabus, ut dicitur, vlnis amplectendam, latissimum ostium patefecit, primus omnium Lucifer: qui ex ingenitâ suæ nobilitatis excellentiâ naturali que conditionis suæ pulchritudine, quâ Deus eum præ ceteris creaturis ornat, in semetipso gloriam captâs, sibi que in gratuitò datis, tamquam in propriis; nec debitam conditori ac largitori habens aut referens gratiam; ex præcellenti Archangelo, malignorum spirituum à se peruersorum princeps est effectus in inferno, quibus ad eandem ruinam incentor & dux fuerat in cælo.

Quia verò COMPLACENTIAM tam præsens & efficax esse experienciâ didicit ad præcipitium instrumentum, hinc nullum ferè ex toto mortalium genere finit ab hac infestatione immunem: præsertim, cum ipse non tantum in angelis, sed & in primis parentibus, tam secundum pronumque suis conatibus successum

sum expertus sit. Quâ siquidem aliâ parte versipellis suæ nequitiae, atque in generis nostri ruinam inuidiæ & insidiis viam inuestigauit inuenitque percommodam; quàm per inanis istius gloriæ ac propriæ COMPLACENTIÆ titillationem, quam videbat, vel saltem suspicabatur, naturæ humanæ non vsqueadeò fore peregrinam, neque adeò à terrestri nostrâ origine remotam? Tentauit, successum sensit, diuinitatis consortium ob oculos statuit, addixit, & ambitionis scintillas in præparatum iam fomittem cautus iniecit. Incendit eâ primum ex parte, quam præ sexus imbecillioris naturâ, ad ignem concipiendum magis sciebat idoneam. Dumque flamma illa amoris propriæ excellentiæ atque inanis gloriæ, speciosa deserti paradisi depopulata est, scintillæ atque fauillæ tam voracis incendij in omnem humanæ stirpis propaginem adeò latè perlatae ac peruagatae sunt: vt qui se ab illâ existimat liberum, videat quæso diligenter, an seipsum non fallat.

ANIMA.

O miseriam! ô mentis nostræ caliginem! ô cordis insensati dementiam! Quid agimus? quid volumus? quò euadere tandem præsumimus? quidnam tandem tam vanè speramus? Pessimo laboramus vitio, sed tamen adblandienti nobis suauiter: atque eapropter, neque sponte agnoscimus, neque fidem habemus admonenti: quasi non satis sit pestilens, quòd intima pectoris nostri possideat, nisi hoc etiam mali accedat, vt, quò magis in nobis grassatur, hoc minùs agnoscat.

D E.

DESIDERIVS.

Domine Deus, quàm cæcutimus & nescimus! Imò, cum Pharisæis cæcis ducibusque cæcorum, admoniti, non sine indignatione respondemus: Numquid & nos cæci sumus? Et quid est, obsecro, quòd ita grandescimus, intumescimus, & nobis ipsi tam inaniter complacemus? Dicas, licet: Sum doctus, multarum rerum peritus, facundus, ecclesiastes egregius, disertus poëta, magnus orator, bonus musicus, insignis scriptor, pictor, fictor, & mille similia: omitto quòd nobilis, diues opum, honoratus à populo, raræ auctoritatis, toti que mundo spectabilis: addo ego tibi, quidquid ex pleno copie cornu spongiosum tuum pectus valet imbiberere: quid obsecro est hoc totum? Nónne fumus, bulla, stipula, & si quid his est vilius? Dúmque in hisce, ne dicam omnibus, sed in illorum aliquibus, quæ te nactum existimas, gloriaris, tibi que complaces ad stuporem; fortasse, si benè attenderis, nec illa habes, aut saltem non eo gradu, vt vel hilum gloriæ mereantur. Et quid est quæso totum, quod es, habes, aut nosti, præ omnibus infinito modo pluribus, quæ neque es, neque habes, neque nosti? Quare igitur non potiùs erubescis de tot quæ desunt, quàm gloriaris de paucis quæ adsunt?

ANIMA.

An verò manifestiùs hanc nostram inanitatem in propriâ complacentiâ queamus deprehendere, & si oculos aperiamus videre & palpare; quàm si in puerorum ludèrium grege, vni videamur.

videamus coronam ostendi, tamquam capiti ipsius imponendam; dumque illam sibi imponi existimat, clam à tergo ridiculus ei galerus aut cucullus imponatur; isque iam fastuosus incedat, se regem putans, cum interim ludibrio sit omnibus? Nónne ita quotidie nobis illudit mundus cum suis cultoribus; imò nos ipsi nobis? Si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit; nónne, teste Apostolo, ipse se seducit?

Gal. 6.

Interim, nec omnia argumenta mundi, neque vniuersæ correptiones, neque librorum momenta, neque aduersi casus, malumque certum inuisæ huic COMPLACENTIÆ debitum, & propemodum semper illatum, nos ab eâ vel tantillum valeant detertere, ut saltem serió recogitemus in nobis, an non verè hoc vitium laboremus. Tam radicata est in visceribus hominum damnabilis ista philautia, & quædam philarchia, siue multum subsit gloriandi complacendi que materiæ, siue parum, imò potius nihil, ut, instar simiarum, bonorum nostrorum operum fœtum, imò animam propriam, potiùs præ hac insaniâ suffocemus ac disperdamus; quàm ut vel moniti, ictique intus aut foris, vitium hoc agnoscamus, atque à nobis ut detestabile amoliamur: cum nec tineas, nec blattas, in libris aut vestibus toleamus.

E

DESIDERIVS.

Vtinam tandem aliquando Domine illumines vultum tuum super nos, & miserearis nostri; ut SPECVLVM hoc COMPLACENTIÆ procul amoucas ab oculis mentis nostræ!

Quem

Quem enim non moueat percellatque, tam certum quàm miserandum exitium omnium eorum, qui hactenus ob istam dementiam factumque intolerandum, te vindice, post horribilem pœnam & luctum, miseris modis perierunt? Infernalem Luciferi metamorphosin, primorum parentum apostaticum lapsum, atque inflictam toti posteritati labem & cladem, F omitto: sed, cui non incurrit in oculos protrita & summo dedecore affecta Amanni superbîa; qui cum se in altissimo dignitatis & gloriæ gradu, stabili pace ac securitate collocatum putaret; ad ima repentè, verso rerum statu, deiectus est? Cum enim se Regi ac Reginæ charissimum crederet, eaque de re coram vxore & amicis iactabundus gloriaretur; à Reginâ Hester apud Regem eidem promeritum parabatur exitium. Cumque tamquam vnicum toto orbe infensum sibi hostem Mardochæum, extructâ ipsi excelsâ cruce, triumphare se iam arbitraretur; in eandem mortalium fastuosissimus est sublatus.

G Quid de noto superbi nomine Rege Antiocho sumus dicturi? quem non miserabilis eius casus & clades horrenda commoueat, vt ab arce placentiæ vel sensim descendat, vel elationis cristas paulatim demittat? De quo præstat audire, quid sacra Scriptura commemoret, quàm nostris hîc verbis explicare. Sic narrat Machabæorum historia: Existimabat, se præ superbiâ terram ad nauigandum, pelagus verò ad iter agendum, deducturum; propter mentis elationem. 2. Machab. 5.

Sed, audiamus humiliatum superbum, ac

COM-

COMPLACENTIAM in atrio proprio profligatam . Is, qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbiâ repletus, & montium altitudines in
 2 Ma. statērâ appendere; nunc humiliatus ad terram
 ehab.9. in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in se contestans: ita vt de corpore impij, vermes scaturirent; ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent; odore etiam illius & fœtore exercitus grauaretur. Et, qui paulò antè sidera cæli contingere se arbitrabatur; eum nemo poterat, propter intolerantiam fœtoris, portare. Hinc igitur cœpit, ex graui superbiâ deductus, ad agnitionem sui venire, diuinâ admonitus plagâ, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et, cum nec ipse iam fœtorem suum ferre posset; ita ait: *Iustum est, hominem subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire.* Orabat autem hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus. Ratio est: quia per plagam humiliatus, non factus est humilis.

ANIMA.

Eheu! dolendum læti momenti exitum! Et quare, quæso, miseri non humiliter sentimus de nobis; cum nihil in nobis reperiatur, exceptâ Dei bonitate & gratiâ, quod non ad maximam animi demissionem impellat? Sed verè, nescio quo malo genio, ad eiusmodi, quæ ad humilitatem inuitant, nō aduertimus animum grauiusque eorum vel præsentiam vel alloquium ferimus, qui nobis vel modestiam, vel humilitatem,

tem, vel sobriam moderatamque de nobismet-
 ipsis opinionem ob oculos ponunt. Hinc fit
 (quod etiam quotidianus vsus docet) vt non
 solum hoc in negotio veritas odium pariat;
 verumetiam, vt, non obstantibus tot tantisque
 remediis, semper ille inexterminabilis COM-
 PLACENTIÆ furculus, vel millies recisus, aut
 etiam euulsus, repullulet. Euadunt hoc infelici-
 tatis (credo) rarissimi: & quoad istam immuni-
 tatem, non tam ipsosmet de se, quam alios de
 ipsis, conuenit iudicare. Nam communis ferè
 habet vsus, abusus inquam; vt, si scribimus, si le-
 gimus, concionamur, docemus, loquimur, ca-
 nimus, manum vel pedem mouemus; aut
 aliquid demum, paruum aut magnum, fa-
 cimus (nisi fortè desit inspector) quasi ex in-
 fidiis illicò assurgat & adrepat infestum hoc
 tineæ genus, gloriola, nobisque in facto com-
 placeamus.

DESIDERIVS.

Amplius dicam: cùm manifesta illa gloriæ
 animalia Philosophi, ferè non nisi ad oculum
 sua admiranda patrarent; sique deesset admira-
 tor, cessarent: nos interdum etiam dum soli su-
 mus, atque aliquid agimus; ecce non deest su-
 perbia, & existimatio facti laudabilis sese inge-
 rit. *Quin* & fortasse, dum ista solus, ac sine arbi-
 tro scribo, serpentisq; illius nequitiam detego,
 & vires eius ac virus elidere molior, caput suum
 veternosum latenter attollit, vt referiat ferien-
 tem; ac saltem ab illâ me parte titillet, quâ illum
 mihi videor egregiè tutudisse.

O nequissimum colubri caput! quis tuam eua-

D

det

det vaftriciem, dum optimis quibusque conatibus & cœptis, vt inuides, ita & infidiaris? Imò, tum quoque victoriæ palmam tibi præsumis, cum victori tuo victus herbam vidēris porrigere? Nōne ita te sanctam illam virginem Sarā circumuenturum sperasti; cum in carnalis lasciuiæ bello, per annos tredecim, victrix semper abscederet: acriusque tandem à te impugnata, quàm vt videretur posse sustinere; inuocato sponsi sui Christi auxilio, tum quoque te triumpharet? An non eidem cedendo victoriam, victoriæ palmam subtili stratagemate tentabas eripere; dum ei apparens, latenterque inanis gloriæ stimulo petens, dicebas: *Vicisti me, Sara, vicisti?* Sed illa, quā oportebat arte, proditoriam tuam sicam eludens, ac prudenter (vt David Saūlis hastam) declinans, tibi quod oportebat respondit: *Non ego te vici, sed Dominus meus* I E S V S. Ita ego hīc quoque si mihi molestus sis, tuum in caput retundam spiculum. obiiciamque ei cælestem peltam, quam in simili vanæ gloriæ concionandique COMPLACENTIÆ suggestionē, tibi sanctus Bernardus obiecit, dicens: *Neque propter te incepti, neque propter te desinam.*

ANIMA.

Quàm dolendum, ô dilecte frater! ad eò nobis inhærere instar nepæ hoc vitij, actibusque nostris vniuersis, ac omni proprio de nobis rebusque nostris iudicio; vt ad cumulum eius, & nequid ad plenum numerum deforet, etiam in defectibus ac penuriâ gloriemur: quasi nobis præ tædio foret contabescendum, si non
sem-

semper, & vbique, & in omnibus, COMPLACENTIA ista ac vana gloria, aliquo saltem vel emendicato titulo sese ingereret! Adedò vt in omnibus, etiam quæ verè alij improbarent, nobis ipsi complaceamus.

DESIDERIVS.

Nec illepidum, nec alienum à nostro proposito est; quòd Agaristam, Clisthenis filiam, adedò formosam extitisse narrat Herodotus, vt ad obtinendas eius nuptias, celebrata sint procorum spectacula & certamina: quò speciosissimi quique Græciæ adolescentes confluerunt. At, cuidam illic nimium lasciuienti dixit filiæ pater: Tisandri fili, defaltasti matrimonium. & tamen se rem præclare gessisse planè existimabat miser; sibi quæ adedò COMPLACERET, vt sibi præ omnibus sponsam deberi arbitraretur. Aliis autem, rem vt verè habebat contemplantibus, vehementer displicebat.

Sed quid? illud nobis ferè per fallacem ac fatuam hanc complacentiam accidit, vt nos ipsi nos potissimum decipiamus, propriam opinionem consulentes. Sic Dæmonax olim Philosophus Cyprius, infeliciter declamantem admonuit, vt sese diligentius exerceret. Cum quæ is respondisset; Numquam non ad memetipsum declamo: Nihil igitur mirum, inquit Dæmonax, si dicis ineptè, qui hactenus semper teipso vt stulto auditore & magistro vti sis solitus. Hic autem magister, est omnium errorum auctor.

Denique, ne vel in aliquo complacentia consideretur; semper adhuc maioris alieni defe-

ctus prætextu, nostram inopiam facimus minùs
vituperabilem; atque illo nos saltem solatio suf-
fulcimus. quo deformis ille Corydon seipsum
vteumque solabatur, dum diceret speculi huius
consilio:

Virgil.
Eclo. 2.

*Non sum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cum placidum ventis staret mare.*

Tertul-
lib. de
cultu
fem.

Sic & Phariseus ille, vt putabat, maiorum pec-
catorum comparatione sibi placebat. Ita nos:
Ille me magis claudicat, balbutit, delirat, cæcu-
tit, atrior est. In placendi ratione, Tertullianus
sic inquit: Et viris propter feminas, & feminis
propter viros, vitio naturæ, ingenta est placendi
voluntas. Addo ego; & complacendi sibi met:
cùm nemo alteri placere contendat, nisi pri-
mùm studuerit placere sibi: siquæ fine illo fru-
stretur, saltem medium hoc non abfuerit. Per-
git auctor, & ad speculi vsum, seu potiùs in viris
abusum, se conuertens, inquit: Propriasquæ
præstigias formæ & hic sexus (virilis nimirum)
sibi agnoscit, barbam acriùs cædere, interuel-
lere, &c. tum speculum omni occasione consu-
lere, anxie inspicere: cùm tamen cognito Deo
ademptâ placendi voluntate, per luxuriæ vaca-
tionem, omnia illa, vt otiosa, vt hostilia pudici-
tiæ, recusantur.

ANIMA.

Verè se res habet, vt dicit. Nam quemadmo-
dum, quotquot Deo placere conati sunt, viles in
oculis suis fuerunt; ita qui complacentiæ studue-
runt, Deo placere non curarunt. Instar bilancis I
se res ista habet: quantò plus vni imposueris,
tantò plus ademeris alteri. In Saul rege, velut in

COM-

COMPLACENTIÆ SPECVLO, liceat id contemplari. sic ait Samuel eidem: Nónne, *i. Reg.* 15. cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus es? vnxitque te Dominus in Regem super Israël? Pro eo ergo, quòd abiecisti sermonem Domini (magnus scilicet in oculis tuis effectus) abiecit te Dominus, ne sis Rex.

Apage ergo domesticum hoc animi semper intumescantis virus, ac modestiam vsque retinere satagamus: ne vlla vmquam nos nostri inflet opinio, pestis verè vniuersi profectus: quæ & optima quæque in nobis elidit, nihilque præter inanem producit auram, quâ & pascitur. Nónne sic & in Iberiâ quidam equas à Fauonio vento putant concipere, sed euanido foetu? Ita prorsus hîc accidit: vt qui ab opinione blandiente, suauiterque adspirante COMPLACENTIA grauidantur, nihil serium pariant: sed vt tumidi solummodò vtres, quò maiori amplitudine distenduntur, eò sunt diruptioni viciniore.

Deus itaque nos ab hoc spiritu liberet; & humilitatis spiritum (qui solius ipsius est) largiatur.

V. SPECVLVM OCVLORVM ALIENORVM.

In basilisci oculis vis bellus stulte videri?
Maius adulantum lumina virus habent.

- A. Oculi alieni, specula vana
laudis.
B. Rex Achab in oculis vxoris magnus.
C. Crocodili oculi, nocentia Specula.
D. Talis quoque parasitorum nequitia.
E. Adulatorum blanda perniciēs.

- F. Herodes, aliena laude elatior,
à Deo percussus.
G. Vana in oculis hominum
complacentia.
H.I.K.L. Iunonis et Isidis pompa,
non sine SPECVLIS.

V. SPECVLVM OCVLORVM
ALIENORVM.

DESIDERIVS.

*CVLI tui, Domine, contemplantur 2. PAR.
vniuersam terram: & præbent forti- 16.
tudinem his qui corde perfecto credunt
in te. Sed, dum ita se res habet, Do-*

mine Deus, vt oculi tui vniuersam terram contemplantur: nōne vicissim vniuersa in oculis tuis, tamquam in lucidissimo speculo, resplendescunt? Ex hoc enim fonte promanat, quod de Sanctis tuis in cælo dici solet: Quid nesciant, qui scientem omnia sciunt: & quid non videant, qui cuncta videntem contemplantur? Verūm, vtinam non tantū velut in speculo sim in oculis tuis; sed in iisdem quoque inueniam gratiam: quia fallax alioqui gratia, quæ in hominum oculis quæritur, & rarò benè inuenitur, rariūque benè conseruatur.

ANIMA.

Hiccinē igitur, germane mi frater, atque indiuidue comes, in nouum speculi genus deuenimus? Vtinam, si ad spectandam aliquando quam desideramus ac quærimus Domini faciem, nos non promouet, saltem nō remoretur. Hac enim mente (vt nosti) per SPECVLA oberramus, vt in illud tandem optato euentu incidamus, cuius ope, & mentis nostræ maculas eluamus, & interiorum oculorum purgato obtutu, aciem illorum sic adaptemus, vt hīc videamus per gratiam, quæ in viā filiis Dei

reuelantur; & post hanc peregrinationem beatificæ illius visionis fiamus consortes in patriâ.

DESIDERIVS.

Affentior, ô mea columba, & soror dilecta: atque ab hoc præcepto animis scopo non est nobis vllâ de causâ aberrandum. Sed, si datur facultas, votisque nostris cæleste numen adspirarit, danda est nobis sedulò opera; vt, speculorum istorum decursu, ac quali quali adminiculo, mens nostra quoque ita effulgeat, vt instar specularij lapidis tamquam planè cælestis effecta, illustretur ac clarescat. De lapide siquidem

Hexag. hom. 1. isto sic D. Basilii in hunc modum: Specularius lapis transparentis ac pellucidus est, & peculiari quadam ac purissimâ perspicuitate prænitens; adeò vt, si is suæ naturæ numeris omnibus responderit, neque vllâ exesus putredine, sed nec vllâ sui parte perruptus, cum aëre contendat, ei que ferè perspicuitate similis esse videatur. Rectè per omnia. Sic enim futurum est, vt illud Tobie in nobis adimpleatur: *Tob. 13* Luce splendidâ fulgebis. cælestis nempe gratiæ splendore. illudque Prophetæ Iob: *Iob 29.* mei non cadebat in terram. & quemadmodum qui de terrâ terreni, ita nos de cælis cælestes efficiamur. Iustorum namque semita (de virtute in virtutem euntium, donec videant Deum Deorum in Sion) quasi lux splendens, procedit & crescit, vsque ad perfectam diem. Perfectus autem dies hic, est perfectio viæ; perfecta verò dies in cælis, est perfectio patriæ.

ANIMA.

Credo sic irradiatum fuisse beati protomartyris

tyris Stephani vultum cælesti internæque illustrationis luce ; quando etiam inimici ipsius lucifugæ intendentes in eum , viderunt faciem eius tamquam faciem angeli. O beatam sic illuminatæ mentis munditiam , quæ in vultu quoque resplendeat , angelisq̃ue efficiat similes! Sed , quodnam est SPECVL I genus, quod in ordine ceterorum nunc obtutui nostro proponitur , vt fructum quoque ex illius adspectu consequamur?

A⁷.6.

DESIDERIVS.

A Mirandum planè ; & quàm valdè vsitatum, atque obuium quotidie vniuersæ hominum multitudini, tam parum notum aut pro speculo habitum. Sunt autem OCULI ALIENI, quod iam dicimus SPECVLVM, in quo laudis typum statuimus , quam eiusmodi prædæ venatores ab aliis aucupantur. Certum est in primis, tametsi nemo obseruaret, in patentibus hominum oculis, obiecta quæque , tamquam in speculis figurata apparere. Adeò , vt quemadmodum vnus homo in multis apposisit sibiq̃ue coniunctis speculis, vel in paruis speculi partibus similiter sibi compositis, populi cuiusdam multitudinem efficit: ita turba aliqua in vnus solius oculis distinctè conspicienda appareat. Quinetiam, inquit Plinius, pocula quædam ita figurantur , expulsis intus crebris ceu speculis ; vt vel vno intuente, populus totidem imaginum fiat. Vnde & Annaeus Seneca : Sunt, inquit, quædam specula, ex multis minutisq̃ue composita ; quibus si vnum ostenderis hominem, populus apparet , vnaquaque parte faciem

D s

suam

suam exprimente : ex vno turbam efficiunt: quod & cohærentibus adhuc speculi partibus contingit . Et hominum ergo oculos talium speculorum vicem obire , qui hætenus ignorarit, vel non crediderit; experientiam adhibeat magistram , & ignorantia admirationi locum dabit.

Eiusmodi porrò speculum, de quali nunc agimus, censerì poterant oculi Assyriorum, qui Iudith pulcherrimam captiuam Holoferni sistentes, intentos in illam oculos defigebant: de quorum vsque ad stuporem intuitu, sic inquit Scriptura : Viri considerabant faciem eius; & erat in oculis eorum stupor: quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Indubie in oculis omnium illam sic contemplantium faciei ipsius effigies, tamquam in speculo, conspici poterat. Cumque iam illam tam sublimè laudarent, vt dicerent vnanimiter; Non est talis mulier super terram, in adspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum: non restabat aliud, vt in hoc præsens speculum oculorum alienorum Iudith impingeret offenderetque, quàm vt in laude ac gratiâ illorum, & præsertim Holofernis, cuius oculis animoque mirificè tota placebat, sibi ipsa complaceret & gloriaretur. Sed prudenter illa iuxta ac constanter, in se, instar faxi quadrati, consistens; cauebat, ne quid hisce verborum lenociniis, oculorumve collimationibus, animo suo impetiginis inureretur. dicebatque secum, quod ille Propheta, & quilibet oculatus arcis suæ custos ac speculator: Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem: & contemplabor, vt videam,

Iudith
20.

Ibid.
11.

Habac.
2.

deam, quid dicatur mihi; & quid respondeam, ad arguentem me. Proposito autem nostro congruentius dico ego; Vt videam, quid respondeam, ad collaudantem me, mihiq̃ue adblandientem. In hoc enim consistit periculum speculi præsentis, oculorum videlicet alienorum.

A N I M A.

B Aut vehementer fallor, aut SPECVLATIONIS huiusmodi paradigma typumq̃ue expressissimum, in factiosa atque impiâ illâ Iezabel, est videre: quando nimirum Achab Regem, coniugem suum æquè impium, sic in os collaudauit; vt ad flagitium, à quo ipse vtcumque abhorrebat, impelleret, dicens: Grandis auctoritatis es: & benè regis regnum Israël. Surge, & æquo animo esto: ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahelitæ. Rex siquidem, quòd illam Naboth sibi negasset, semianimis iacebat in lecto. Ipsa itaque Iezabel, & innocentem Naboth, prætextu iustitiæ, morti tradidit; & virum suum, ad iniuste possidendam occisi vineam, blandiendo & collaudando, quasi laude irretitum, induxit. 3. Reg. 21.

D E S I D E R I V S.

Omnino se res ita habet, vt dicis: estq̃ue hoc proprium speculi huius exemplum, quod modò habemus præ manibus. Dum videlicet malecautus quispiam, laudisq̃; auidior, per gratiam quam in oculis hominum obtinet, se in malum perducit finit; neque cogitat, conniuentes eiusmodi applaudentium oculos, dum adblandiun-

diuntur, necare; ac dum fauere creduntur, nocere quàm maximè. Hisce ocularibus speculis non vsqueadeò dispar est fraus illa atque pernici-
C
 cies, quæ in crocodili naturâ atque oculis speciatim esse perhibetur. Is siquidem, conspecto homine, emittit lacrymas (iam tunc enim homo ille in eius oculis, vt in speculo, continetur quoad imaginem) dumque miser ad illum tamquam ad lamentantem lugentemque, deposito metu, accedit viciniùs; eundem atrociter deuorat. Vnde & natum prouerbum: Crocodili lacrymæ. de iis scilicet, qui sub specie pietatis & beneuolentiæ homines fallunt, atque in exitium ducunt. Talibus hominibus illud Sapientis debetur ex merito: In oculis suis lacrymatur inimicus: &, quasi adiuuans, suffodiet plantas tuas: &, si inuenerit tempus, non satiabitur sanguine. Quid propinquius ad crocodili naturam?

Ecclesi.
 12.

ANIMA.

Hæcque est, ni fallor, ipsissima parasitorum, D
 adulatorum, assentatorum adblandientiumque conditio, ac perniciosa natura: vt blandis arrideant oculis; nutu, verbis, & factis, loquantur ad hominem; nihil repugnantes, numquam contradicentes, omnia ad eius voluntatem facientes, cui placere desiderant; omnia sustinentes; & quem laudibus attollunt, in extremam tandem perniciem blandâ suadâ seducen-
 tes.

DESIDERIUS.

Exemplum talium SPECVLORVM ALIENÆ
 LAVDIS & extollentiæ, habemus in libris Regum
gum

C gum valde conspicuum . Quando namque Rex Roboam, derelicto sano seniorum consilio, audiuit adulantes adolescentes qui nutriti fuerant cum eo; nec ministrorum modo, verum etiam parasitorum more assistebat illi, nutuque adblandientium oculorum suorum placere studebant, dixerunt ei: Sic responde populo, & dic: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. at ipse tali collaudantium rheda in præcipitium vectus est.

D Ita legimus, apud Sonciates, Gallorum olim populos, Regem quosdam secum habere solitum adultores Siloarios, assentatores, & id genus hominum, qui vnà semper aderant, sectabantur quocumque iisset, idemque faciebant, siue rideret, siue lugeret, seu aliqua caperetur voluptate: denique, qui cum accumbentibus accumberent. Quin & Clisophus, Philippi Macedonis parasitus (vt Athenæus est auctor) se claudum fingebat, quod Philippus crus fractum haberet. Os insuper, oculosque idem contorquebat, dominum suum in gestibus imitans. Nicefias porro cum Alexandrum magnum à muscis petitum videret; Quantò, inquit, hæceteris præstant, quæ tuum sanguinem degustant! Cum verò vulneratum eundem conspiceret, illud Homericum insignis ille assentator in medium protulit:

Qualis diuorum percurrit corpora sanguis!

A N I M A .

E Quis non videat, quàm fallacia perniciosaque sint istorum hominum blandimenta? & quis eiusmodi blandientibus oculis & linguis se

se oblectantes, seque quasi byssino vinculo ad E
suspensum trahi finentes, satis deploret?

DESIDERIVS.

Eapropter, quemadmodum Patroclus proditurus in bellum reliqua quidem Achillis arma sibi assumfit; solam autem hastam, ut grauem ac præualidam, ne attigit quidem: ita adulator omnia veri amici symbola imitatur, præter solam admonendi libertatem: quæ, ut hasta corpus, sic illa animum amici delinquentis intus ferit. Eam ob causam, sicut in Menædri Comœdiâ falsus inducitur Hercules, clauam gestans, non solidam ac robustam, sed inanem ac leuem: ita quoque adulatoris libertas, mollis est & blanda, plus assentationis quàm monitionis habens; plus olei lenientis, quàm mordentis vini; idcirco etiam non sanant, sed vngunt tantum ac palpant. Hunc in modum Tiberio Senatam aliquando ingrediente, adulator quidam exclamabat: In hoc te omnes reprehendimus, Imperator, licet nullus audeat palam fateri, quod tu te nobis nimium impendis. Ad quæ C. Seuerus: Ista tanta libertas hunc hominem dabit exitio. Tali ironiâ insigni sarcasmo commixta fucum illius inepti detergebat; qui nempe prætextu summæ ac periculosæ libertatis, maximè blandiebatur.

Sed, quàm inanis ac stulta est, hominum in hoc ALIENORVM OCVLORVM & laudum blandientium SPECVLO sibi applaudentium vanitas! In oculis hominum sapiens, ut alter Salomon, apparebis, & re benè considerata verè stultus inuenieris: fortis, ut alter Samson

E pson aut Hercules, & eris in rei veritate Ther-
 site timidior; eloquens, vt alter Cicero, & re-
 verâ Bardo stupidior, ac magis mutus quàm pi-
 scis: pulcher, vt Absolon, vel Adonidis instar, &
 Mopso deformior. Quocircà, dignum suâ eiuf-
 modi fatuitate responsum accepit aliquando à
 suo parasito Carisopho Dionysius; quod omni-
 bus huius farinae hominibus optem propina-
 tum, dum ita auidè laudem blandientium
 fitiunt. cùm enim dominum suum separatim
 cum amicis confabulantem & corridentem vi-
 deret; ipse quoque procul stans effusè ridebat,
 nihil tamen audiens eorum quæ dicerentur. In-
 terrogatus itaque à Dionysio, quid rideret:
 Quod, inquit, existimem risu digna quæ dici-
 tis. Optimè: nam dum plerumque ridere ho-
 mines arbitramur, ob gratiam aliquam in no-
 bis obseruatam: fortasse, si rogentur, ineptiam
 nostram ac vanitatem deriserint. Hinc Pho-
 cion Atheniensis, insignis Orator, cùm popu-
 lum sibi dicenti applaudentem vidisset; ad
 amicos conuersus, Quid, inquit, num mali
 quippiam dixi imprudens? Sed omnes potiùs
 aurâ illâ populari nos ab illâ animi moderatio-
 ne in deuium complacentiæ abripi sinimus;
 quam Cicero etiam in Demosthene improba-
 uit, dum sic illum notat: Leuiculus sanè noster *Tuscul.*
 Demosthenes; qui illo susurro delectari se aie- *qu. li. 5.*
 bat, aquam ferentis mulierculæ, insusurranti-
 squæ alteri; Hic est ille Demosthenes. Quid
 hoc leuius? At, quantus Orator! Sed, apud alios
 loqui videlicet didicerat; non multùm ipse
 secum. Ita de hoc laudis vento retibus captato,
 Cicero.

ANI-

ANIMA.

Prudenter capropter fecerimus, mi frater coniunctissime, si modestam illam prudentem-
 que Noëmi fuerimus (quoad hominum laudes & gratiam) imitati. Illa siquidem, dum peregrè reduci Bethlehemiticæ mulieres, non sine publicæ laudis encomio sibi acclamarent; Hęc est
Ruth 1. illa Noëmi, pulchra, præstans, præclara illa virago; nihil sibi inde laudis decerpens, nihil illorum arrogans, demissè respondit: Ne vocetis me Noëmi, id est, pulchram; sed, vocate me Mara, hoc est amaram, quia amaritudine valdè repleuit me Omnipotens. Itaque flammam laudis alienæ superinfusâ frigidâ in suo ortu restinxit. Sic quoque factò esset opus, quando propter gratiam aliquam, aut veriùs gratiæ speciem, laudabiles hominum oculis apparemus, nosque laudare incipiunt. Nihil etenim ita impetiginem illam alienæ laudis retundit, quàm humilitatis vilitatisque memoria; & cogitare, quales verè in oculis Dei simus: iuxta
Sen. ep. 77. Senecæ dictum: Intus teipsum considera, non qualis sis, aliis credas.

Quid enim Herodi profuit superbia, fastus, & supra humanum morem populi adulantis
Act. 12 acclamatio? Statuto namque die, vestitus veste regiâ, sedit pro tribunali, & concionabatur ad eos. Populus autem acclamabat: Dei voces, & non hominis. Confestim autem percussit eum Angelus Domini: eò quòd non dedisset honorem Deo (sed attributum à populo, sibi quoque arrogasset) & consumtus à vermibus exspiravit. Neque eò minor est culpa, vbi rarior talis pœna.

DESI-

DESIDERIVS.

Vtinam id ipsum, ô anima, faperent, sentirentque verè in animo suo, imprudentes ac impotentes humanæ laudis appetitores; qui consilio oculorum alienorum, sibi vice speculi subseruientium, se suaque omnia dirigunt & disponunt: non cogitantes, rem esse plenam vanitatis ac stultitiæ. Quemadmodum enim magna est oculorum speculorumque affinitas (vt initio diximus) ita non minor quoque fallendi æqualitas. Existimant aliqui, videndi rationem fuisse perituram (inquit Cælius Rhodiginus) nisi summi artificis sapientia, post id quod mirè pellucet, nigricans quippiam appinxisset: sicuti speculis allinitur plumbum, pix, aut aliquid simile densum & adiaphanum, vt obscurior illa densitas, sit imaginum veluti sufflumen ac infrenatio; quæ per vitri dilapsæ tralucidum læuorem, ac densiore obiecto non repressæ, euanescerent. Vnde vulgo irroborauit, vt dicatur OCVLVS naturæ SPECVLVM; sicut SPECVLVM, artis OCVLVS nuncupatur.

Leff. Antiq. lib. 3. cap. 28.

Est id totum verum, & ita vt dicitur: atque oculi fabricam, vt admirabilem, vicesque speculi obeuntem, obstupeamus: vanumne tamen ob id esse desinit, ex oculis hominum, velut ex speculis voto tuo obsequentibus, laudem captare & gratiolam aliquam emendicare? Choris & pompæ Iunonis atque Isis, eiusmodi cincinnatos ac calamistratos symyftas, laudis aucupes, adscriptos oportuit; vt egregiè sint toti mundo spectabiles; fabulosi nempe, & mera potiùs ipsimet fabula. Sic enim

E de

*Li. 6. de
Ciuit.
Dei,
cap. 10.* de similibus, D. Augustinus: Sunt, quæ Iuno-
ni ac Mineruæ capillos disponant, longè à tem-
plo, non tantùm à simulacro, stantes: digitos
mouent, ornantium modo. Sunt, quæ specu-
lum teneant: sunt, quæ ad vadimonia deos
suos aduocent. Quemadmodum & Apuleius
de pompâ Ifidis, inquit: Mulieres candido
splendentes amicimine, verno florentes coro-
namine; quæ de gremio per viam, quâ sacri
incedebant comitatus, solum sternebant flo-
sculis. Aliæ quæ nitentibus speculis, pone ter-
gum reuersis venienti deæ obuium common-
strent obsequium. Hisce inquam pompis &
choris immixti isti curiosuli, & vndique corrasis
inhiantes honoribus, fortè esset, in quo etiam
ipsi dæmoniis illis idoneum offerrent obse-
quium. Sed, facestant hæ fabulæ, cum in-
sensatorum hominum moliminibus, qui se
propemodùm deos existimant, si cuiusquam
mortalis gratiam, quam aucupantur, obti-
nuerint.

ANIMA.

*Isal.
112.* Utinam omnes potiùs gratiam in oculis Do-
mini inuenire studeamus, quæ verè nos humi-
les, pios, sanctos, iustos, atque propterea ipsi
gratos ac beatos efficiat. Tunc enim ex animo
ipsi omnium conditori ac Domino nostro di-
cere possimus: Ad te leuavi oculos meos, qui
habitas in cælis. Vt à longè speculari locum
solent peregrini, aut reduces exules, ad quem
summo desiderio optant pertingere. Salutant à
longè, iam illic est animus, & tenere videntur,
quod eminus contemplantur. Et hoc ipsum
est

69
VI. SPECVLVM PROPRIÆ
VILITATIS.

DESIDERIVS.

BI NAM es, anima mea, soror mea, sponsa? Num speculorum hucusque tam suspectorum, fallacium, & periculorum adspectu deterrita aufugisti? vel tædio affecta despondensque animum, latebras, doloris amicas, quæris? Redi paulisper ad te, redi ad me, & ad speculationem sine bono conceptam ambo redeamus. Ecce, ecce: terrena iam specula pertransiuimus; ex quibus, tametsi boni multum rectè prudenterque vrentibus queat produci (quemadmodum nos vtilitatem non contemnendam, primariæ nostræ intentioni ac speculationi seruientem, ex eorum contemplatione percepturos confido) tamen vt plurimum plus mali quàm boni exinde consequitur. Iam verò, ad saniora, vicinioraque saluti, atque scopo nostro magis accommoda specula, fit nobis ingressus. Deinceps inoffenso mentis obtutu per subsequutura licebit decurrere, ac omni metu seposito spatari. Quocircà, animæquior esto: reuertere, vt in istis faciem tuam contemplemur.

ANIMA.

Quænam est hæc vox tua, dilecte mi; tam nouæ & securæ consolationis assertrix & nuntia? Spēsne est ergo, tandem specula tutiora nanciscendi, quorum ope & operâ, ad speculandam hîc Dei nostri bonitatem, & in futuro
E ; olim

olim sæculo maiestatem, adiuuemur? Certè, molestum est admodum, triste, ac tædiosum, ita hîc caligare, versari in tenebris; lumen sperare, ad lucem adspirare, sectari claritatem, & morari in densâ noctis caligine. Si quæ me lamentantem, querulam, & eiulantem interrogaerit aliquis; vel ipse quoque, quem quæro, Deus meus, & Dominus meus, sponsus & I E S V S meus; quid mihi velim vt faciat: quid aliud respondi, si sapio, dare potero; vel à me queat expectari; quàm illud vnicum necessarium:

Marc. Domine, vt videam? Videam, agnoscam, sentiam, infirmitates meas, defectus meos, miseriae meas: videam quoque, quàm bonus & suavis es, Domine, quàmque longanimis & misericors: quin, lumen quoque gratiæ, visitationis, illustrationis tuæ, & quidquid ad aliquando videndum te, sicuti es, queat conducere; videam hoc totum, accipiam, teneam, vtar, fruor, nec dimittam, donec omnis cõsummationis teneam finem: & certus sum, quòd benè mihi hoc pacto futurum est. Quapropter, ô frater, si speculum huic speculationi conueniens nacti sumus, vt fiat cor nostrum immaculatum, & in lumine videamus lumen: est quòd gaudeam, quòd Deo gratias agam; eiusque munificentiam sedulò vtamur.

DESIDERIVS.

Tale nunc nobis (ô anima mea) inuentum est speculum: quo si rectè vñ fuerimus, ad sequentia adhuc præstantiora commodam nobis aperuerimus ianuam. Attende, obsecro, ad verba Sancti cuiusdam mirabiliter illustrati, quibus
nos

nos in viam optatæ speculationis deducit: sed attende inquam, quia attentione est opus, & postea liberiore luminum exspatiatione uti licebit. Sic igitur inquit: Duplex assignatur hominis felicitas: vna speculatiua, quæ est operatio ex virtute perfectâ contemplatiuaque, quam sapientiam dicimus: altera verò practica, quæ hominis est perfectio ex virtute actiuâ; quæ est prudentia. In intellectu, speculatiuam considerare vim possumus; cuius est finis, virtutis cognitio: & practica, cuius est finis, operatio. Hactenus ille Dôctor verè angelicus. Vnde colligimus, præter alia, si felices hîc esse & postea beati desideramus, speculatiuæ dâdam in primis esse operam; quâ ad virtutis cognitionem veniamus, eamque tum postea per debitam operationem practicemus. Ad hoc autem maximo nobis auxilio futurum præsens SPECVLVM, quod PROPRIÆ VILITATIS agnoscendæ nuncupatur. In quo, veluti in proprio fonte vel puteo (ut vulgò dicitur) nos ipsos discamus agnoscere: & non quid nobis vel hominibus mundi de nobis videatur, sed quid de nobis sit in ipsâ rei veritate, cognoscamus.

ANIMA.

B Explica precor, imò & applica nobis hoc SPECVLVM, mi frater: nam, quantum capio, vera ac sincera sui ipsius cognitio, est certissima ac securissima ratio & via pertingendi ad cognitionem Dei; in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, scientiæ, & virtutum absconditi. De quâ notitiâ non est dedignatus ipsemet Dominus sublime hoc nobis reuelare mysterium, ut

E 4 Patri

Patri suo cælesti diceret: Hæc est vita æterna: vt cognoscant te, solum Deum verum; & quem misisti, Iesum Christum.

DESIDERIVS.

In primis, quemadmodum fastus elatio, & tumor superbiæ, ad sublimè semper de nobis sentiendum instigant: ita eâdem operâ impediunt quo minùs, vt par est, de nobis ipsi iudicemus; quod non nisi per sinceram humilitatis bilancem decernitur. Nam, sicut genarum inflatio oculos conuiuentes intercludit, & distinctè videre non patitur: ita mentis tumor internum prohibet visum; præsertim, quo de nobis nostrisque actionibus & rebus discernamus. Quapropter, amicum saluti hoc Speculum amplectamur, rectèque vtamur: quò candidè cognoscamus, quid in rei veritate, & coram Deo, de nobis sentire debeamus. Rem omnem, vt est, non vt nobis interdum videtur, vel alij de nobis iudicant & loquuntur, sed vt verè se habet, diiudicemus, ac certò teneamus. Quia tantus quisque est, & tanti, quantus quantique est apud Deum, & non amplius, vt inquit humilis Franciscus. Dei namque oculus falli non potest aut hallucinari.

Vt autem veram hanc nostræ conditionis effigiem in hoc speculo, sine falsi formidine, contemplemur: eandem non tam sub humilitatis, quàm sub vilitatis titulo consideremus. Nam verè, frustrà se humilem esse confidit, qui non se vilem existimat. Id igitur primùm in genere circa hominis mortalis substantiam & naturam expendamus; &
tum

tum ad nostram ipsorum in particulari vilitatem scrutandam & agnoscendam veniamus. De miseriâ ac vilitate hominis, in communi, præter tot tamque varios atque egregios libellos super hac re ex professo à piis & doctis viris conscriptos, quid breuius, clarius, efficaciusque proferri possit, quàm quod beatus Iob paucis perstringit, dum ait: Homo natus de muliere, *Iob 14.* breui viuens tempore, repletur multis miseriis. Qui, quasi flos egreditur, & conteritur; & fugit velut vmbra, & numquam in eodem statu permanet.

Scimus, nec imus inficias: tantam esse dignitatem ac maiestatem humanæ structuræ, si conditoris summiq; eius architecti ac plasmatoris Dei bonitatem, sapientiam, ac potentiam attendas; vt omnis simul omnium sapientum industria, ne quidem minimam eius partem valeat intellectu assequi, nedum eloquio explicare. Sed nos hîc modo de miseriâ ac vilitate eiusdem differimus; quæ non minùs omnem captum humanum atque vim eloquendi excedit. Adeò, vt quilibet in semetipso habeat, & quo iuxta conditionis nobilitatem artificii Deo assiduas agat gratias; & quo iuxta miserationum agnitionem, se infra omnes creaturas humiliet: certâ videlicet quadam ratione, vilissima quæque sibi præferenda considerans. Quæ omnia, vt succinctè, quasi in seriem digesta, oculis potiùs quàm linguâ percurramus, & quodammodò in præsentì VILITATIS NOSTRÆ SPECULO contemplemur: animum quæso ad subnectenda aduertamus.

Prima sic in hoc decursu vilitas materiæ con-

E 5 cepti

cepti iam hominis; quam, præ verecundiâ, cogitasse sit satis, vt parcamus auribus. Vilitas nutrimenti viuientis iam fœtus proximè succedat: nutrimenti dico, non quo per os, sed per vmbilicum, vt habet natura, in matris vtero vitam trahit & sustentatur. Quod alimentum, vel cogitatum tantummodò, horrorem adfert intelligenti, præ sui abominatione. Nam, vt testis est Plinius, nihil facilè reperiatur mulierum profluuium (quod tamen in iam concepti fœtus alimentum conuertitur) magis monstrificum. Hoc enim exuruntur hortorum germina, SPECVLORVM fulgor adspectu ipso (mulieris videlicet, cui menstrua eunt) hebetatur; acies ferri perstringitur, eborisq̃ue nitor; aluei apum emoriuntur, in rabiem aguntur canes; imò & homines, si eius vel minimam guttam in cibo potûve acceperint: qualem ego, tali maleficio factum phreneticum, noui; qui tormentum hoc, aliquando molestius mihi afferebat torturâ iudiciariâ, quam tamen ab hæreticis fuerat passus; aliquando verò tam erat insensibilis, qui nec verbera nec vulnera inflicta persentisceret: & hoc ipsum, fœtui adhuc gestato est nutrimentum.

Subsequatur nunc vilitas impotentiae nati iam pueri, vt vilissimam partus constitutionem omittamus. Impotentia illâ corporali, notâ omnibus; vide an non multò sit vilior impotentia, ignorantia, ac miseria spiritalis. Succedat miseriae adnatæ vilitas, ac necessariò ferendæ per omnia: vilitas animi degenerantis ad malum: vilitas ex morborum varietate, fœditate, naturæque subiectione: vili-

Divilitas ex mortis horribilitate, ac serpentium vermiumque hereditate: vilitas reprobationis, in quos cadit: vilitas peccati mortalis, damnationis, loci infernalis, sociorum, & tormentorum, in quæ omnes nati sumus venire, si post baptismum in statu mortiferi peccati decedimus.

E Quid plura? Summa; ut vanitas vanitatum, ita vilitas vilitatum in homine considerata est. Adeo ut verum omnium miseriarum mancipium, & mundi ludibrium, ac peripsēma dici merito possit. Ista ecce omnia in SPECULO isto contemplamur. Ita ut non solum vilibus uniuersis homo comparari, verumetiam illa ipsa dici possit: homo bulla, spuma, vapor, aura, nubes, fumus, fimus, fæx, fungus, cespes, gleba, stipula, flos deciduus, scœnum, floccus, stilla, ventus, sibilus, umbra, phantasma, sonus, somnus, punctum, pluma, alga, villus, hilum, vappa, nautea, putredo, nauci, scoria, filiquæ, pœdor, situs, mucor, quisquiliæ, puluis, cinis, cœnum, abortium, excrementum: quo nouissimo titulo sororem sanctus Bernardus compellabat, cum stercus serico inuolutum nominabat. Ecce igitur insignem nostram nobilitatem, suis insignibus in hoc speculo quasi in tabulâ figuratam. I nunc & gloriare, homo.

ANIMA.

O miserandam miserorum mortalium miseriam, misérias suas nō agnoscentium! Interim ita quotidie expendendis admirandisque, quæ nostræ sunt excellentiæ, distinemur; ut vix momentum temporis suppetat, viliora conditionis nostræ

nostræ inspectandi Spes tamen esset, si id ageremus, fore, vt cum pauone speculariam illam inanis cōplacentiæ caudam ac superbiæ cristas humiliati dmitteremus; si sordidos atque abominabiles vilitatis nostræ pedes inspiceremus.

DESIDERIVS.

Verùm enim uerò, ô anima, ne, quod in aliis communiq̃ue hominum genere, improbamus, id in nobis ignoremus, nos ipsos particulariùs ad vnguem exploremus. Númne verborum illorum recordaris, quæ sacerdos pronuntiat, quando in Cinerum die, Christianorum frontem in modum crucis cinere aspergit, dicens: *Memento homo, quia pulvis es: & in puluerem reuertêris?*

ANIMA.

Recordor: neque pium hoc obsequium vquam, quod sciam, omisi: nec parui faciendum existimo tam salutare Ecclesiæ institutum; & quidem in capite Ieiunij.

DESIDERIVS.

Id rectè quidem, ô soror dilecta: sed fortasse non ita, vt par fuit, verborum illorum pondus & energiam tecum expendisti: sed in communi tantùm, omnibus id hominibus (vt iam nunc fecimus) applicando: non autem ad temetipsam in particulari: quod nobis, in præsentī SPECVLO VILITATIS PROPRIÆ, est inuestigandum.

ANIMA.

Fieri potest, quod dicis: nam, ab quolibet homine, humani nihil alienum existimandum est. Quocircà, non erit abs re, si verborum illorum occasione propriam vilitatem hîc inter

EOS

nos discutiamus & agnoscamus : quia iuxta
 D. Bernardi sententiam , Humilitas est virtus, ^{Ber-}
 quâ, verissimâ sui cognitione, sibiipfi quilibet ^{nard.}
 vilescit. Addo ego; quòd ita vilis & contemptibi-
 lis sibi, verè aliis humilis fiat, sitque in veritate:
 dumque se ipse despicit, mundus illum tum
 suspicit . Nónne sic Christus ipse Zacchæum ^{Luc. 19}
 suspexit, humilem factum in sycomoro subli-
 matum ? Vnde Bernardus : Non magnum est,
 esse humilem in abiectione : sed magna prorsus
 & rara virtus est, humilitas honorata. Et D. Hie-
 ronymus : Nihil est , quod nos ita & homini-
 bus & Deo gratos facit, quàm si vitæ merito
 magni, & humilitate infimi simus.

DESIDERIVS.

Credo prorsus, ô anima , quandocumque
 verba illa cum cineris impositione nobis à sa-
 cerdote in faciem dicuntur, officij nostri esse,
 non aliter illa audire atque accipere, quàm acci-
 pienda erant Adamo, cû ipsi à Deo dicebantur:
 & non aliter, quàm si nobis, nō per aliquam cæ-
 rimoniâ, aut consuetudinem, sed inopinatò
 ab aliquo, in faciem dedecus aliquod aut infâ-
 me improprium coram aliis impingeretur;
 quod verè in nos actusque nostros reipsa cade-
 ret & quadraret . Sicut exempli gratia , si illud
 Bernardi , quasi ex professo alicui diceretur,
 qui in facto deprehensus, nimix superbiæ vel
 arrogantix meritò notaretur: Cogita, vnde ve- ^{Bern.}
 neris; & erubescere: vbi sis, & ingemisce: quò va- ^{serm.}
 dis, & contremisce. Sic enim Adæ Deus, quan- ^{de pri-}
 do stimulante superbiâ , inobedienter in suum ^{morâ}
 auctorem, suâ serpenti surrexerat, adeoque ^{etc.}
 diuinæ

diuinæ plusculum celsitudinis ambiebat; tum æquum putauit, vt, qui se supra se fastuosè leuauerat, & mente tumente, quasi deus quispiam futurus, sublimia nimiùm appetiuerat, vilis memoriâ originis humiliaretur. Sicuti flammæ sursum liberiùs ascendenti iniicitur frigida, vt eò reprimatur, vnde excreuerat. Dixit *Gen. 3.* itaque ei Deus: Reuertêris in terram, de quâ sumtus es: quia puluis es; & in puluerem reuertêris.

Videris nunc tu, ô anima mea, atque ego tecum; an vnquam seriò sic verba ista, à sacerdote tibi prolata, in aures nostras insonuerint, vt innatam nostrâ superbiam, nostriq; pluris æquo existimatione, hoc malleo retundi senserimus. An verè vel tunc, vel aliàs, huius humiliationis occasione & typo, hoc in nobis experti simus, quod haud dubiè in se sensit & expertus est Adam, quando hæc humiliatio ipsi ob oculos posita fuit, & quasi depressio tumentis animi in faciem impacta. An item hoc vnquam per illam cærimoniam cinerum, ac verborum acrimoniam, in nobis senserimus, quod certo certius in se sensit Abraham, quando Deo in angelis ipsi apparente, dicebat: Quia semel cœpi, loquar ad Dominum meum: cùm sim *Genes. 18.* PVLVIS ET CINIS.

Et verè, quid sumus, ô soror charissima, quàm puluis & cinis? PVLVIS, terræ tritæ excrementum; & CINIS, rerum combustarum superfluum? Fascis lignorum, manipulus straminis, & fœni ligatura, similisq; materia combustibilis, aliquid esse videtur, dum stat in suâ integritate; maximè si quispiam ornatus adhibeatur, quem admo-

admodum olim Xerxes platanum insignem, iussu aliquot dies stare exercitu, armillis, torquibus, catenisque aureis, pro animi sui voluptate adornari præcepit: atque ita est homo in ornatu suo. Sed in cinerem redactis vniuersis, nec forma, nec status, neque species vlla est reliqua. Itaque cinis cinerem arguit, nosque confundit, dum superbimus quamdiu supersumus.

Sic & amphora, dum integra est sibi que constat, aliquid sine dubio esse videtur: vnde Poëta, ad cœpta alicuius momenti, non fortita tamen debitum ac dignum finem, alludens, sic canit:

—— Amphora cœpit

Horat.

Institui, currente rotâ cur vrceus exit?

At dum illa, quantumuis ampullata, in minutas partes confracta, imò contrita & redacta in puluëres, humiliata pedibus cõculcatur: nec prioris quidquam formę apparet, nec quippiam refert eius quod paulò antè esse videbatur.

Sed, quare non ista sic applicamus nobis, quandoquidem ipsis vocabulis vtimur, quando rem requisitam volumus nominare. Nõne ita Ps. 50. cor contritum & humiliatum vocamus? nõne requisitum ad veram remissionem peccatorum necessariumque dolorem, contritionem proprio vocabulo nuncupamus? Omnino; sed quando verè ita de nobis existimamus? quando verè tales sumus? vel esse satagimus?

Sic etiam, terra sumus: credimus, quia de terrâ creati: sed interim proteruimus, superbimus, attollimur, intumescimus. Quare? quia terra viua, terra animata, terra mobilis sumus. Et quid tum postea? Nõne & terra illa, quam talpæ sensim

sensim emoliuntur & eruunt, mobilis est; & si vis, viua quodammodò atque animata; vita nimirum talpæ intus agentis atque eam mouentis? Et quid quæso nos aliud sumus, quàm terra, spiritu intus agente, mobilis; terra tamen?

Isa. 23. Erubescite Sidon, ait Dominus Deus: & mare, atque abyssus miseriarum nostrarum. Nam si animi nostri miserandum ac vilem statum expendere non pigeat: nōne meritò nos confundit & humiles debet efficere, quòd, quidquid bonum & honestum est, vix nobis queat inculcari; inculcatum non hæreat? quod verò peruersum ac vitiosum est, vix possit dedoceri? Mala, sponte nascuntur, & difficillimè euelluntur: bona, diligenter inserta & culta, difficulter proueniunt, & momento citiùs euanescent ac marcescunt.

Et quomodo non ex peccati obsecenitatis indignitate nobis ipsi vilescimus; cùm, teste Ilidoro, tam vilis & abominanda sit carnis spurcicies, ac libidinis vitium, vt pro insitâ dæmonibus superbiâ, vix quisquam sit, qui homines ad illam velit tentare: neque facerent, nisi inuidia salutis humanæ illos ad id officij instigaret.

O miseriam nostram!

Itaque, si sapimus, ô anima, vnica dilecta mea, satis insaniuimus, satis superque superbiuimus, satis nos supra nos extulimus. Tempus est, vt, Moysis exemplo, dictum nobis arbitremur

Exo. 4. à Domino: Mitte manum tuam in sinum tuum. nihil autem addubitandum, quin illam instar niuis, vt ille, sed non tam immunes à culpâ quàm ille, leprosam simus extracturi.

Intremus, ô anima, æqualibus passibus & con-

coniunctis animis, in castellum quod contra *Mat.*
 nos est: in conscientiam, arcis instar, pro nostrâ ^{21.}
 quidem conseruatione, si obtemperamus, sed
 contra nos in medio nostri exstructam, si rebel-
 lamus: & certo certiùs, in eam ingressi, statim
 alligatam in biuio inueniemus asinam, animam
 inquam peccatricem. Introspeciamus quoque
 capsulam hanc corporis nostri, exterius quidem
 satis concinnam & ornatam, sed intus plenam *Mat.*
 ossibus mortuorum & pœdore peccatorum. ^{23.}
 Perfodiamus cum Ezechiele parietem con- *Ezech.*
 scientiæ in malis maceriatæ: & ibi videbimus ^{12.}
 abominanda nequitiae, atque omnium irratio-
 nabilium animalium & brutorum effigies.

SPECVLEMVR vultum nostrum in SPE-
 CVLO hoc PROPRIÆ VILITATIS, &
 certò agnoscemus, quòd Cicero olim acutè &
 disertè dicebat cuidam, sibi fortasse plùs æquo
 placenti: Credo; postquam tibi SPECVLVM *Cicer.*
 allatum est, longè te à pulchris abesse sensisti. *in Clo-*
 Neque tantùm, ô anima, sic speculando con- *diu &*
 templemur: sed in rei veritate & sentiamus, *Curio-*
 & sic nos geramus. Vilitas nostra semper ob *nem.*
 oculos versetur: & verè eapropter efficiat hu-
 miles. Deinde, quod proximum est vilitatis
 ac humilitatis argumentum, numquam alios
 præ nobis contemnamos: sed, si cum D. Hie-
 I ronymo ex trabe, quæ verè in oculis nostris est, *Mat. 7.*
 de festucâ in aliorum oculis subuereri nos posse
 arbitramur; saltem, ne ita vmquam hallucine-
 mur, vt ex festucâ trabem in aliis, & è contrâ
 in nobis ipsis ex trabe festucam effingamus.
 Sed iuxta Bernardum: Consideret seipsum
 homo, vt piè condescendat proximo.

VII. SPECVLVM PVRGATIVVM.

Vis hominũ diuũque oculis speciosus haberi?
Temet ad hoc SPECVLVM respice, come, laua.

- A. *Dauid Deo: Asperges me Domine hyssopo, et mundabor.*
B. *Aeneum labrum, & speculis mulierum, in tabernaculo.*
C. *Specula lotioni aptata.*
D. *Sacerdos et Leuita, se ad specula lauantes.*

- E. F. *Piarum mentium desiderium, ut emundentur, et illis trecentur.*
G. *Filia Sion, lauans cor: Et Sacramenti poenitentiae praestantia.*

VII. SPECVLVM PURGATIVVM.

DESIDERIVS.

Vî tibi arrisit, ô anima, fidele illud SPECVLVM, quod manus nostræ modò contrectarunt, & oculis nostris subiectum fuit: in quo non solum miseriarum humanæ vitæ, ac demum mortis ipsius horribilis species vilisq̃ue conditio liquidò visa atque conspecta est; verumetiam propriæ vilitatis ideas penitiùs licuit intueri?

ANIMA.

Tam gratum illud acceptumq̃ue fuit, quàm esse oportet, quod ad benè recteq̃ue viuendum, Deo placendum, atque ad eius beatum aliquando conspectum pertingendum, cum primis est necessarium. Nam, quemadmodum non nisi propriæ existimationis sublimitate angeli de cælo delapsi sunt: ita non nisi propriæ vilitatis agnitione, homini in cælum pater ascensus. Rectè propterea Gregorius: Humiliare, & apprehendisti. Alioqui nisi quis efficiatur sicut paruulus, non intrabit in regnum cælorum: tantum abest, vt inter maiores ibidem computetur. Quocircà, placet hoc SPECVLVM, quod nos propriæ indignitatis, & tandem extremæ periodi, non finit esse immores.

DESIDERIVS.

Et mihi placet, ô anima, hoc tuum placere & memorari, quâ de causa tibi quoque congratu-

lor vehementer. Sed, sed inquam; scis, quid nunc restet agendum? Nónne mecum fateberis, quod res est: parum admodum aut veriùs nihil esse, sordes suas & maculas in speculo contemplari & non abstergere; agnoscere culpam, & non emendare; lapsum fateri, sed nolle resurgere; aut velle quidem, sed non præstare? Quid ergo iam seriò nobis factò sit opus, ex animo restat perpendendum. Dicamus itaque ac faciamus, quod fortes olim illi Machabæi, dum commodo nobis typo & exemplo se inuicem ad opus incitabant & hortabantur. Sic habet historia: Dixit autem Iudas, & frater eius: Ecce contriti sunt inimici nostri: ascendamus nunc, MVNDARE SANCTA & renouare. Et congregatus est omnis exercitus, & ascenderunt in montem Sion. Illuc & nos ascendimus pariter, ô anima, dum in speculo præcedenti, tamquam è speculâ (quod Sion significat) omnem nostram desolationem, ac miseram nostri status (lapsus inquam) conditionem sumus speculati. Et viderunt, inquit Scriptura, sanctificationem desertam, altare profanatum, & portas exustas, & in atriis virgulta nata, sicut in saltu, vel in montibus, & pastophoria diruta. Et sciderunt vestimenta sua, & planxerunt planctu magno, & imposuerunt cinerem super caput suum: & ceciderunt in faciem super terram, & exclamauerunt tubis signorum, & clamauerunt in cælum.

Hæc omnia nobis, ô anima, spirituali altiori-que modo sunt facienda, præ consideratione vastitatis atque euerfionis sanctuarij cordis nostri: & præ multiplici abominationum nostrarum

rum colluie; quâ omnis loci sacri religio, decor, & pulchritudo obducta & obscurata est: prout nobis præteritum proximè speculum ob oculos statuit. Restatque modò, vt diligenter id præstemus, quod ibidem de illis præclaris Machabæis sic legitur: Et M V N D A V E R V N T S A N C T A; & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et, quandoquidem non solùm cum Apostolo Paulo, tam fidæ speculationis auxilio, certò didicimus, & scimus, quòd non habitat in nobis, hoc est in carne nostrâ, bonum: verumetiam quod cum Prophetâ Regio in speculo propriæ vilitatis agnouimus, quòd non sit sanitas in carne nostrâ à facie iræ Domini: nec sit pax ossibus nostris, à facie peccatorum nostrorum; quodque putruerunt & corruptæ sint cicatrices nostræ, à facie insipientiæ nostræ; quòd lumbi nostri impleri sint illusionibus, & non sit sanitas in carne nostrâ: dicamus, quoque cum eodem; Asperges *Rom. 7.*
 A me Domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Ab occultis meis munda me *Pf. 37.*
 Domine: & ab alienis parce seruo tuo: Si mei nõ fuerint dominati: tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. Quid alioqui proderit mulieri, formæ studiosæ, maculas vultus sui in speculo considerasse; nisi quoque quàm primùm illas vel spongiâ vel adhibitâ lymphâ diluerit? Dicamus igitur, ô anima, cum castâ illâ Sufannâ: Afferte mihi oleum & smigmata, vt lauer. ac iuxta consilium Noëmi ad Ruth: Lauare, & ungere. Nam, si nos non *Pf. 50.*
Dan. 13.
Ruth 3.

defuerimus nobis, in maculis nostris ablundis; non deerit Spiritus sanctus officio suo, ad nos oleo gratiæ cælestis vngendos. Atque ita coniunctis muneribus, lauabimur & vngemur.

Sed, hoc vnicè cauendum est nobis, ô dilecta & vnica mea: ne proprio sensu abundantes, Naamannum illum imitemur, qui in sui mundatione expetitâ, suo iudicio nimium stetit. Sed cæcâ quadam obedientiâ, atque proprii iudicii resignatione, captiuantesque intellectum, cæcum illum potius evangelicum ducem sequamur. Naaman etenim lepram toto diffusam corpore agnoscens, & munditiei remedium quærens; inuentum, pænè suis manibus prius excussit, quàm apprehendit. Cum ei namque dicit iussisset Elisæus vt iret, lauaretque se septies in Iordane, cum certâ promissione, quod receptura esset caro eius sanitatem, mundareturque; iratus recessit, dicens: P V T A B A M, quod egrederetur ad me, & stans inuocaret nomen Domini Dei sui; & tangeret manu suâ locum lepræ, & curaret me. Numquid non meliores sunt Abana & Pharphar, fluuij Damasci, omnibus aquis Israël, vt lauer in eis, & munder? Et, quare quæso, ô Naaman, bellicosissime princeps, ac vir alioqui prudentissime, hæc omnia tecum tuo ita calculo supputasti? quare talem & talem certum modum tibi præscripsisti, itaque fieri debere putasti? & quare non potius amputandum hunc omnis ferè erroris surculum, in temetipso amputasti? An forsitan ignorabas, tuum non esse, Prophetæ, adeoque ipsi Deo, Prophetarum & omnium Domino,

in

in tui curatione leges præfigere ; sed omnibus modis ipsius legi obtemperare?

Eapropter, ô mea columba, si verè à maculis nostris, iam satis perspectis, purgari satagimus; cæcum potius illum, ut dixi, sectemur exemplo suo præeuntem, intus prius & melius quàm foris illuminatum. Ille siquidem, cum luto Ionn. 9. facto ex sputo inunctus oculos, audisset à Domino; Vade, laua in natatoriâ Siloë, quod interpretatur Missus; abiit, & lauit, & venit videns : quam ipse quoque promptam obedientiam quodammodò succinctis suis verbis expressit ; dum rogatus à populo, rem omnem professus est, dicens: Abij, laui, & vidi.

A N I M A.

Opportunè me admones, ô dilecte mi con-
tubernalis ; tametsi non planè immemorem.
Sed, obsecro, perge modum ipsum describere
atq; proferre in medium, quem in nostri mun-
datione tutissimò obseruemus : ego interim,
Deo iuvante, & aures præbebo sermoni ; & ma-
nus, auditis omnibus, adhibebo tecum operi
quàm expeditissimas ; ut est æquum.

D E S I D E R I V S.

Quandoquidem prudentum consilio cele-
bratum est ; Consulto prius, tum facto opus
esse : non malè huic nostro proposito seruiet
Bæneum illud labrum, quod Moyses Dei iussu in Exo. 38
tabernaculi vsum fieri curavit de SPECVLIS
mulierum, quæ excubabant in ostio taberna-
culi. Nam in illo & specula habemus maculis
detergendis, & aquam detergendis. Si (quod ali-

F 4 qui

qui putant) labrum ipsum fusile ex æreis mulierum speculis conflatum fuit (nam olim ex ferro, quod

— *dum transit in usus*

Aſiduos, splendore micat, vultūque nitenti

Audet ad argenti decus adſpirare ſuperbum,

& ex albo plumbo, hoc eſt ſtanno, ære, & mixtis ex hiſce materiis, ſpecula fuiſſe facta, eſt in confefſo) ſpeculorum ſaltem materia, ſpeculandi memoriā repræſentat: quemadmodum thuribula ænea illegitimorum ſacerdotum igni conſumtorum Dei iuſſu in laminas producta & affixa altari, pro ſigno & monimento filiis Iſraël ſeruiebant, ne quis ampliùs alienigena auderet accedere ad offerendum incenſum Domino. Sin verò (vt alij volunt) etiam ipſa C ſpecula integra in circuitu labri defixa conſpicua fuerint, in quibus, vt putant, circumquaque ſacerdotes & leuitæ ſe loturi & lauantes D inſpicerent, tumque aquā ibidem præſente ſe mundarent: meliùs adhuc nobis exempli & typi loco, res illa ſic uſurpata obſecundauerit.

Accedamus igitur; & conſiderantes diligenter conſcientiæ noſtræ faciem, imò totos nos à capite ad calcem ſpeculantes, videntes agnoſcentesque maculas noſtras, illas diuinæ miſericordiæ lymphâ mundemus. Tanta ſiquidem eſt vis huius SPECVLI ac ſpeculationis, vt dicat Bernardus (quod antè meminimus:) Ipſum fontem ſuum (id eſt, mentem de quâ oritur) purificat CONSIDERATIO. Fons quidem conſiderationis mens eſt ipſa: ſed niſi à fonte & capite fontium venam educat, arida pror-

prorsus & sterilis valdè futura est eiusmodi speculatio & consideratio, à tali mente profecta.

Quocircà, Domine Deus, aperi nobis thesaurum aquæ viuæ; fontem patentem domui Num. 20
Zach.
13.
Dauid, in ablutionem peccatoris, & menstruatæ: fontem viuum, sedentem olim ad puteum aquarum morientium semperque sitientium; fontem salientem in vitam æternam. Ecce Domine, prostrati ad pedes tuos cum leproso clamamus ad te, fide magnâ, & ardenti charitate: Domine, si vis, potes nos mundare. Dixisse te Domine, per spiritum tuum in Salomone loquentem, meminimus aliquando: Per misericordiam & fidem Ioan. 4.
Pro. 15 PVRGANTVR peccata. Fidem habemus, & credimus Domine, verumtamen adiuua incredulitatem nostram: tibi E verò proprium est misereri: atque ita F misericordia & fides in promptu sunt; quid ergo prohibeat nos mundari, & à peccatis repurgari? Si itaque vis, potes. Inclina voluntatem, ostende potentiam, & da sanitatem: sicque facturus es nobis secundum magnam misericordiam tuam. Audiam quid loquaris in me, Domine. Dic, Volo; dic, Mundare: & confestim munda-bor. Quid enim proderit diuinæ tuæ maiestati, si in sordibus permanserimus: & fortasse, qui sordidus est, fordescat adhuc? Non enim in talibus beneplacitum est tibi.

A N I M A.

Recordare Domine, quomodo Nabuchodonosor rex Babylonæ, de filiis Israël sibi pueros eligi iusserit, in quibus nulla esset macula, decoros formâ, & eruditos omni sapientiâ, cautos Dan. 1.

F 5

scien-

*Iob 15.
25. &
4.*

scientiâ, & doctos disciplinâ: & qui possent stare in palatio Regis. Et factum est ita. Ecce, Domine, in conspectu tuo stamus, & cupimus placere tibi, ac tandem in regali tuo palatio vultui tuo superbenedicto assistere: sed cum cæli non sint mundi in conspectu tuo, & stellæ non sint mundæ coram te, & luna quoque non splendeat, & in angelis etiam repereris prauitatem: quomodo in tuo conspectu contaminatissimi plenique macularum consistemus? Et quis potest dicere; Mundum est cor meum, & purus sum à peccato? A longè itaque, & de profundis clamandum est nobis; quòd sumus immundi, & sicut pannus menstruatae iustitiæ nostræ. Quid consilij, Domine; & quò vertemus nos?

Isa. 1.

Ier. 4.

Audio, clamas nobis, per tuum Prophetam: G Lauamini, & mundi estote. Ac per alium: Laua à malitiâ cor tuum, Ierusalem; vt salua fias. Salua esse desidero, tu nosti, Domine, desidero salua esse. Sed, ab immundo quid mundabitur? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu qui solus es? Ergo, qui salui esse desideramus, ad te nos conuertimus, ne pereamus.

DESIDERIVS.

Non audis, ô anima, Dilectum loquentem in auribus nostris; sordiumque nostrarum miserum, præsentissimum monstrantem purgandis remedium? Si cum leprosis clamauius ad eum; audiamus quoque cum leprosis responsum: vna enim eademque vtrorumque est causa & ratio postulati. Dicimus igitur, & leuantes cum illis vocem nostram clamamus à longè:

longè: I E S V præceptor, miserere nostri. Dicit *Luc. 17.*
autem I E S V S & illis & nobis: Ite, ostendite
vos sacerdotibus. Et factum est, dum irent,
mundati sunt. O factum benè! Domine, quis
similis tibi, in cælo & in terrâ? Nabuchodonosor
ille, pueros sine maculâ quæri, & ex multis eligi
mandabat; quia ipse immundos nō mundabat:
tu verò non eligis mundos, sed mundos dum
eligis facis: & de stercore erigens pauperem, in
sublime regni solium collocas, vt sedeat cum
principibus gloriæ tuæ. Ex peccatore facis iu-
stum; & dum vis, dealbas æthiopem. Mittis
ad sacerdotem mundandos à leprâ; & ipse eun-
tes mundas in viâ. Nihil loqueris foris, & agis
intus; tacet lingua, manus quiescit, & diuinus
tuus nutus operatur mirabilia. Quis vmquam
audiuit talia? Eamus igitur, ô soror dilecta, ad
sacerdotem, & ostendamus ei nos ipsos: con-
scientiæ nostræ maculas vniuersas eidem spe
pleni detegamus, ac humiliter mundari postu-
lemus. Noui siquidem Testamenti sacerdos, vt
Christi vicarius ac minister, non solùm testandi
ac declarandi mundos, verumetiam emundan-
di potitur facultate.

A N I M A .

Gratiæ tibi immortales, benignissime I E S V,
quòd dederis talem potestatem hominibus, pro
hominibus: vt, non obstante, quòd ipsi se quo-
que peccatores agnoscere debent (qui enim *1. Ioan. 1.*
dicit, se peccatum non habere, ipse se seducit,
& veritas in eo non est) singulari tamen tuâ dis-
pensatione & gratiâ, verè potestatem habent
ligandi & soluendi, remittendi peccata & reti-
nendi.

nendi. Aded vt non priùs abs te soluantur in cælo, quàm in terris fuerint absoluta ipsorum arbitrio. Magnum re verâ miraculum, & excellentis mysterij sacramentum; vt & inuisibilia & insolubilia alioqui animorum vincula, inuisibili prorsusque diuinâ facultate, à visibili homine dissoluantur: & cælestis curiæ absolutio à terrestri dependeat tribunali! Meritò eapropter hoc tam sublime beneficiû, & suspicimus, & veneramur; magnaque cum animi alacritate vsurpamus.

Quin igitur, quotquot cum sorore Moysis Mariâ lepram in nobis agnoscere cogimur, ac multimodam nostrorum actuum vt membrorum nostrorum maculam SPECVLI nostri spiritalis obsequio deprehendimus, illicò nos humiliamus, veniam postulamus, ad pedes sacerdotis accidimus; & cum alterâ Mariâ (Magdalenâ nimirum) quasi ad pedes capitis nostri, Iesu Christi, delictorum nostrorum multorum remissionem, multùm diligendo, obtinere festinamus? Sic enim speculari, fiet in nobis conscientia nostra, ex lebe phiala; ollæ nostræ rubigo absumentur: atque ex vase contumeliæ, in vas translati gloriæ; ex ipsâ fauce tartari, redibimus ad vitæ ianuam. Hæc siquidem est, teste Apostolo, voluntas Dei: sanctificatio nostra.

1. Thes.
4.

DESIDERIVS.

Purgatâ autem iam maculis animâ, caue ne ingrata reperiare: ne indignitatis offensâ detestius tibi contingat. Meminisse te, haud dubito, illius parœmiæ: Sus lota, in volutabro luti: parabo-

rabolæque illius Euangelicæ, quâ nos Saluator noster edocuit, quàm malè sibi prospiciat ille, qui ab immundo spiritu liberatus, domum quidem suam expurgat, scopisq̃ue pœnitentiæ mundat; sed vacuum relinquit, neque Spiritum sanctum inhabitatorem habere curat. Inuenit, *Mat.*
 inquit Dominus, eam vacantem, scopis mun- *12*
 datam, & ornatam; & intrantes cum ipso, quos septem nequiores se spiritus immundos assumerat, habitant illic: & sunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Quid enim prodest lauisse; si, quod lotû est, turpius iterû defœdetur?

Nónne prudenter, & nō sine loquendi energiâ, sponsa Cantici expostulasse, vel saltem importunam obiectionem viriliter repudiasse perhibetur, dicens: Laui pedes meos: quomodo igitur, quâ gratiâ, quâ fronte, quâ de causâ, atque ad quid, iterûm coinquinabo illos? Fierine potest vt tam insipiens sim? vt tam parum recogitem, quid honos meus, quid vtilitas, quid gratitudo, quid denique salutis necessitas, à me requirant? Illum, ô anima, potiùs leprosum, ex *Cant. 3*
 decem electum & gratû imitemur: qui, vt vidit, quòd mundatus esset, regressus est, cum magnâ voce magnificans Deû: & cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens. Qui quantum ab ipso Domino fuit laudatus, tametsi alienigena; tantum reliqui nouem, etiam tamen mundati, sed ingrati, reprobati fuerunt. *Luc. 17*

Verûm, ô anima, Deo dilecta, licet mundo despecta; duo nobis adhuc, in rectâ istâ ad speculum propriæ vilitatis mundatione, sunt obseruanda, ne nesciamus. Primum est, vt diligenter ad verba illa Domini nostri attédamus, quibus

Ioã. 13. quibus Petro dicebat, nobisq̃ dictum putare debemus: Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Idq̃ue seriò nobis considerandum admoneo; ne, dum nos lotos & planè mūdatos existimamus, pedes adhuc restent lauandi, & ignoremus. Credo equidem, illum, qui mundus est totus, indigere adhuc vt pedes lauet; hoc est, vt fonte baptismi mundatus, vel etiam salutari Sacramento Pœnitentiæ repurgatus, totusq̃ue mundus effectus, ab omnibus peccatorum maculis absolutus, hoc adhuc illi supersit, vt pedes, id est affectus atque animi motus & passionēs, quibus quasi pedibus ad illicita ferretur, expurget: sic enim illi necesse est, (à quo similitudo desumpta perhibetur) qui vel in balneo vel in flumine se totum lauit; dum enim nudus ex aquis egreditur pedibus, ad vestimenta sua reuersus, non habet quod lauet, nisi pedes, quos in illo egressu, tametsi tantum aliquot passuum, potuit maculasse: quo, vt minima commaculatio, vel etiam præsens commaculationis periculum & suspicio, ita etiam leuissima ablutio vel purgatio significatur.

Mat. 23. Alterum erat, quod nobis cordi esse debere subindicabam: vt studiosè videlicet illud Domini documentum obseruemus, quod vehementi cum interminatione Phariseis inculcabat, dum diceret: Væ vobis, Scribæ & Pharisei hypocritæ: quia mundatis quod de foris est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapinâ & immunditiâ. Phariseæ cæcæ, munda prius quod intus est calicis & paropsidis; vt fiat id quod de foris est, mundum. Nam, quid proderit

rit nobis, ô anima mea, si deforis instar sepulchri dealbati, imò inaurati, resplenduerimus; & intus simus pleni ossibus mortuorum, scatente vermibus conscientia?

ANIMA.

Mihi prorsus animo sedent, ô mi frater fidissime, quæ modò recensuisti; & ita haud dubiè factò est opus. Verùm, insuper omnino necessarium arbitror, vt ministros huiusmodi expurgationis animorum, sacerdotes nimirum, magno in honore habeamus; vt ne per eorumdem contemptum, iustâ Dei vindictâ in maiorem mentium foeditatem incidamus.

Audiui siquidem simile aliquando corporaliter accidisse, quod nobis spiritaliter foret timendum. Dum nempe olim S. Iacobus Nisibensis, anachoreta, iuxta fontem transiret, vbi mulieres pannos lineos lauabant, easque ob impudentem lasciuumque in eum intuitum & risum increparet, nec tamen absisterent ioco; quod & fontem & illas cælesti vltione mulcavit: adeò, vt & fons illicò exaresceret, & ipse rugosæ, deformes, & tetraë in vultibus apparerent. Ciues quidem pro vtilitate communi, fontis scaturiginem ab eodem Sancto impetrarunt; ipsæ verò, quæ humiliare se dedignarentur, ita deformatae manserunt. Quantò autem grauior foret animorum quàm corporum deformatio! Itaque puritatem amemus, & omnimodis conseruemus: atque sanctificationis huius ad ministros reucremur.

VIII. SPECVLVM CREATVRARVM.

Quot rerum species; SPECVLIS tot, Conditor vnus
Cernitur: vtendo gratus vt esse velis .

A.B.C. Inuisibilem per visibilia
contemplatio .

D. Scala, ad arcana cæli per
creata rimandum .

E. S. Bernardus inter arbores
diuina contemplans.

F. Iob, quasi per scalam, operum
Dei consideratione quousque
profecerit .

G. Mulier fortis considerat agrum
cælestem, quem comparet .

H. Respiciat lilia agri, et volucres cæli.

VIII. SPECVLVM CREATVRARVM.

DESIDERIVS.

DOMINE, ecce nos iterum, querentes te, & cupientes videre faciem tuam; atque inuenire gratiam in oculis tuis. Scriptum est enim: Misericordia & *f. 88.* veritas præcedent faciem tuam. Misericordiam quidem speramus, sed veritatem & iustitiam timemus. Tu autem Domine, miserere nostri, secundum magnitudinem misericordiae tuæ, ac secundum multitudinem miserationum tuarum; & misericordia & veritas obuiabunt sibi, & iustitia & pax se mutuo osculabuntur. Tunc, & misericordias tuas in æternum cantabimus, & coram iustitiâ & veritate tuâ te prædem ac sponsozem flagitabimus; quoniam teste toto mundo & angelis, SPONSVS SAN- *Exo. 4.* GVINVM tu nobis effectus es. Itaque in lumine vultus tui ambulabimus, spe pleni; & in nomine tuo, quod est saluificum, exultabimus: & *7.* in tuâ iustitiâ, sequestrâ misericordiâ, exaltabuntur omnia bona DESIDERIA nostra: vt te aliquando fruamur in æternâ securitate.

ANIMA.

Accedimus, Domine; vt nouo iterum modo, saltem quasi per transfennam, sed tamen propius, tuam bonitatem, sapientiam potentiamque rimemur, atque in omnibus illustretur cor nostrum lumine tuæ gratiæ: tibi que adaptetur per puritatem ac simplicitatem, sine quibus nemo tibi vmquam complacuit.

Sed, ô mi fide comes & frater, quidnam hoc est?

G

est?

Esther
15.

est? Non sine causâ hucusque per omnia SPE-
CVLA, velut illa Esther per omnia seriatim ostia,
tremantes ac pauidi, demissisque in terram
luminibus, venimus, cum humilitate dilectum
quærentes. Nam ecce, ecce inquam: videor
mihi nûc cum eâdem Regem videre, sed emi-
nus tamen, residentem super solium regni sui,
indutum vestibus regiis, auroque fulgentem, &
pretiosis lapidibus, plenum maiestate in adspe-
ctu. Ah, sentio: in pallorem colore mutato, ac
viribus destituta, sensim, mi dilecte germane,
in terram collabor.

DESIDERIVS.

Rom. 8. Quid habes, ô anima mea? Confortare & esto
robusta. Ipse est Dominus Deus tuus, qui crea-
uit te; & pater tuus, qui elegit te: redemptor
tuus, qui saluauit & possedit te. Quis est qui
condemnet? CHRISTVS IESVS, qui & mortuus
est, & resurrexit, & interpellat pro nobis. Quid
igitur times? An ipse minus dicet ac faciet tibi,
in hac infirmitate tuâ, quàm Rex ille Assuerus
Reginæ Esther? qui, cum ex semetipso ardenti-
bus oculis furorem pectoris indicasset, conuerso
per Dei nutum spiritu ipsius in mansuetudi-
nem, festinus ac metuens exiuit de solio; &
sustentans eam vlnis suis, donec rediret ad se,
Esther his verbis compellans blandiebatur: QUID
15. HABES ESTHER? Ego sum frater tuus: noli
timere. Dominus autem noster, cuius natura
bonitas; cui & proprium, misereri; non indiget,
à quoquam ad propitiationem eiusmodi erga
tremētes se, permoueri: quemadmodū illi Regi
irato necesse fuit, à Domino interiùs mitigari.
Pf. 102. Itaque, benedic anima mea Domino: & noli
obli-

obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordiâ, & miserationibus. Qui replet in bonis. **DESIDERIVM** tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentustua.

Iam siquidem contemplati sumus maculas nostras in **SPECULO**, & eiusdem obsequio, Domini gratiâ donante, deterimus: nunc verò ad alius generis speculi considerationem venimus, cuius ope ac ministerio, mirabilia & magnalia Domini nostri, atque adedò ipsummet Dominum in operibus eius contemplari licebit. Euge, ô anima!

ANIMA.

O! si oculi nostri ritè perfectèque purgati forent, & cor nostrum cælesti lumine irradiatum, sensusque nostri instar cryalli pellucidi, & refti vt oculi columbarum! Maior mihi assurgeret animus, ad vltiora procedendi, sperandique potiora, in incœptâ nostrâ **DESIDERABILIVM** speculatione. Nunc verò, quæ conuentio luci ad tenebras? Tenebrosa est namque omnis aqua in nubibus aëris. præ fulgore in conspectu eius, qui lux est incomprehensibilis & indeficiens. Inuenerimus, viderimus, agnouerimus, & vtrūque etiam diluerimus, præteritorum speculorum cōsilio & auxilio, maculas, rugas, nœuos, defectus, deformitatesque nostras: quid hoc totum inter tot & tantos, ad appropinquandum luci æternæ, atque illi, in quo tenebræ non sunt vllæ: imò cuius tenebræ sicut lumen eius? Numquid cognoscentur in tantis

Pf. 17.

tenebris nostris mirabilia eius, nosque per illa illuminabimur? hæc me difficultas sollicitâ tenet.

DESIDERIVS.

Mate.
20. **A**nimequior esto, ô anima, delicata filia Sion! Ecce enim vocat nos. Per quem, inquiris? Per fidelem prophetam Dauid, virum secundum cor suum. Non audis eum, præconis instar, nos aduocantem? Accedite, & illuminamini: & facies vestre non confundentur. Non patiemur repulsam, tametsi millies promeriti simus: quia ipse Dominus est nobiscum, & amat nos. Neque despiciet orationem pauperum, neque oculos ad ipsum anhelantium expectare faciet.

Ecce, ô dilecta! serenior aura cordi nostro cœpit affulgere: oculi mentis hilarescunt: præsentia diuini numinis, quasi per cæli patefcentis rimam patefieri nobis incipit; & secretus Dei thesaurus, desiderantibus bonum, aperiri.

Ps. 103. **E**ia, benedic, iterum dico, anima mea Domino; & dicito mecum: Domine Deus meus: magnificatus es vehementer: Confessionem & decorem induisti, amictus lumine, sicut vestimento. Quàm magnificata sunt opera tua, Domine! Omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tuâ. Obsecro Domine, qui quando vis, facis in tenebris lumen splendescere; atque insuper, illuminas omnem hominem venientem ad te; illumina oculos tuos super nos, & de ineffabili tuâ claritate participemus: vt in speculo hoc creaturarum tuarum, operumque tuorum mirabilium, te summè mirabilem, optimum, sapientissimum, potentissimumque cognosca-

noscamus, amemus, colamus, vt te tandem in æternum fruamur. Hic est enim huius contentionis scopus.

ANIMA.

Noua lux mihi oriri visa est, ô dilecte sodalis, quæ peculiaris beneuolentiæ Dei erga nos argumento esse potest. Quapropter agetum, tu speculum præsens ob oculos pone, atque in eodem, quodcumque in creaturarum consideratione est singulare, designa: nosque coniunctis animis oculisque illa contemplemur.

DESIDERIVS.

Faciam: nam hoc ordo progressusque speculorum requirit. In primis, hoc in communi proponendum est nobis, quod dicit Apostolus; *Rom. I*
 A quodque naturam & artificium huius speculi
 B manifestat. Inuisibilia, inquit, ipsius, à creatura
 C mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Sanè, inquit ad hæc verba Bernardus,
 D hac scalâ ciues non indigent, sed exules. Et verè, quid opus est scalis, tenenti iam solium? Rectè id quidem, ô sancte Dei admirande! Sed quoniam nos exules sumus, vt non ignorabas: hinc scalam istam libenter & gratanter amplectimur, neque exiguum ipsius beneficium arbitramur. Si enim hæc visibilium consideratio, scala est, ad inuisibilia videnda, quantumque licet intelligenda: felices profectò ex hac parte exules filij Euæ dicendi sumus; quòd hac scalâ, durante hac peregrinatione atque exilio lacrymabili, vti liceat.

Hinc, tametsi verè, doctè, ac piè (vt omnia) ad Eugenium Papam, ô vir Dei, hæc in verba

G 3 scri-

scripsisti: Toties peregrinatur consideratio nostra, quoties ab illis rebus (æternis, cælestibus, & diuinis) ad ista deflectitur inferiora & visibilia: siue intuenda ad notitiam, siue appetenda ad vsum; siue pro officio disponenda vel actitanda: gaudemus tamen & gratias agimus benignissimo Domino, quod in nostrâ hac ab ipso & illis cælestibus peregrinatione, visibilium operâ; ad gustum & adspectum quemdam æternorum possimus pertingere. Idque felicitatis (ô sancte & speculator mirifice) te & intellexisse & magnificuisse abunde testatus es; dum tuis illis præcedentibus dictis subiunxisti, ad eundem Pontificem de Consideratione scribens, hanc sententiam, te verè dignissimam: Si tamen versatur in his (exul videlicet, & à patriâ cælesti peregrinus) ut per hæc visibilia & creata, illa inuisibilia & æterna requirat; haud procul exulat. Sic considerare, sic speculari, sic contemplari, repatriare est. Et addis, quod proposito nostro huic directè subseruit: Sublimior iste præsentium ac dignior vsus rerum, cum iuxta sapientiam Pauli, Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Nam, tametsi sublimior est illa cælestis visio, quâ videtur Verbum, & in Verbo facta per Verbum; quod optimum est videndi genus, nullius indigens ad omne quod nosse lubuerit: tamen, quamdiu ab ipso absumus; & ubi sumus vallis est, & vallis lacrymarum, in quâ sensualitas regnat. & cōsideratio exulat; magnæ est felicitatis ac prærogatiuæ, ad tam optabilem speculationem creaturis ut mediis uti. Et felix, secundum tempus, viator, qui ciuium beneficium, sine quo

trans-

transire non potest, in obsequium conuertere potuit; vtens non fruens, vrgens non petens, exactor non supplex: qui, tametsi vt aduena indigenæ ope indiget, felix tamen ex eâ parte, qui hunc sibi gradum ad illa inuisibilia philosophando constituit.

ANIMA.

E Sed, nonne ipse quoque diuus Bernardus, præcipuum in studio pietatis sacrarumque litterarum progressum, inter meditandum & speculandum fecisse perhibetur? Vnde etiam arbores & caudices se pro codicibus ac præceptoribus habuisse (nisi fallor) ipsemet testatur: dum inter illas, & in aperto cælo, cælestia ac terrena considerans, & verba sacre Scripturæ ruminans, per meditationem & speculationem, quasi per vber de cælo plenum, sensum genuinum veramque pietatem, vt latentem succum, exfluxit.

DESIDERIVS.

Ita res habet: quod & aliis Sanctis accidisse F compertum est. Vnde quoque prophetam Iob, à Deo singulariter illustratum, tam claram Dei notitiam rerumque cælestium cognitionem habuisse arbitramur; nisi, quemadmodum ipsemet testatur, ex consideratione operum Dei, quasi quorundam vestigiorum, quibus ipse, Deo duce, insisteret? Sic enim ipse profitetur: Vestigia eius secutus est pes meus: viam eius cu- Iob 23.
stodiui, & non declinaui ex eâ. Infudit ei Deus interiùs lumen suum, & exteriùs ei proposuit signa visibilia, velut quædam vestigia sua, sen-

sibiles videlicet creaturas : in quibus , iuxta D. Thomæ sententiam , sicut in quodam libro, Dei cognitio legeretur . Cui quoque philosophandi speculandiq̃ue modo , ac per terrena cælestia contemplandi , illud quadrat, quod di-

Rom. 2 cit Apostolus : Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt.

Iuxta quod & diuus Augustinus egregiè differit: Furtum, Domine, punit lex tua, & lex scripta in cordibus hominum . Hisq̃ue concordat illud Sapiētis : A magnitudine enim speciei & creaturæ , cognoscibiliter poterit creator horum videri . Atque idèdò , quando dicebat Apostolus, gentilibus inuisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta cognosci ; satis & rem cognitam, & modum istius cognitionis innuebat, dum sic adiungeret : *Quod notum est Dei,*
Rom. 1 manifestum est illis . Sed vnde hoc ? Deus, inquit , illis manifestauit . Quo pacto ? Inuisibilia enim ipsius , à creaturâ mundi , per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur : sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas . Quid ampliùs ? Nihil : quia verè nihil ampliùs in re ipsâ , sed benè in modo videndi & intelligendi, restabat.

Sed, quærat aliquis quæ via naturalis & ordo, per visibilia ad inuisibilium cognitionem per- tingendi ? Deus quidem illis largitus est, vt & nobis largitur : sed quænam est illa ratio speculandi, & per SPECVLVM CREATVRARVM CREATOREM videndi, hoc est, ad veram eius notitiam perueniendi . In primis, admirari, fecit philosophari ; atque admiranda Dei opera intueri, fecit causas eorum inuestigare;
 iuxta

iuxta illud Poëta:

Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

2. Geor.

Et, tametsi rerum multarum, motuumque, ac mutationum causas secundas, ingenij sui naturalis acumine inuestigando potuerint assequi; tamen, non sistendum sibi adhuc in illis rati, dum ulterius quærentes rimantur originem, ad primam omnium causam, qui Deus est ipse, peruenerunt. Quia omnia elementa, & sol, & luna, & stellæ, & quæcumque creata; potissimum stupenda illa atque admiranda, ut sunt cæli cum motibus suis, terræque mundi que totius machina; vno quasi ore conclamant: Nos non fecimus nos; sed Deus est qui fecit nos. Adeo, ut eiusmodi consideratis, Deum esse perspexerint: licet numquam eò pertingere potuerint, ut intelligerent (quod homini omnino ignotum est in hac vitâ) quid sit Deus. Vnde, auctore Tullio, rogatus Simonides poëta à tyranno Hierone, quis aut qualis esset Deus; deliberandi causâ diem sibi postulauit. Illo elapso, biduum petiit: cumque sapius duplicaret numerum, rogauit Hiero, cur id faceret: Quia, inquit, quantò diutius considero, tantò mihi res fit obscurior.

Videntes itaque Philosophi, naturalium causarum scrutatores, res quidem admirandas, sed tamè defectui obnoxias atq; mutabiles; necessariū crediderunt, reducere eas ad aliquod principium immutabile & perfectum: vnde factum est, ut cognoscerent quidem, ut diximus, Deum esse; sed esse ipsius, assequi nequiverunt. Dum itaque causam illam primam, excellentem, & super omnia creata eminentem, conspexerunt:

G 5

runt:

runt : ita omnia ista sensibilia excedere iudicant, vt nihil eorum, quæ sunt in creaturis, ei possit competere ; quemadmodum ex libro sancti Dionysij, de diuinis nominibus, dilucidè D. Thomas ostendit. Sicque eadem operâ ac viâ gentiles ad virtutis Dei, de quâ agit Apostolus, agnitionem deducti sunt : secundum quam virtutem res ab eo procedunt, sicut à suo principio quamque ipsi Philosophi perpetuam esse cognouerunt. Vnde etiam dicit idem Apostolus ; Sempiterna quoque virtus eius, scilicet per creata, conspicitur.

Tertium verò, tali ipsorum per creaturas speculatione, in Deo per ipsos cognitum, teste eodem Apostolo, est ipsius diuinitas. Non, quòd essentiam eius (vt antè iam diximus) homini in hac vitâ imperceptibilem, cognouerint : ideò non dicit, Deitatem eis fuisse per creaturas reuelatam, sed Diuinitatem. Quia cognouerunt Deum sicut vltimum finem, in quem omnia tendunt. Diuinum enim bonum, dicitur bonum commune, quod ab omnibus participatur. Propterea Apostolus potius dixit diuinitatem, quæ participationem significat, quàm deitatem, quæ significat essentiam Dei ; prout disertis verbis D. Thomas distinguit.

Per CREATURAS itaque, ô anima, creator nobis manifestatur. Vnde Sapiens ait, quod *Sap. 13* suprà meminimus, cognoscibiliter creatorem omnium, per magnitudinem, speciem, motum, naturamque creaturarum videri posse. Idque non sensu vel imaginatione, quæ corporalia non transcendunt, sed intellectu, nam Deus spiritus est.

In

IN SPECVLO autem CREATVRARVM, per sensum ad intellectum progredimur: atque ita per visibilia inuisibilia speculamur. Ideò namque, præter humanæ necessitatis obsequium atque usum, Deus tam multa condidit bona, tamque admiranda; vt ex illis in sui notitiam homines raperentur, cognitum amarent, amato adhærerent, eiusque coniunctione plenè & perfectè beati fierent. Quanta ecce rerum creatarum utilitas!

ANIMA.

Delectant hæc quidem, mi frater, supra modum mentem humanam: sed nimium me terret illorum sapientum sententia, quam illos promeritos testatur Apostolus: quando ista subnectit: Quòd, cùm cognouissent Deum, non *Rom. I.* sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: sed, euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se sapientes esse, stulti facti sunt: ita vt sint inexcusabiles. Quem non percellat tam horrendum iudicium?

DESIDERIVS.

Monet quidem nos istud, ô anima, & modo quodam etiam terret; vt nempe exemplo eorum edocti, caueamus altum sapere, nobisque confidere; sed, vt datis à Deo cognitionis & salutis mediis, tamquam eximiis donis, & gratifimus, & ritè vtamur. Verùm nihil est, quod illorum intuitu animum quisquam despondeat; vel nos hoc SPECVLO CREATVRARVM diligenter vti desinamus: cùm hunc in finem

finem nobis à diuinâ bonitate, singulari quodam ac salutari beneficio, sit concessum.

*Ser. 55.
de ver.
Dom.* Sequamur potiùs, ô soror amabilis, diuini Doctoris Augustini consilium, sic SPECVLVM istud exhibentis & explanantis: Creatorem videmus per creaturam, factorem per facturam, fabricatorem mundi per mundum. Vita enim sapiens, quæ fecit mundum, contemplato mundo intelligitur. Interroga mundum, ornatum cæli, fulgorem dispositionemque siderum, solem dies efficientem, lunam noctis solatium: interroga terram fructificantem, herbis, & lignis, & animalibus plenam, hominibus exornatam: interroga mare quantis natatilibus plenum est: interroga aërem quantis volatilibus viget: interroga omnia; & vide, si non specie suâ, tamquam voce, tibi respondent: Deus nos fecit. Hæc quidem illi Philosophi nobiles quæsierunt; & ex arte artificem cognouerunt: sed (ô cor sapientum insipiens!) ingrati illi ipsi qui eis præstitit vt viderent; sibi voluerunt tribuere, quod videbant: & facti superbi, amiserunt & id quod videbant, & conuersi sunt inde ad idola & simulacra, & ad culturas dæmoniorum; adorare CREATVRAM, & contemnere CREATOREM.

*Li. 1. de
Nat.
Deor.* Nos autem non sic, ô anima mea, non sic. Sed, præterquam quod illi, teste quoque Cicerone, ex operibus magnificis atque præclaris, cum ipsum mundum, cum eius membra, cælum, terras, maria, cumque eorum insignia, solem, lunam, stellasque vidissent; cumque temporum maturitates, mutationes, vicissitudinesque cognouissent; suspicati sunt, aliquam esse excel-

excellentem præstantemque naturam, quæ hoc fecisset, moueret, regeret, gubernaret.

Nos, ô anima, insuper ipsius erga nos bonitatem, sapientiam, & potentiam admiremur, amemus, timeamus, atque intimo quodam affectus vinculo ei adhæreamus: ipsum vereamur offendere, ipsi placere studeamus, ipsius magis ac magis beneficiis locupletari; tandemque ipsummet sine vilo medio in æternâ illâ beatitudine contemplari.

ANIMA.

Placet consilium, atque eapropter confestim *Prom.*
 G tali pacto, cum muliere illâ forti, agrum regni *31.*
 cælestis in terris consideremus: & quia pignus
 æternæ est hereditatis, venditis omnibus, atque
 adeo nobismetipsis, illum emamus.

Tali modo, per idem hoc SPECVLVM, consi- *Mat. 6.*
 lio Domini nostri, cuius vultum requirimus,
 H consideremus lilia agri, & volucres cæli, & om-
 nia quæ oculis hîsce corporeis obiiciuntur.
 Dumque in illorum varietate, multitudine,
 artificio, paruitate, magnitudine, vtilitate, effi-
 caciâ & pulchritudine, omnibus summè admi-
 randis, hæremus; neque vel hoc intelligere va-
 lemus, quomodo idem terræ humor per hunc
 stipitem in amarum, per illum in dulcem suc-
 cum commutetur: in floribus idem per eum-
 dem culmum, & folia herbæ ipsius viridia, &
 florum follicula tam variis coloribus depingat:
 Factoris nos sapientiæ gubernandos totaliter
 committamus: felicesque nos arbitremur, ei-
 que summè obligatos; quod, humiliter de
 nobis sentientes, à tam infinitâ sapientiâ gu-
 bernemur.

IX. SPECVLVM S. SCRIPTVRÆ.

Quid fugias, quid ames, sacra cū tibi pagina monstrat,
De cælo lapsi quā specvli instar habet!

A.B. SPECVLVM BIBLICVM.

C. Deus creans solem. FIAT LVX.

D. Moyses legem accipit. LEX LVX.

E. Solis et legis affinitas.

F. Ecclesiastes, et verbi diuini præco.

G.H.I. Ad poenitentiam, ac pia
opera, vi verbi conuersi.

1.2.3.4.5. Verbi diuini virtus,
et in corda piorum
operatio. Est. 124.

IX. SPECVLVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

DESIDERIVS.

Vñ tibi nunc animo sedet, ô dilecta, SPECVLI modò præteriti contemplatio; cuius obsequio, per rerum creaturarum considerationem, ad cælestium & inuisibilium inspectionem magno gradu viciniore euasimus?

ANIMA.

Mirificè me illius adspectu atque vsu sentio recreatam & corroboratam: adeò vt defectione illâ spiritus prorsus sedatâ, restauratam me ac pristinis imò integrioribus viribus sentiam restitutam; atque ad cælesti tali arte meditanda multùm adiutam. Nam, sic mecum cogito; Si diuo Thomæ Aquinati, regali mensæ accumbenti, & Regina pulchritudinem fixè contemplanti, in animũ venit, secum expendere, quàm pulchra debuerit esse, sitque modò in cælis, Regina cælorum DEIPARA VIRGO, mulier illa spectabilis, in cælo pro magno signo ostensa, sole amicta, sub pedibus lunam habens, & in capite coronam stellarum duodecim: quare non etiam liceat nobis, quotidiano quasi diurnoque compendio, ex creaturarum adspectu, huiusmodi quæstum facere?

Nam, quandocumque, difficultate aliquâ occurrente, opus erit ambigentẽ minusque fidentem animum erigere ac suffulcire: quare
non

non nobis facillimum planeque obuium fit, ex creaturarum consideratione, vel ad Dei bonitatem in pusillanimitatis angustiis, vel ad eius sapientiam in defectu consilij, vel etiam ad eius potentiam in infirmitatis metu, recurrere; rebusque vel deploratissimis sumtum ex hac locuplete apothecâ remedium adhibere? nōne ita deficientis animi vires, aromatum, florum, herbarumve odore, vel gustu, restauramus? quid enim mortali cuiquam metuendum, ambigendum, desperandum; siue in temporalis vitæ præfidiis, siue in salutis negotio, diffidendum aut anxie formidandum; cū Dominus Deus, in cuius manu sunt omnia, & ipsius amicus sit, vt nihil ei velit, quā quod est bonum & salutare; & sapiens, qui optimè norit, quid illi expediat; & potens, qui quod factū opus iudicat, etiam possit? Hæc enim in omnibus prope modum creaturis ob oculos nobis quotidie statuuntur: in quorum naturâ, motu, varietate, virtute, ac gubernatione, tamquam in libris ac diario legimus.

DESIDERIVS.

Gaudeo plurimū, ô mea soror, & te per ista corroboratam, & tam accuratè rem ipsam apprehendisse. Eapropter quoque Dominus Deus tam grauitè populo suo est interminatus, ob neglectam operū suorum animaduersionem. *Isa. 5.* Sic enim ait per prophetam suum Isaiam: Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiujs vestris: & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. Propterea captiuus ductus est populus meus: propterea

ptereà dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absque vlllo termino. Atque eiusmodi est ferè communis mortalium fluxus: vt nihil aut minimum ad Dei mirabilia & magnalia attendentes, sibi tantum suisque vel commodis vel voluptatibus intendant: idque iuxta illud Iob prophetæ, cum antedicto Prophetæ sermone ad amussim consentientis: Tenent *Iob 21.* tympanum, & citharam, & gaudet ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descendunt.

Nos autem, ô anima, benedicamus Domino; & speculum illud mirabilium Dei, per quod ipse nobis in suis creatis transparet, quamdiu quidem à reali ipsius visione peregrinamur, numquam ab oculis mentis nostræ corporeisve amoueamus. Verum, cum prophetâ Dei Moyse, & cum Regio prophetâ, cumque tribus pueris in fornace, cantemus Domino, & omnia *Cant. Moys. Ps. 103. Dan. 3.* opera ad benedicendum ei prouocemus, & quasi classico dato concitemus. Quinimò, singulari quodam mentis affectu, ad trium iam dictorum imitationem, per omnium creaturarum ordines discurremus; maioremque semper Domini factorisque omnium laudem ac gloriam, maioremque salutis nostræ profectum, tum ipsarum auxilio atque exemplo, tum alia earundem consideratione, elicere studeamus.

ANIMA.

Meritò haud dubiè nos ipsos, & ad creatarum rerum speculationem, & ad gratiarum actionem omnium conditori præstandam, prouocemus,

H

cemus,

cemus, & excitemus: nam opinor, non obscure hominum tarditatem & teporem in tam salutari atque æquissimo laudis & gratitudinis munere, subnotari atque indicari (quod & Sancti quidam obseruarūt) per hoc nimirum, quòd tres illi viri in fornace Babylonicâ, postquam ab angelis, cælis, sole, & lunâ, & stellis incipientes, omnia ita deinceps inferiora ad benedicendum Domino prouocarunt; non nisi postremo loco, ad homines excitandos in Dei laudem, deuenierint: argumento magnæ nostræ acediæ, ingratiitudinis, & neglectus Dei ipsius, operumq; eius; atque adeò etiam (eheu) salutis propriæ: quamquam non me lateat alia ordinis ratio.

DESIDERIVS.

Nihil aberras à scopo, mihi soror charissima, dum ex Cantici illius ordine & serie talem tamque piam tecum facis considerationem. Nam & hoc quidem utcumque ad speculi præcedentis, de quo agebamus, naturam atque conditionem pertinet: ex omnibus videlicet, quæ sensibus hisce sunt obuia, boni quippiam elicere.

Nunc autem illustrius SPECVLVM obtutui nostro offertur; quod nempe diuinis SACRÆ
 SCRIPTVRÆ codicibus eloquiisq; continetur, planè admirandum. Ac, quemadmodum præcedentis instinctu, per cælum & fidera, per campos & prata, iisq; contenta & connata, vagati sumus; artificem omnium in opere suo requirentes, inuenientes, contemplantes: ita modò longè sublimius nobiliusq; nacti speculum, per eius ductum, eximiæ magis, magisque
 diuinæ

diuinæ speculationis confortes reddemur. Ibi enim, præter omnia alia, quæ præcedētis speculi ministerio ob oculos constituta fuere, ipsi omnium factori viciniùs appropinquant; & illustriùs illum intuebimur, & os ad os audiemus loquentem. Nam verbum Dei, quomodo non Deum ipsum, si aures accommodes, præsentem annuntiat? Itaque, bono animo esto, ô dilecta dilecti tui percipida: atque vide, ne ad illius eloquium contremiscas; sed humiliter ac lætabunda obaudi.

ANIMA.

Dabo operam, mi dilecte frater, vt tuis obtemperem monitis; quia monita salutis esse percipio. Verùm, priusquam speculum istud explicemus expandamusque; edissere quæso, quomodo duo TESTAMENTA, quibus sacram Scripturam constare didicimus, vnicum ambo efficiant, vt inquis, SPECVLVM. De veritate quidem rei nil ambigo; sed modum exploro.

DESIDERIVS.

A Dabo operam, vt petitioni tuæ fiat satis: atque paucis expediam, tu animum aduerte.

B Quemadmodum ambo Testamenta vnum Bibliorum volumen efficiunt; ita prorsus, ô anima, etiam speculum vnum esse, quid impedit? Si quæ ad artificialia specula, similitudinem hanc, cum morali etiam aliquo documento, referri desideras; ita accipe. Quemadmodum speculum omnium primum (quod Praxiteles, Plinio teste, magni Pópeij ætate primus fecisse

perhibetur) ex albo plumbo, vt vocant, stanno nimirum, constabat; & postea ad argentea ventum est: ita prior sacra Scripturæ pagina, veteris Testamenti & pondus & obscuritatem, instar plumbei speculi, referebat; altera verò, noui inquam Instrumenti pagina, & pretium & claritatem, instar argentei speculi, nobis representat: vt simul coniunctæ quasi vnum binarum tabularum efficiant speculum; quemadmodum etiam duæ tabulæ Moyſis vnā legem.

Sed nunc ad eiusdem SPECVLI SACRÆ SCRIPTURÆ explanationem veniamus. Diuus Gregorius, & huiusmodi nomenclaturam, & speculi huius vsum, dilucidè nobis hoc modo confirmat, adornatque, & quasi ob oculos ponit. *Gre. 2. Moral. cap. 1.* SCRIPTURA SACRA, inquit, mentis oculis quasi quoddam SPECVLVM opponitur: vt interna nostra facies in ipsâ videatur. Ibi enim fœda, ibi pulchra nostra cognoscimus: ibi sentimus, quantum proficimus; ibi, à profectu quā longè distamus.

Hunc in modum & diuus Augustinus librum suū quemdam, SPECVLVM nominauit: de quo Possidonius in ipsius Vitâ hanc in sententiam scribit: *Possid. in vitâ Aug.* Qui prodesse omnibus volens, & volentibus multa librorum legere, & non valentibus; ex vtroque diuino Testamento, veteri & nouo, præmissâ præfatione, Præcepta diuina, seu Verità, ad VITÆ REGVLAM pertinentia, excerptis; atque ex his vnum codicem fecit: vt, qui vellet, legeret; atque in eo, vel quā obediens Deo inobediensque esset, agnosceret. Et hoc opus voluit SPECVLVM appellare; vt ipse-
mer

met Augustinus inquit : Hunc librum SPECVLVM appello . In quo , sub vtriusque Testamenti compendio , duarum (vt suprâ meminimus) tabularum speculum vnicum efformauit.

Sed audiamus ipsummet istiusmodi speculi artificem, & auctorem illius libri, disertè loquentem . Vt, inquit, qui iam credens, Deo obedire *August* voluerit, hic se inspiciat, quantum in bonis moribus operibusque profecerit; & quantum sibi desit, attendat . Sic enim potest, & de his quæ habet, gratias agere; & de his quæ non habet, vt habeat satis agere : ac propter illa seruanda, curam precesque fidelis pietatis adhibere . Ita Doctor ille eximius Augustinus de suo illo libro speculari.

Quo fine S. Bernardus quoque breuem tractatum, SPECVLVM MONACHORVM appellauit: cuius initio rationem eiusmodi tituli tradit: Si quis, inquit, emendationis vitæ DESIDERIO tactus, cogitationum, locutionum, operumque suorum sollicitus EXPLORATOR, vniuersos excessus suos corrigere nititur; in præsentis paginae frequenti lectione, & assiduâ meditatione (tamquam in SPECULO) interioris hominis sui faciem contempletur.

Eodem instinctu animi, vir quidam nostri *Iohn. Longi- crucius* temporis doctus & pius librum conscripsit, De vitâ & honestate Canonicorum, omniumque Ecclesiasticorum, quem eâ de causâ quoque se SPECVLVM appellare fatetur: vt in illo clerici tamquam in speculo se contueri & contemplari possint; & videre, num vitam vocationi & ordini suo conuenientem atque conformen
H 3 ducant:

ducant: sin minùs, hinc discant, quid illis faciendum, quidve vitandum sit. His enim rebus, quæ tractantur in vitâ, modum quemdam adhibentes & ordinem, (vt Cicero inquit) HONESTATEM ET DECVS CONSERVABIMVS.

Hisce itaque atque aliis auctoribus, dum eiusmodi sua opera SPECVLI nomine nuncuparunt, fit ratio manifestior firmiorque, cur meritò maiori que iure, sacræ Scripturæ volumen salutaris Speculi titulo à nobis insigniatur.

Sed operæ pretium facturos nos arbitror, si primarias necessariaeque boni speculi conditiones in præsentì BIBLICO SPECVLO considerauerimus: Nónne, ô anima mea, DESIDERABILIVM speculatrix effecta, purum in primis & immaculatum speculum esse debet? obscuras alioqui atque indistinctas imperfectasque imagines repræsentaret. Ita lex Domini immaculata, conuertens animas: testimonium Domini fidele. Sed nónne etiam limpidum lucidumque sit speculum, est necessarium? nihil enim alioqui vel admittet vel exhibebit. Sic quoque Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

Planum sit etiam speculum oportet, ac planè æquor: quale & mare ob eam causam vocatur: quia, vt inquit Ambrosius, cum sit altitudo (hoc est profunditas) diuersa; indiscreta est tamen dorsi eius æqualitas: vnde & æquoris nomen obtinuit. Nónne sic de nostro hoc speculo Scripturarum testatur Psalmista? Omnia mandata tua ÆQVITAS. Item; ÆQVITAS testimonia tua in æternum.

Sed

Sed nōne & solidum esse debet speculum?
 Planè; alioqui transmitteret species, nullasque
 redderet inspectanti. Ita quoque speculum
 Scripturarum, & verbi diuini: teste ipsamet sa-
 crâ Scripturâ: Cælum & terra transibunt: ver-
 bum autem Domini manet in æternum. Ut
 que dicit Sapiens; Vas auri solidum, ornatum *Eccli.*
 omni lapide pretioso. Quo, velut clypeo, muni- *50.*
 tum Prophetam sic Dominus animauit: Om- *Eze 3.*
 nis domus Israël attritâ fronte est, duro corde.
 Sed, ecce, dedi faciem tuam valentiorē facie-
 bus eorum; & frontem tuam duriorē fronti-
 bus eorum. Ut adamantem & silicem dedi fa-
 ciem tuam: ne timeas eos. Sic itaque sunt prin-
 cipales ac necessariæ speculi boni dotes in sacræ
 Scripturæ speculo eminenter.

ANIMA.

Meritò re verâ, his ita se habentibus, cum
 Psalmistâ dicere possumus: Beati immaculati *Ps. 118.*
 in viâ, qui ambulant in LEGE DOMINI. Beati,
 qui scrutantur TESTIMONIA eius: in toto cor-
 de exquirunt eum. Item: Beatus vir, qui in lege
 Domini meditatur die ac nocte: & in hoc diui-
 narû Scripturarum speculo sine intermissione
 contemplatur. In ipso namque, & cælû, & terra,
 & mare, & quæ in eis sunt; atque adeò per hæc
 omnia, inuisibilis quoque thesaurus habitaculi
 cælestis, clarè, tametsi non plenè & perfectè, re-
 splendent. Nōne, mi frater, existimare debe-
 mus, nobis in hoc bipatenti SCRIPTVRÆ
 SPECVLO longè præstantiora, pretiosiora,
 plura, maiora, rarioraque, speculanda exhiberi,
 quàm Rex Ezechias Babylonis ostendit; quan-

do illis & domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, vnguenta quoque, & domum vasorum suorum, & omnia quæ habere poterat in thesauris suis, inspicienda exhibuit; & non fuit, quod non monstraret eis in domo suâ, & in omni potestate suâ: adeò, vt vel curiosissimè cuncta perscrutantibus parerent omnia.

DESIDERIVS.

Omnino vt dicis, ô dilecta! Atque propterea præcipuas hîc aliquot huius speculi dignitates, si gratum tibi futurum est, intuebimur.

ANIMA.

Gratissimum; nam ipsius amodò commendatio vehementer me inflammavit. Sentio nimirum, istud nostræ intentioni compendiosissimam fore rationem.

DESIDERIVS.

In primis, (nota mysterium) quando verbo
Gen. 1. Domini cæli creati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum: tunc excelsum istud atque sublime speculum, ipsumque adeò oculum mundi solem videlicet, tali Deus mandato formavit: FIAT LVX. & quando vicissim in
Exo. 24 monte Sinai Moyse legem dedit; ignitum, D
 lucidum, & planè coruscans hoc SACRÆ
 SCRIPTVRÆ SPECVLVM, quasi in suo
 ortu fundavit: vt, tamquam de altero sole,
 de hoc ipso locutus sit Sapiens, dicens: MAN-
Psalm. 6 DATVM lucerna est, & LEX LVX. Vnde rectè
 Psal.

Pſalmiſta, à quo Salomon filius eius didice- *Pſ. 118.*
rat, inquit: Lucerna pedibus meis, VERBUM
TVVM, & lumen ſemitis meis. Declaratio ſer-
monum tuorum illuminat, & intellectum dat
paruulis.

An verò, ô anima mea, & opulentiam
præſtantiamque ſpeculi præſentis audire deſi-
deras? Audi. Bonum mihi LEX ORIS TVI, ſu-
per millia auri & argenti. ideò dilexi MANDATA
TVA, ſuper aurum & topazion. At, dulcedinem
fortaſſis & amœnitatem ipſius, non minori ar-
dore noſſe cupis: accipe. Quàm dulcia fauci-
bus meis ELOQVIA TVA! ſuper mel ori meo.
Item: Iudicia tua iucunda: iudicia Domini vera;
deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretio-
ſum multum, & dulciora ſuper mel & fauum.
etenim ſeruus tuus cuſtodit ea: in cuſtodiendis
illis retributio multa.

Sed, quanta exiſtimas, ô ſoror dilecta, eſt ſpe-
culi huius noſtri potentia, quanta vis, retributio
quanta ſuis ſpeculatoribus? O altitudo ſapiëntiæ, *Rom. 6*
& ſcientiæ, & immenſæ virtutis Dei, ſpeculi
huius auctoris, & datoris! O admirabile ſupra
caprum humani intellectus SPECVLVM VERBI
DEI! quod ex ſeruis in ipſo ſe ritè contemplan-
tibus efficit liberos: ex peccatoribus iuſtos: ex
filiis iræ atque gehennæ, filios Dei: ſi filios; &
heredes: heredes quidem Dei, coheredes au-
tem Chriſti.

A N I M A .

F O, quàm nobis cauendum, mi germane com-
par, ne præ noſtrâ negligentia, cum oſcitantibus
ſupinisque illis VERBI DIVINI lectoribus & au-
dito-

H s

dito-

Iac. I.

ditoribus connumeremur, quos Iacobus Apostolus cū obliuiosis SPECVLATORIBVS, non sine pudoris puncturâ, redarguit; dum omnes sic admonet: Estote factores VERBI; & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Quis siquidem vmquam ita desipiat, vt volens videntque seipsum decipiat? Quia, inquit, si quis auditor est verbi, & non factor; hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo. Considerauit enim se, & abiit; & statim oblitus est, qualis fuerit. Ecce, & SPECULO hîc comparatur DEI VERBUM; & rectus eiusdem vsus manifestè docetur, & neglectus improbat.

Quàm iustâ de causâ autem hæc fiat comparatio, ex reipsâ atque vsuliquet. Nam quemadmodum iustus & timoratus puræque mentis homo, in verbo Dei, tamquam in speculo, seipsum contemplans, conscientia suæ faciem cum illo conuenire considerat: ita peccator videt maculas animæ suæ, quas immaculatum ei speculum prodit, eumque redarguit. Sed quâdo quis obiter tantum, ac perfunctoriè se in Dei verbo, vel audito, vel lecto, intuetur, atque abit; ab illo recedens, statim obliuiscitur eorum quæ in hoc speculo notauerat esse emendanda: atque ita non solum immundus, & coram Deo deformis manens, seipsum fallit; verumetiam multò magis, quando vitâ functus, pro cælo infernum consequitur.

Ideoquæ non sine causâ idem Apostolus, speculi huius tam salutarem commendans vsu, sic inquit: Qui autem perspexerit in lege perfectæ libertatis, & permanserit in eâ, non auditor obli-

obliuiosus factus, sed factor operis : hic beatus in facto suo erit . Et quidem artificialis speculi vsus , cum vsu speculi legis diuinæ , commune hoc habet , quòd sic inspicere debet ac si perspiceretur ; quasi penetrando , te ipsum ex aduerso conspicias , non autem tantummodò huius vel illius superficiem oculis radas . Neque istud ab oculis mentis vmquam est amouendum ; sed nobis est in eius contemplatione permanendum . Iuxta illud Psalmistæ : Da mihi in- Ps. 118
tellectum ; & scrutabor legem tuam , & custodiam illam in toto corde meo . Item : Beatus vir , qui non abiit : sed in lege Domini voluntas eius : & in lege eius meditatur die ac nocte . Hic verè beatus in facto suo erit : dicetque
H speculi contemplatore : Tunc non confundar , cùm perspexero in omnibus mandatis tuis . Si namque erravi , in hoc speculo vidi , & cogitaui vias meas : & conuerti pedes meos in testimonia tua . Si tristatus sum nimis , & spes mea aliquando vacillauit : memor fui iudiciorum tuorum à sæculo Domine , & consolatus sum : in hoc enim mihi spem dedisti : hæcque me consolata est in humilitate meâ . Itaque verè , pax multa diligentibus LEGEM TVAM ; & non est illis scandalum .

DESIDERIVS.

Optimè tu quidem hæc omnia , soror mea : atque adeò diuinæ bonitati pro te gratias ago , quòd ita de LEGE SVA docuerit te , vt mirabilium eius SPECVLATRIX , & tam fida scrutatrix euaseris . Itaque pergamus , coniunctisque
studiis

studiis & obtutibus SPECVLVM præsens tam sanctum & efficax contemplemur. Nam verè
Pf. 118 canebat Propheta Psalmographus: Mirabilia testimonia tua Domine; ideò scrutata est ea anima mea. Scrutemur & nos, & exerceamur in mirabilibus eius; & spero, faciem suam illuminabit super seruos suos. Tunc autem confitebimur ei in directione cordis: & tandem in iubilo eius delectabimur. Reuela tu autem, ô Domine, oculos nostros: & considerabimus mirabilia de LEGE TVÆ. Veni, veni, ô anima mea, & cor nostrum huic speculo præsentemus: nam multiplex ex eo virtus emanat. In primis, quandoquidem cor nostrum sanari necesse est, non
Pro. 31 obliuiscatur LEGIS DOMINI: & mandata eius custodiat: vt sit sanitas vmbilico nostro, & irrigatio ossium nostrorum. Tum verò, quia mundari quoque debet; applicemus illud sacræ Scripturæ fluentis, & mundabitur. Scriptum
Pf. 50. est enim: Cor mundum crea in me Deus. &
Eze. 36 alibi: Mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.

Sed, ô Domine, quid mundari iuuabit, si non postea etiam amoris tui igne inflammietur? & hoc quidem ex speculo. Ignitum enim ELO-
Pf. 38. QVIUM TVVM vehementer. Benè habet. Concaluit cor meum intra me: & in meditatione meâ exardescit ignis. Rectè. Sed, eia, dū calet & candet cor, Domine, nōne & cudendum est? Rectū enim esse oportet. Ergo, tunde, tunde; &
Pf. 50. spiritum rectum innoua in visceribus meis: quia rectum iudicium tuum, & viæ tuæ rectæ, quia æquitas. Restat nunc Domine, vt cor rectum, ad te sursum eleuetur; superatisque omnibus
 huius

huius mundi prauitatibus, cælestis gloriæ coronâ donetur: quæ ei reposita est apud te. 2. Tim. 4.

Obsecro, Domine Iesv, qui æterna es Patris sapientia, Verbum, veritas, splendor, & figura substantiæ eius: da nobis gratiæ tuæ lumen, quo illustrati, SPECVLVM HOC SACRÆ SCRIPTVRÆ assiduè & cum gustu meditando contem-
plemur: vt, quemadmodum manna omnium desiderabilium gustum filiis Israel exhibebat; ita illæ mihi instar manniæ spiritualis, piis cordis Sap. 16 mei DESIDERIIS & necessitatibus faciant satis, tibi que constanter adglutinent.

X. SPE-

X. SPECVLVM EXEMPLARE.

Lucet, et inflamat, SPECVLVM exemplaris honesti;
Virtutem alterius si cupis esse tuam.

A. Speculum exemplare.
B.C. Duo luminaria magna, Iesus et
Maria; vt sol et luna.
D.E. Exemplaria virtutum contemplant.
F. S. Franciscus datus pauperi tumi-
cam, exemplo ouis.

G. Sanctus Martinus simili exemplo
Christum in nudo vestiens.
H. Elephas ad sanguinis mori et vicia
conspicuum inflamat ad bellum.
I.K. Estote prudentes sicut serpentes,
et simplices sicut columbae.

X. SPECVLVM EXEMPLARE.

DESIDERIVS.

RATES diuinæ tuæ clementiæ immortales agimus, benignissime Domine, quòd nobis nostroque vsui tam salutare SPECVLVM S. SCRIPTVRÆ, quod iam iam tractauimus, sis elargitus. Quis enim laudes eius enumeret & valorem? Nam, *Chrys. super Matth.* iuxta aurei illius oris sententiam, cùm inter mille sæcularium sermonum talenta, vix centum denarios spiritualium possis inuenire verborum; imò ne decem quidem obolos: in Scripturis sacris, ignorans inuenit quod discat: contumax, quod timeat: laborans, præmia: pusillanimis, mediocris iustitiæ cibos; qui, etsi pinguem non faciunt animam, mori tamen non permittunt: qui autem magni animi est, inuenit ibi spirituales escas, quæ perducunt eum propè ad angelorum naturam: qui verò est vulneratus à diabolo, inuenit ibi cibos medicinales, & salutem per pœnitentiam. Et, quemadmodum sublimis ille speculi Biblici contemplator Hieronymus inquit; Si, iuxta Apostolum Paulum, Christus Dei virtus est, & Dei sapientia: qui nescit Scripturas, nescit Dei virtutem, eiusque sapientiam. Ignorantia Scripturarum, ignorantia Christi est. Cumque tu Domine in illis voluntatem tuam & intima cogitationum tuarum arcana, totumque te ipsum nobis, vt in speculo, demonstraris; quid proderit illi qui cetera cuncta perspecta habuerit, te autem solum ignorarit?

Quo-

Quocircà, ô anima mea, sæpiùs illas legamus & relegamus, imò numquam de manibus nostris sacra lectio deponatur: vt affiduè in hoc speculo Dei voluntatem contemplemur; nòsque semper ad eam conformare studeamus. Donec ipse, qui aperit sensum, ad illas intelligendas, & cor nostrum ardens facit in viâ, dum nobis sic aperit Scripturas; aliquando rem ipsam nobis aperiat, ostendat & donet in patriâ, totosque nos cælesti amore inflammet.

A N I M A.

Ita tecum, mi frater, per omnia sentio, voloque: siquæ aliquando ad contemplandum illum vultum nostri Salomonis (quod intendimus) peruenire est animus; planè nobis, vt dixisti, factum est opus.

At, nònne dolendum summopere, diuinum hoc sacri voluminis speculum, tam impiè ac sacrilegè à quibusdam pessimæ sortis hominibus, hæreticis inquam, commaculari ac deprauari? Quàm simile est istud ei, quod de artificialium speculorum corruptione quidam scribunt? Putat siquidem Plinius, hominum dentibus quoddam inesse virus; quo speculi nitorem, ex aduerso nudati, hebetent. At ego quidem de liuore ac virulentiâ dentium hæreticorum plus damni SCRIPTURÆ SACRÆ SPECULO inferri existimo; idque esse certius. Hebescit maculaturque speculi nitor, mulieris inspectu, cui eant menses: repente namque velut sanguinis prætenditur nebula. vtque aliqui arbitrantur, à lippitudine quoque oculorum: dum scilicet ex concavita-
tibus,

tribus, oculis vicinis, & effusione mixtis spiritibus contagiosis, noxiæ labes in speculi leuorem exuberant. Quidquid id est: Hæretici saltem, quantum in se est, SACRORVM BIBLIORVM illustre SPECVLVM, ex virulentia animi, oris, dentium liuidorum, atque oculorum suorum, indignis modis inficiunt, sicque deprauatum obtrudunt simplicibus, vt sincerum. dumque, tam quoad fidem, quàm quoad mores, distortas in eo species contemplantur: necesse est, nisi tempori sapiant, sibi que caueant, in varios opinionum errores incidere; circa fidem naufragari, atque à morum rectitudine in vias prauas & inuia declinare.

DESIDERIVS.

Rectè dicis, ô soror, & vnica dilecta mea: sed agenda gratiæ Deo, quòd in primo suo nitore & candore SPECVLVM hoc SACRÆ SCRIPTURÆ in Ecclesiâ Catholicâ possidemus. hoc itaque vtamur, vt diximus, & de manibus nostris non recedat; quia tamquam PANIS VITÆ est *Ecclesi.*
15.

Sed nunc, ad aliud, admirandum, excellens, & efficax SPECVLVM procedamus; quod ita præcedenti est consentaneum, vt quamplurimis etiam locis eidem insertum reperiatur. Est autem hoc EXEMPLARE: cuius adminiculo, virtutum vniuersarum factorumque insigniorum exempla nobis ob oculos statuuntur: quibus sacram Scripturam abundare qui nescit, Scripturam ipsam ignoret oportet. Et quidem non solum in eâ, quæ facienda sunt nobis, verum etiam quæ fugienda, edocemur.

I

ANI-

ANIMA.

Dubium non est, quin excellens & efficax sit hoc SPECVLVM EXEMPLORVM, vt cœpisti differere: sed priusquam illud expandamus, dic obsecro: Quænam tibi videtur esse ratio, cur res visibilis in tantâ profunditate speculi artificialis apparet, quanta est eiusdem rei à speculo distantia: atque rationem illam exemplari huic speculo applica, si quo modo potes: nam, quantum quidem mihi videtur, in hac speculatione aliquid latet, quod ad moralem considerationem non incongruè reduci queat.

DESIDERIVS.

Optimè moueris & moues, ô anima; sed non tam obuia est respôsis, quàm res in se certa est, de qua quæris. Certum est siquidem (quod ipsa docet experientia) te à speculo retrocedente, ipsam quoque tuam faciem, in speculo apparentem, videri tantumdem introrsum recedere: teque iterum accedente, accedere: atque adeò in retrocedendo minui, augeri verò in accessu. Non occurrit autem istius speculationis in præsens vero similior ratio, quàm, quòd, quemadmodum quæ ab oculo nostro remotiora fiunt, minora apparent; ita quoque, quò remotior est facies nostra à speculo, tamquam ab oculo, eò quoque in speculo minor apparet: & econtrà maior, quò vicinior. Nam hic, & speculi & oculi, eadem est ratio perspectiuæ: distantia enim, rei obiectæ imminuit species, vicinitas auget.

Et

Et quis ignorat, quin ita ed maiori contemptu digna sint omnia ista inferiora, mundana, ac terrena; quò è cælo despecta minora apparent? Tota namque terra, cum omni suo auro (vt Seneca loquitur) & gloriâ, vix punctum apparet: & econtrâ maior, quò vicinior est. Cominus autem visa, quia magna videtur, à suis amatoribus magni fit. Eodem planè modo, si nos ipsos eminus intueremur (remoti scilicet ab omni proprio & carnali affectu, atque amore sensuali) parui atque humiles essemus in oculis nostris: nunc verò quando nos è vicino conspiciamus, oculis cum affectu contiguus, in proprio adspectu nobis ipsi grandescimus. Quapropter, quemadmodum cælo renati, cælestemque in terris conuersationem meditantes, imò quodammodò in cælis versantes, terram terrenâq; vniuersa despicere ac paruifacere debemus: ita nos ipsi supra nos & genere & studio sublimati, in propriis oculis, quasi ab alto despecti, contemptibiles quoque esse debemus. Ad hoc porrò nos admodum mirificè adiuuat SPECVLVM istud EXEMPLARE. Nam, quantò magis eximiam excellentemque sanctorum vitam suspicimus, tantò magis apud nos ipsos vilescimus.

B Huic autem præsentì speculationi non tantùm viam munit, sed quodammodò statuit fundamentum, imitatio Christi; ab ipsomet nobis tanto cum affectu commendata. Quam D. Leo, non minùs doctè quàm eleganter, vt omnia, hiscè verbis nobis ob oculos ponit: Si fideliter, dilectissimi, atque sapienter creationis nostræ intelligamus exordium; inueniemus, ho-

Ser. x.
de Ieiun.

minem ideò ad imaginem Dei conditum, vt imitator sui esset auctoris: & hanc esse nostri generis dignitatem, si in nobis, quasi in quodam SPECULO, diuinitatis forma resplendeat. Ad quam quotidie nos vtique reparat gratia Saluatoris: dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in secundo. Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Diligendo itaque nos Deus, ad imaginem suam nos reparat: & vt in nobis formam suæ bonitatis inueniat, dat, vt ipsi quoque quod operatur operemur.

Quàm autem, ô anima mea, singulare sit hoc speculum, quoad Domini nostri, Saluatoris, ac sponsi nostri, imitationem; ac planè, vt ita dicam, alterius mundi inuentum, procul & de vltimis finibus adportatum; ex Sancti cuiusdam dictis, sic accipe: SPECVLVM, inquit, præclarissimum, omni carens imperfectionis maculâ, omni quæ deformitate virtutis, Christi vita fuisse dignoscitur. Atque idem alibi: Est namque VITA Domini IESV, liber vitæ, EXEMPLAR VERVM, PERFECTIONIS SPECVLVM, forma rectè viuendi, perlucida via, religionis magisterium, cunctarum quæ norma virtutum.

At vide (te obsecro) quàm hisce dictis mirificè congruit pia D. Bernardi speculatio: Siquidem, inquit, cum nomino IESVM; hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate conspicuum, eundem quæ ipsum Deum omnipotentem: qui suo me & EXEMPO sanet, & roborret adiutorio. Hæc omnia simul mihi sonant, cum

Laur.
Iust. in
Fascic.
amoris
cap. 2.
Lib. de
humil.
cap. 21.

Bern.
Ser. 15.
in Cat.

cùm insonuerit IESVS. Sumo itaque EXEMPLA de homine, & auxilium à potente. Ita Sanctus ille, verè mellifluus.

Hoc tibi ecce SPECVLVM habes, ô anima mea, in dilecti tui nomenclaturâ, virtutum omnium EXEMPLA nobis repræsentante. Sit illud tibi semper in sinu, semper in manu, semper in oculis: quò tui omnes in IESVM & sensus dirigantur & actus. Habes hîc namque, vt actus tuos vel prauos corrigas, vel minus perfectos adimpleas; & in rectis ac bonisaugearis. Itemque, vnde sensus tuos, aut serues ne corrumpantur, aut corruptos restaures.

Sed quomodo clariùs hoc SPECVLVM EXEMPLARE, in eodem Domino nostro, mundi luce, sole iustitiæ, ac Patris luminum splendore, resplendeat, quàm dum ipsemet, nos ad se contemplandum atque imitandum inuitans, sic inquit: EXEMPLVM dedi vo- 1o. 13 bis; vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis?

Desideras autem, ô anima, EXEMPLI huius & SPECULI primarium nosse fundamentum, atque ad eò opus totum? audias, videas, apprehendas: Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Mitis in tolerandis Matth. 11. aliorum defectibus & iniuriis: & humilis in præstando cunctis obsequio. Quid enim aliud sonat, Discite à me; quàm, Attendite quomodo agam & imitamini? Quid? inquit D. Augustinus, non mundum fabricare, non in ipso mundo mirabilia facere; sed, quia mitis sum, & humilis corde. Magnus esse vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam construere Aug. Ser. 10. de ver. Dam.

celfitudinis? de fundamento priùs cogita humilis. Et quantò quisque vult superimponere maius ædificium, tanto altius fodiat fundamentum. Quò autem peruenturum est cacumen nostri ædificij? Vsq̃ue ad conspectum Dei.

ANIMA.

O mi dilecte, nónne hoc est quod quærimus, vt conspectu Dei aliquando in cælis fruamur? Nónne hanc ob causam diuersa SPECVLORVM genera perscrutamur, vt aliquando veri ipsius SPECVLATORES efficiamur? Omnino. Itaque huic speculo incumbamus, quo dilectus noster suam nobis vitam, vt regulam eò felicitatis pertingendi, proponit. Credo equidem id ipsum & Moyse olim indicasse, cùm ipsi & EXEMPLAR tabernaculi conficiendi, visibiliter intuendum exhibuit, & seriis insuper verbis admonuit: Vide vt omnia facias, secundum EXEMPLAR, quod tibi in monte monstratum est. Discendum igitur sedulò à nostro Salvatore; vt SPECVLI tam salutaris inspectores, ipsi quantum licet, reddamur conformes. Hac enim prærogatiuâ pollet hoc SPECVLVM in virtute prototypi, vt suos contemplatores sibi faciat similes.

DESIDERIVS.

Vtinam, ô mea soror, ita quoque inter tot librorum ac voluminum millia, qui de virtutibus, humilitate præsertim, scribunt, vel vnicus saltem libellus inueniatur, qui veram humilitatem lectori suo conferat. Sed Dominus noster, liber hic vitæ est, intus & foris descriptus: qui docet, tamquam auctoritatem dandi quod docet

cet solus habens. Et hic ipse est præsens speculum exemplare, quod ex deformibus pulchros facit; & viuos ex mortuis.

C Alterum admirabile opus excelsi, ac SPECVLVM EXEMPLARE virtutum, est beatissima Virgo, CHRISTI Domini nostri mater MARIA. Sic enim per speculi typum depingit eam Ambrosius: In MARIA velut in SPECVLO, refulget *Lib. 2, de Vir-* species castitatis, & forma virtutis. Hinc sumatis *gin.* EXEMPLA viuendi; vbi tamquam in EXEMPLARI magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, ostendunt. Talis fuit MARIA, vt eius vnus vita, omnium disciplina sit.

Vt autem omnimodam virtutum speciem in præclaro hoc SPECVLO contemplemur; rectius facturi sumus, si Doctoris eiusdem eleganti radio designata legamus: sic habet: Vt de ceteris eius virtutibus taceam; Virgo erat, non solum corpore, sed etiam mente: corde humilis, verbis grauis, animo prudens, loquendi parcior, non in cumulo diuitiarum, sed in prece pauperum, spem reponens: intenta operi, verecunda sermone; arbitrum mentis solita non hominem, sed Deum quærere; nullum lædere, omnibus benè velle, maioribus assurgere, equalibus non inuidere, iactantiã fugere, rationem sequi & amare. Quando ista fastidiuit humilè? quando risit debilem? quando vitauit inopem? Nihil in oculis toruũ, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum: non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, vt ipsa corporis species, simulacrum fuerit mentis, figura probitatis. Talem hanc Euangelista monstrauit,

talem Angelus reperit, talem Spiritus sanctus elegit.

Quot & quantæ in vnâ Virgine SPECIES VIRTVTVM emicant! vt eapropter non immeritò illam sancta Ecclesia illustri illo Filij Dei eiusdemque Virginis Vnigeniti titulo cohonestet; SPECVLVM SINE MACVLA nuncupando. Nam, præterquam quòd omni hominum generi in vniuersâ virtutum SPECIE, EXEMPLO fuit & SPECVLO: etiam ipsamet nullâ vmquam peccati labe fuit respersa. Vt hac quoque de causâ, quemadmodum Filius eius IESVS, Dominus noster, in eiusdem Ecclesiæ firmamento LUMINARE MAIUS existit: ita ipsa Dei mater MARIA, rectè LUMINARE MINUS perhibeatur. Christus sol, Maria luna: duo luminaria magna: instar speculorum, toti mundo lucentia; atque in suis Speculatoribus virtutes magnas operantia.

Gen. 1.

ANIMA.

Paulatim me sentio magis ac magis DESIDERO æternorum ad superna quærenda inflammari; & præ illorum amore plusquam vmquam terrena despicere. Credo equidem, vim quamdam interiùs in cor nostrum immitti SPECVLORVM tam diuinorum virtute & efficacîâ. Domine Deus, creator & recreator meus; nisi multùm me mea fallat opinio; iam cuperem dissolui, & esse tecum. Nam, si tantopere me specula ista virtutum inspecta afficiunt: quid futurum arbitrabimur, si virtutum coronâ & gloriâ, cum iisdem & omnibus Sanctis tuis, frui concesseris?

DESI-

DESIDERIVS.

Quoniam quæso abriperis, ô dilecta, ambitiosa cælestium honorum & opum? Non sic, quòd scias, itur ad astra, vitæ huius viâ neglectâ. Serio prius cogita, de Sanctorum vitâ in viâ; vt illorum secuta vestigia, cum iisdem læteris in patriâ. **VESTIGIA** autem Sanctorum, **EXEMPLA** virtutum sunt. quæ vt in dilecto tuo, eiûsque matre **MARIA**, velut in **SPECVLO**, docti sumus contemplari: ita in Sanctorum **EXEMPLA** spectandum est; quæ ipsi quoque à Saluatoris luce accepta, nobis etiam imitanda reliquerunt. Nam vt rectè Hieronymus; Ab *In qua-*
omni nequitia mundum necesse est esse & vi- *dam e-*
tio, qui cupit regnare cum Christo. Si vis habere *pist.*
partem cum Christo, Christi exemplo tibi viuendum est. Si Sanctorum cupis habere consortium, à malitiæ & nequitie cogitatu peccatus emunda: quia non nisi sanctos, & iustos, simplices, innocentes & puros, cælestis aula suscipiet.

Itaque **SANCTORVM EXEMPLA**, tamquam in **SPECVLO** nobis obiecta contemplemur, & imitemur; vt cum Sanctis coronemur. Alioqui, vt verè & seuerè Chrysostomus, quæ *Sup. 24*
est ista iustitia, Sanctos colere, & sanctitatem *c. Mat.*
contemnere? Primus gradus est, sanctitatem diligere; postea Sanctos: quia, non sancti ante sanctitatem fuerunt; sed sanctitas ante eos. Sine causâ ergo iustos honorat, qui iustitiam spernit.
D Atque idem alibi: **Qui** Sanctorum merita religiosâ charitate miratur, quicumque iustorum *Ser. de Confes.*
E glorias frequenti laude colloquitur, eorum mo-

res sanctos atque iustitiam imitetur. Quoniam, quem delectat alicuius Sancti meritum; delectare debet par, circa cultum Dei, obsequium. Quare aut imitari debet, si laudat; aut laudare non debet, si imitari detrectat: vt, qui Sanctorum merita admiratur, mirabilis ipse vitæ sanctitate reddatur.

*Ioan.
Curo-
palata.*

Hinc meritò Theodora Theophili Imperatoris iconomachi vxor Catholica, clàm à Denderè Imperatoris mimo & parasito reperta quòd Sanctorum imagunculas haberet, & ob id à marito probrosè correpta atque idolorum cultrix appellata; furorem Imperatoris deliniens, SPECVLUM esse dixit, in quibus faciem ipsius & ancillarum Denderis conspiciat, imagines esse existimauit: & ita verum dicens, & Imperatoris elusit scrutinium, & Denderis delationem.

*31. Mo
val.*

Tam verò efficax est huiusmodi EXEMPLARIS SPECVLI contemplatio, vt sanctus quoque ipsius inspectu sanctior efficiatur. Hinc, vt inquit D. Gregorius, Consideratio meliorum, multum prodest ad humilitatem Sanctorum; atque ita ad certum & indubitatum in sanctitate profectum. Vnde, cùm sancto Antonio reuelatus à Deo fuit, & antiquitate prior, & potior sanctimoniâ, Paulus; magnum sanctioris philosophiæ ac sublimioris viæ incrementum percepit, ex tam raro vitæ cælestis in terris SPECULO.

1. Pet. 2

Idem hoc speculum exemplare magnam vim habet, ad Gentiles quoque Christo lucrificandos; teste Apostolo Petro, cùm sic ait: Charissimi, obsecro vos abstinere à carnalibus desideriis, conuersationem vestram inter Gen-
tes

tes habentes bonam ; vt ex bonis operibus vos
CONSIDERANTES , glorificent Deum (per
conuerſionem nimirum ad ipſum , & vitam
ſanctam) in die viſitationis.

Huc etiam illud ſpectat, quod Poëta, EXEM-
PLORVM energiam tam in malo quàm in bo-
no conſiderans, inquit:

Segnius irritant animos immiſſa per aurem:

Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.

HORAT.

ARIE

POËT.

Vnde rectè D. Gregorius : Qui pleniffimè,
inquit, intelligere appetit qualis eſt, tales nimi-
rum debet conſpicere qualis non eſt : vt ex
bonorum FORMA metiatur, quanto ipſe deſer-
to bono deformis eſt.

GRE. 24

MORAL.

CAP. 9.

Eapropter non minùs facètè quàm pathe-
ticè D. Auguſtinus Continentiam per modum
proſopopœiæ ſecum expoſtulantem, exemplò-
que aliorum conuincentem , introducit: quæ
ipſi quaſi iuxta adſtâtes Sanctos & Sanctas, eiuf-
dem cõditionis , imò tenerioris complexionis,
oſtendit ; qui tamen omnes tyrannide carnis
edomitâ caſtè ſe geſſerant : ſicque illum exci-
piebat : Ecce, hi omnes vixerunt pudicè, ſeque
pro regno Dei caſtrarunt ; & tu non poteris?
Deus illis conceſſit ; & tibi negabit ? & ſimi-
lia plura in illum ſenſum: quod illum vehe-
menter permouit.

CŒſſſ.

LIB. 8.

CAP. 11.

Quocircà etiam D. Paulus, vt viam compen-
dioſam & commodam , magnæque efficaciz,
toties ſeiſpſum imitandum exhibuit ; dicens:
Imitatores mei eſtote , ſicut & ego IESV
CHRISTI. Et, Obſeruate qui ita ambulant,

1. Cor.

4. & 11

Phil. 3.

Ec.

ſicut habetis formam noſtram : ſecundùm
regulam noſtram : non in alienâ regulâ , in-
quit.

quit. Et, quicumque hanc regulam nostram
secuti fuerint, pax super illos, & misericordia.

ANIMA.

Hanc imitationis ac practicæ speculationis
EXEMPLORVM industriam accuratè secte-
mur, & diligenter obseruemus: quando quidem
tam expeditum nobis iter hoc SPECVLVM
demonstret, & connitentes ad pacem illam
æternam cælestis Ierusalem adducat. Credo
prorsus S. Franciscum tali mente speculatum ^F
atque imitatum fuisse ouiculam, duas tunicas
habentem, & alteram dum tonderetur dantem
non habenti: atque S. Martinum ^G EXEM-
PLARI hoc SPECVLO vsu, quando par-
tem chlamydis nudo stipem postulanti por-
rexerit. Non dubium quoque quin & Martyres,
bellatores egregij, ducis sui Christi strenui IMI-
TATORES, fortes in bello effecti sint, tum in
primis Christi strategi nostri, vt dixi, tum alio-
rum Sanctorum prædecessorum EXEMPLO:
quemadmodum tempore Machabæorum ele-
^{1. Ma.} phantes, sanguine vuæ & mori conspecto, in
^{chab. 6.} proelium acui consueuerunt. Sic enim & in-
signioris familiæ nobiles præclara suorum faci-
nora depicta habere solent; quæ ipsos suosque
filios ac nepotes, ad eadem imitanda pro-
uocarent.

Sic de Frederico Principe legimus; quoties
faciem suam in SPECVLO contempleretur,
nullo amissi luminis desiderio affici solitum:
sed læto ac sereno vultu, dixisse: Bono ani-
mo sis Frederice, teque ipsum manifestè ad-
spice, ac virtutis tuæ continuè memineris.

Item:

Item: Dij boni! quos ego vel virtutis vel formæ socios habeo; Philippos, Horatios, Hannibales, Sertorios! Expergiscere, expergiscere aliquando Frederice; & illos nō modò vnius oculi lumine, sed factis etiam ac rerum gestarum gloriâ, æquiparare contende. Hæc ille, more maiorum. At nos multo magis Sanctorum exempla ad heroica facta debent permouere.

Da, obsecro Domine, munerum dator, hanc nobis gratiam, vt huius SPECVLI EXEMPLORVM præstantiâ assiduè delectemur. Vt
 K iuxta tuum consilium, etiam SERPENTES in prudentiâ, & in simplicitate COLUMBAS imitantes, in vitæ sanctitate tibi placeamus; & tandem purificatæ mentis intelligentiâ, conspectum tuæ gloriæ consequamur.

XI. SPECVLVM ÆNIGMATICVM.

Qui fit, vt obscurâ certos sub imagine sensus
Hic ÆNIGMATICVM mi generet SPECVLVM ?

A.B. Per parabolas et ænigmata,
cælestia specularum.
C. Christus in ænigmate, tanquam hortu-
lanus, Magdalene apparuit.
D. Ita quasi in ænigmate, duobus discipulis
visus est peregrinus.
E. Christi transfiguratio, quasi ænigma fuit.

F.G. Gaudium reuersi filij prodigi;
gaudy angelorum ænigma.
H.I. Parabola virginum prudentium,
gaudy beatorum ænigma.
K.L. Nuptiæ filij regis, conuiuij
cælestis, Christo ministrante,
ænigma dici possunt.

XI. SPECVLVM ÆNIGMATICVM.

DESIDERIVS.

VTASNE, ô anima mea, nos dignam aliquam, pro rei existimatione, in SPECVLO EXEMPLARI, assecutos portionem? Procul, ne nescias, absumus, à tam inexhausti maris profunditate. Nam, præter communem vitæ Sanctorum excellentiam, quæ nobis speculi loco proposita est; etiam peculiaris alicuius virtutis respectu, singulari quadam ratione SPECVLI titulo decorantur. Quisenim enumeret, satisve admiretur diuinæ sapientiæ ac bonitatis thesaurum: quo, sicut stellas innumeras reddidit, utque stella à stellâ claritate differret, effecit; ita in Sanctis, & multitudinem & splendoris diuersitatem fecit incomprehensam: & tot fixit in cælo SANCTORVM SPECVLA, quot fixit in firmamento splendentia sidera?

Quis siquidem satis admiretur effulgentem Abrahæ fidem, ob quam pater credentium est appellatus? Quis Isaac obedientiam, in Christo usque ad mortem, mortem autem crucis, obediēte adimpletam? Quis Iacob mansuetudinem, lethalem minacis Esau bilem vertentem in lacrymas? Quis Ioseph admirabilem castitatem, prudentiam, virtutem imperio dignam? Quis mitissimam Moysis animam, quâ Dei conspectu & alloquio dignus fuit? Quis inauditam bellacis Iosue confidentiam, quâ solem stare præcepit, suoque habuit obsequentem imperio? Quis Phinces zelum, quâ Deum pla-

placauit, & cessauit quassatio? Quis Dauidis
eximiam pietatem; ob quam, teste ipsomet
Domino, vir secundum cor Dei fuit inuentus
& appellatus? Quis Mathathiae æmulationem
legis, Iude Machabæi ceterorumque virtutem
in bello, & mortem non minus gloriosam?
Quis Iob & Tobie tolerantiam, misericordiam,
atque insignem in Deum amorem; ceterorumque
viro- rum præstantium decora, instar SPEC-
CVLI resplendentis micantia?

Et, ne in sexu femineo hanc quisquam lau-
dem desiderari arbitretur: quis satis suspiciat
Saræ modestiam & reuerentiam coniugalem,
virum suum, Dominum appellantis? Quis
Rebeccæ prudentiam, Rachelis industriam,
Iudith castitatem, atque inde progeneratam forti-
tudinem ac victoriam? quis Esther sollicitudi-
nem in gentis suæ salutem, aliarumque Heroi-
narum veteris Testamenti præstantiam dignè
recenseat?

Iam autem, quemadmodum vetus illud noui
Testamenti tantummodò umbra fuit: ita & vi-
rorum & mulierum præclara specimina istius,
longo interuallo prioris EXEMPLA exsuper-
ant. Quonam enim modo (vt iam Christum
eiusque Matrem, tamquam omni comparatione
maiores, imò & Ioannem Baptistam, omitta-
mus) cádorem eximiæ castitatis, in noui Testa-
menti sanctis vtriusque sexus virginibus dignè
describamus, aut admiremur? Nónne specu-
lum immaculatum est etiam illud? Quâ item
facultate dicendi fortitudinem illam inuictam
sanctorum Martyrum assequamur; quâ de
mundo, diabolo, & carne, in sexu quoque fra-
gili

gili triumpharunt? Quis nobis explicet sanctorum Confessorum sinceram simplicitatem, sobrietatem, continentiam, modestiam, mentis rectitudinem, pietatis feruorem, & in fide Christianâ constantiam? Quis tot millium excellentem sanctimoniam vitæque prorsus angelicæ puritatem, vt par est, suspiciat; quâ toti mundo, & in viuis agentes, & nunc altra tenentes, tot BONI EXEMPLI SPECVLA de se statuerunt, quot in vitâ virtutum ornamentis abundarunt?

ANIMA.

O maiestatem eximiam nostri Saluatoris! qui pro suis moriens, tot mortuos viuificauit, & gloriosos victores ac triumphatores effecit, quot EXEMPLI ac spiritus sui imitatores & heredes reliquit. Verè, ô Domine, dicere possumus, ad laudem sanctissimi nominis tui, tuorumque tam strenuorum militum, dignum encomium, tot tamque præclara de se, à te, virtutum fortiumque gestorum præbentium specula; quod de fortibus illis Machabæis legimus: Refulsit sol in clypeos aureos; & resplenderunt montes ab eis: & resplenderunt sicut lampades ignis. Quando namque te Solem iustitiæ in terris secuti sunt, tuaque eos virtute induisti ab alto: fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum; nempe angelorum apostatarum, gentilium, & hæreticorum; tibi tuæque Ecclesiæ validi facti sunt protectores, ac fideles turris Dauidicæ propugnatores: de quâ, quot elucet in illis virtutum exempla, tot clypei aurei propendent ab illâ, omnis arma-
1. Machab. 6.
Heb. 11
Cant. 4

K

tura

tura fortium. Teque insuper diuinæ tuæ gratiæ fulgore in illos assidue irradiante, resplenduerunt montes ab eis: quia multi magni Sancti, montium instar, virtutum exempla ab illis fumentes, etiam SPECVLORVM in modum effecti sunt reliquis. Et resplenduerunt tam isti quàm illi, quasi lampades ignis: quia exemplari suâ vitâ & sibi & aliis resplenduerunt, & incaluerunt, lucentes & ardentes: adeò, vt qui viderent opera ipsorum bona, glorificarent Patrem qui in cælis est.

DESIDERIVS.

Sit Deus benedictus in sæcula, & laudabilis nimis in SANCTIS suis, ô mea soror, SPECVLORVM amatrix, & DESIDERIORVM cælestium fautrix amabilis; quia verè videmus, totum mundum tot speculis quot Sanctorum exemplis exornatum. Sed nunc aliud adhuc speculi genus se nobis obtendit: quo, certâ quadam ratione speculandi, magis ad arcana quæ quærimus, rimando iuuabimur; si tamen illorite fuerimus vsi, fixumque illud, astrolabij more, tenuerimus: nam perspectiua hîc multum valet.

ANIMA.

Quodnam est illud, ô mi fidelis vitæ huius comes & consors? Illud mihi nomina obsecro; virtutemque eius ac vsum, vt vales, ediffere.

DESIDERIVS.

SPECVLVM istud ÆNIGMATICVM ap-
pellatur: eiusque fabricæ rationem, in dictis
Apo-

Apostoli licet animaduertere; quando sic inquit: Videmus nunc, per SPECVLVM IN ^{1. Cor.}
 B ÆNIGMATE: tunc autem facie ad faciem. ^{13.}

Tametſi autem duo & quidem diuerſa ſint, ſpeculum & ænigma (quia in ſpeculo ſimilitudo relucentis eſt clara & aperta, quemadmodum D. Thomas diſtinguit, in ænigmate verò obſcura & occulta) hîc tamen illa duo ita ſibi inuicem coaptamus & in vnum coniungimus, vt SPECVLVM ÆNIGMATICVM ſimul efficiant; quodque per illud ipſo vſu conſequimur, SPECVLATIONEM ac VISIONEM ÆNIGMATICAM appellemus. Cumque Apoſtolus dicit, *tunc*, hoc eſt, in patriâ cæleſti, nos viſuros facie ad faciem: ſignificat metaphoricâ locutione, nos viſuros ipſam Dei eſſentiam, quam iam ſolummodo per creaturas, ſimulacra, ſpeculum, perque ænigmata cognofcimus. Sicut, quando aliquem in propriâ facie videmus; tunc videmus eum reiſpâ ſicuti eſt, quem antea ſolum per ipſius ſimilitudinem in ſpeculo cernebamus.

Huic & illud affine eſt, quod ſubdit: Nunc cognofco ex parte; id eſt, in hac vitâ cognofco obſcurè & imperfectè: tunc autem, in cælis nimirum, cognofcam ſicut & cognitus ſum, nempe à Deo. Quia, quemadmodum Deus modò eſſentiam meam, & quidem abſque vllò medio, cognofcit: ita & ego tunc Deum per eſſentiam cognofcam, neque mihi vllò opus erit intermedo, ad tam beatam ac claram ipſius viſionem.

Vnde valdè appoſitè diuus Bernardus, in hæc ^{Bern.}
 verba: Non ſapiens, non ſanctus, non prophe-

K 2 ta,

ta, videre illum sicuti est, potest, aut potuit, in corpore hoc mortali: poterit autem in immortali, qui dignus habebitur. Itaque, videtur & hîc: sed sicut videtur & placet ipsi; & non sicuti est. Nam neque hoc luminare magnum (solem istum loquor, quem quotidie vides) vidisti tamen aliquando sicuti est, sed tantum sicut illuminat; verbi causâ, aërem, montem, parietem. Quod autem Iacob, postquam cum angelo fuisset luctatus, inquit:

Gen. 32 Vidi Dominum facie ad faciem; & salua facta est anima mea: visio illa non fuit nisi imaginaria, hoc est, per imaginem in angeli figurâ, seu potius hominis secum colluctantis, in quâ Deus ei apparebat: prout Scriptura loquitur: Vir luctabatur cum eo. Dumque tam magnificè Iacob de hac luctâ & visione loquitur, Vidi Dominum facie ad faciem: excellentiam huius visionis subindicat, non autem quod illum per essentiam vidisset. Quocirca Ioannes quoque Apostolus, æternæ hanc vitæ ac patriæ visionem reseruans, inquit:

1. Io. 3 Scimus, quia cum apparuerit, similes ei erimus, & videbimus eum sicuti est: sicut nimirum ipse Deus nos videt sicuti sumus, in ipsâ essentiâ.

Quod autem de SPECVLO ÆNIGMATICO cœpimus dicere: nōne, verbi gratiâ, qui nunc apparet quibus vult, & sicuti vult, tunc autem videbitur sicuti est; ille idem Dominus noster Magdalenæ quasi in SPECVLO ÆNIGMATICO in horto iuxta monumentum apparuit, quando illa se putabat hortulanum videre? Nolebat videri, & volebat videri;

&

& quidem videbatur, sed non agnoscebatur. Domine, inquit illa; & erat utique: sed hortulanum, ut credebat, tamquam horti dominum de suo Domino interrogabat: Si tu sustulisti eum; dic ubi posueris eum. Sustulerat eum verè quando de monumento surrexerat, seque in hortum transtulerat, ibique posuerat & statuerat, ubi iam tunc erat: sed erat Magdalenæ totum hoc ænigmaticum, donec prolato Mariæ vocabulo, tactoque corde eius amore intrinsecus, se agnosci volebat.

D Nonne similiter in ÆNIGMATE duobus discipulis euntibus in Emmaus apparuit; Luc. 24 quando tamquam viatorem, externum, ac peregrinum viderunt foris, qui verè ipsis peregrinus erat intus? Neque ænigma illud ipsis solutum fuit, nisi quando illum in fractione panis agnouerunt: neque tunc tamen eum viderunt sicuti est, sed sicut in humanis apparuit illis, quibuscum fuerat conuersatus.

E Quin etiam ipsam eiusdem Domini transfigurationem in monte Thabor per modum Matth. 17. SPECULI ÆNIGMATICI accidisse, liceat aliquo modo interpretari. Nam tametsi ibi ipse verus Dei Filius, in gloriæ suæ maiestate apparuit: tamen ob SPECVLATORVM imbecillitatem, qui tantæ visionis capaces non erant, ÆNIGMA illis per speculum hoc, tametsi præfulgidum, fuit exhibitum. Vnde & ille Apostolus, quasi coniectans de re latentis præstantiâ, dixit: Domine, bonum est nos hîc esse: si vis, faciamus hîc tria tabernacula, &c.

ANIMA.

Ser. 31.
super
Cant.

Rectè eapropter Bernardus ait : Indica mihi quem diligit anima mea , vbi pascas , vbi cubes in meridie . Studiosis siquidem mentibus Verbum sponsus frequenter apparet ; & non sub vnâ specie . Quid ita ? Profectò , quia nondum videtur sicuti est . Quò autem quis clarior , eò vicinior : & quò vicinior illi aliquis fit , eò magis illuminatur .

DESIDERIVS.

Accedamus igitur , ô anima , vt illuminemur : & illuminari rogemus , vt magis illi appropinquemus . Nónne ita & cæcus ille prius videre poscebat ; & postea exultans Christum sequebatur ? accedebat tamen , sed ab aliis ductus & adiutus , vt lumen acciperet . Esse autem clarissimum , peruenisse est : tuncque in patriâ , ei præsentibus , non aliud est videre sicuti est , quàm esse sicuti est , & aliquâ dissimilitudine non confundi . Sed , id tunc . Interim verò , tanta hæc formarum varietas , atque numerositas , species in rebus conditis , & certis ÆNIGMATIS , nobis ab ipso propositis , quid nisi quidam sunt radij deitatis , monstrantes quidem , quod verè sit , à quo sunt ; non tamen quid sit prorsus definiētes ? Itaque , de ipso vides , sed non ipsum : nisi , vt dixi , per SPECVLVM IN ÆNIGMATE .

Nónne rectè enigmatica eiusmodi specula dicemus , omnes illas parabolas , quibus Christus in Euangelio , præsertim celi desiderabilia atque æterna bona sic occultat , vt tamen ad inuestigandum

gandum occultando inuitet? Non enim aliter hîc se habet Dominus noster, quàm cum mater quædam dilectis filiis suis delicata aut delectabilia quædam contecta atque inuoluta ostendit; & certo ostentandi ac loquendi modo, præstantiam ita latentium rerum subindicat; vt appetitum habendi exacuat, & voluntatem, ad promptius agendum quod opus est, tali arte inflammet.

/ Nónne tali modo quandoque de absconditis Regni cælorum, ac virtutum præmiis in cælo paratis, locutus est Christus? dicens: O mulier, si scires donum Dei: & quis est, qui tibi dicit; Da mihi bibere. Item: Scio vnde veni; & quò vado. Vado parare vobis locum. Si me sciretis: forsitan & Patrem meum sciretis. Item: Si autem sciretis, quid est; Misericordiam volo, & non sacrificium. Adeò vt aliquando sine parabolis non loqueretur ad turbas. Et tamen si indignis eiusmodi velo margaritas thesaurumque cælestem occultabat: simpliciores tamen ac sese dignos exhibere conantes, ad salutarem mysteriorum reuelationem tam gratioso velamento parabolarum allectos, dilucidâ explicatione illustrabat. Itaque, quasi per SPECVLVM, & in ÆNIGMATE parabolico, dignatus est IESVS, magister, ac Dominus noster, Regni cælestis secreta, quæ suis promisit, amabili & admirabili modo, terrena adhuc inhabitantibus congruo, manifestare.

Quàm porrò delectabile huiusmodi SPECVLVM ÆNIGMATICVM, inter tot alias innumeras, est illa parabola, & quidem varia ac multiplex, gaudij illius inexplicabilis, quod

angelis est in cælo , super vno peccatore pœnitentiam agente ! Talibus namque verborum ac similitudinum inuolucris ob oculos illud posuit : *Luc. 15* Quis ex vobis homo , qui habet centum oues , &c. Aut quæ mulier habens drachmas decem , &c. Illis autem repertis , quas perdiderant , ille ouem , ista drachmam : conuocatis amicis & vicinis , dicunt : Congratulamini mihi , quia inueni ouem ; altera , quia inueni drachmam , quam perdideram . Ita dico vobis , gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente , quàm super nonagintano-
uem iustis , qui non indigent pœnitentiâ.

Ibidem Sed idem adhuc magis eximio modo designans Dominus , filij perditì & inuenti subiungit parabolam : per quam cæleste hoc angelorum & cælestium ciuium gaudium ac iubilum G lucidiùs , velut in speculo , contemplandum proponit : quando patris personam sic vice ac typo suimet inducit gaudentem , exultantem , ac præ lætitiâ gestientem , dicentem quæ : Adducite vitulum saginatum , & occidite : & manducemus , & epulemur : quia hic filius meus mortuus erat , & reuixit ; perierat , & inuentus est . Quin & fratri seniori de agro venienti , ac deforis audienti symphoniam & chorum , præter epulantium intus iucunditatem , quam non videbat , & indignè ferenti , nec non cum patre proteruè expostulanti , iteratò respondit pater : Epulari & gaudere oportebat : quia frater tuus hic mortuus erat , & reuixit ; perierat , & inuentus est . Vnde pulchrè Ambrosius : Epulantem , inquit , Patrem inducit , vt ostenderet , quoniam paternus est
cibus

cibus salus nostra; & Patris est gaudium, nostrorum redemptio peccatorum.

A N I M A.

Sed nōne rectè dixerimus, si quoque iudicauerimus eiusmodi peccatorum conuersionem escam esse, quā pater Isaac libenter in figurā cælestis Patris vescebatur; & pœnitentium lacrymas vinum angelorum? Hoc igitur SPECVLO ÆNIGMATICO mediante, videmus oculis mentis, existentes in terris, gaudium & exultationem angelorum in cælis: quod ingentis solatij loco nobis seruit, donec & nos in gaudium Domini introeamus.

Sed, ad aliam eiusmodi SPECVLATIONEM edisserendam accingere: nam spiritalis hæc, quantum sentio, perspectiua, mirificè in amorem visendi cælestia nos inducit.

D E S I D E R I V S.

Quid mirum, ô anima, nos illa mirificè inflammare, quæ ex igne illo desumpta sunt, quem ipsemet sponsus noster de cælo venit in terram, imò in medullas ossium nostrorum, immittere: de quo, quid aliud volo, inquit, quàm vt ardeat? Itaque digno huic igni fomento, **H** aliam parabolam in SPECVLI morem compositam proferamus. Est autem illa de decem *Matth.* Virginibus: in quâ per quinque prudentes, quæ ^{25.} venienti sponso cum lampadibus occurrentes, intrauerunt cum eo ad nuptias; non obscure, quasi per SPECVLVM tamen & in ÆNIGMATE, videre est, quanta sit exultatio ciuium supernorum, dum in loco nuptiarum

K 5

cæle-

Cant. 8

cælestium Agni, vident Deiparam virginem sponsam Agni, deliciis affluentem, innixam super dilectum suum: & chorum prudentium virginum, ceterorumque Sanctorum, & Angelorum exercitum, cum ineffabili iubilo, tam sancto ac lætantium omnium contubernio assistentem. Nonne tibi, ô anima mea, mens istud ob oculos ponit, & quasi in medio tam desiderabilis gaudij statuit; quandocumque iucundum illum quinque virginum in cælos ingressum vel audis, vel tecum recogitas? Nonne interiorum obtutum trans nubes abripit isthec SPECVLATIO, & choris exultantium in cælesti Ierusalem tibi interesse videris? Crediderim equidem: nam gratum id est, ac obuium, desideranti animæ; & intentioni dictantis parabolam planè conforme.

ANIMA.

Vt dicis, ita mihi accidere fateor: sed, non minùs terret adiuncta quinque fatuarum virginum infelix exclusio; &, clausâ misericordiæ ac spei salutis ianuâ, cum æternâ confusione abiectio.

DESIDERIVS.

Meritò (mi chara soror, & dilecta columba) nos & omnes tristis illa catastrophæ terreat; nam & in illum finem à Domino nostro tota illa parabola potissimum fuit proposita: quod postrema illa præcedentis capituli dicta subindicant: Illic erit fletus & stridor dentium. subditque illis statim initio sequentis capituli parabolam istam, tali exordio: Tunc simile erit regnum

regnum cælorum decem virginibus. quod & conclusio parabolæ satis confirmat; quæ sic sonat: Vigilate itaque: quia nescitis diem neque horam. Sed, tametsi sic sua temperet Dominus, vt mali negligentioresque habeant, quo territi exstimulentur; & quo qui bonæ sunt voluntatis, allekti inuitentur: mauult tamen nos duci dulcedine, quàm trahi terrore: quia timor pœnam habet, amoris dulcedo suauitatem.

Itaque, saluo semper Christiano timore, nihil obstat, quo minùs toti feramur in cælestium desiderium gaudiorum. Hanc autem ob causam, & scopum, tertiam parabolam atque
 K ÆNIGMATICVM SPECVLVM contem-
 plemur: cuius obsequio penitiùs in felicitatem & splendorem cælestis Ierusalem mentis oculos inferamus. Est autem ista, quâ Dominus Iesus exuberans gaudium æternæ beatitudinis regalibus nuptiis atque epulis quasi per ænigma proponit; dum sic inquit: Simile est regnum cælorum homini Regi; qui fecit nuptias filio suo. Et impletæ sunt nuptiæ discumbentium: intrauitque Rex, vt videret discumbentes. Scio hîc, sensu primario nuptiale conuiuium depingi, quo fideles in Ecclesiâ militâte fruuntur: sed cum illa quoque sit regnum cælorum in terris; speciali mysterij communicatione etiam parabolam hanc cælesti gaudio, quantum permittit similitudo, coaptamus.

Matth.
22.

L Quis hîc itaque non videatur sibi videre Regem ipsum, filium Regis, sponsum animarum nostrarum, cum maximâ animi sui voluptate, per tam grata epulantium contubernia obambulare, congratulari conuiuiis, hortari ad delicias

cias illas cælestes & angelicum epulum cum summâ hilaritate sumendum? Quinimò, quomodo non hîc videamus, exultantibus animis, & fluentibus præ lætitiâ lacrymis ipsummet Regem, summâ cum affectus testificatione, conuiuiis nuptialibus ministrantem? Sic enim se facturum promisit, quando in aliâ parabolâ Luc. 12 dixit: Amen dico vobis; præcinget se dominus seruorum fidelium, & faciet eos discumbere, & transiens ministrabit illis. Fessos, inquit Cyrillus, refocillans, apponensque spiritales delicias, & statuens dapilem donorum suorum mensam.

Sed, ô mi dilecte, quid agimus? nullam hîc illius facis mentionem, qui, ligatis manibus ac pedibus, iussu Regis in tenebras exteriores est proiectus; vbi erit fletus & stridor dentium. Non enim te illius, scio, cepit obliuio.

DESIDERIUS.

Scio, dilecta, scio: sed, quemadmodum spinæ, quamdiu rosis coniunctæ sunt, locum suum atque vsum habent, non tamen simul cum rosis carpuntur: ita nobis, cælestium bonorum ingentemque lætitiâ quasi per speculum contemplantibus, horror inferni simul cogitatus non ita seruit scopo. tamen, vt antè dicebam de quinque fatuarum dolendo casu, habent & tristia ac terribilia suum locum & efficaciam tempore suo maturè meditata, vt & spinæ.

ANIMA.

Eia, agedum igitur mi consodalis & frater,
dul-

dulcedinis huius ductum sequentes, iubilemus Deo salutari nostro: præoccupemus faciem eius (quam instantè quærimus) in confessione: & in Psalmis iubilemus ei.

Domine I E S V, saluator & consolator tuorum, qui in cælis præparasti timentibus & diligentibus te, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit; quia disposuisti illis regnum, summum, æternum, ac ineffabilibus bonis abundans: Tu nosti cor nostrum, ac voluntas nostra in manu tuâ est. Illumina vultum tuum super nos; & in pectus nostrum irradia, vt discussâ omni hallucinatione, propriique amoris velamine, clarè in nobis videamus, quidquid tibi displicet, & quidquid ad tibi placendum factum est opus. Sicque hisce SPECVLIS vtî concede, vt idonei aliquando efficiamur gloriæ tuæ SPECVLATORES.

BIBRGE
DEL DR.
30

XII.

XII. SPECVLVM VISIONIS BEATIFICÆ.

Purga aciem mentis; Diuinum lumine recto,
Sedibus æthereis, vt SPECVLARE iubar.

A. Diuinæ gloriæ splendor et fructus.
B. Beatitudo patriæ, in visione Dei.
C. Deus lucem inaccessibilem et
caliginem inhabitat.
D.E.G. Exemplo Danielis, ab Angelo
in spem et pedes erecti,
animæ consolatio.

E. Socj Danielis præ terrore fugientes.
H. Impleuit, orante Salomone, gloria
Domini templum Domini.
I. Rex Salomon in omni gloriâ suâ, et
Regina Saba præ stupore deficiens.
K. Sanctorum beatitudo, quæ introierunt
in gaudium Domini.

XII. SPECVLVM VISIONIS

BEATIFICÆ.

DESIDERIVS.

ENI, veni, ô animâ mea, SPECVLATIONE cælestium ebria; quæ tibi modò SPECVLVM ÆNIGMATICVM, admirabili quadam PERSPECTIVA, contemplanda proposuit. Nónne rectè cum Prophetâ, dilecto IESV nostro, Christo Domino nostro, dicere possumus: Spiritus oris nostri Christus Dominus: in vmbâ tuâ viuemus in gentibus? Et tu ergo, ô soror dilecta, vide vt viuas exemplo Prophetæ in vmbâ ipsius; vt aliquando regnes in lumine eius. Nos etenim qui nondum in paradysum, nondum ad tertium ne ad primum quidem cælum ascendimus, vel rapi meruimus, Christi interim mysteria veneremur, sectemur exempla, fidem seruemus; per tropos & parabolas, tamquam per SPECVLVM, cæli secreta rimemur: & profectò in eius vmbâ viuemus. Imò, vt & sponsæ prærogatiuâ aliquatenus vti nobis donetur; etiam in vmbâ eius, quem desideramus, sedebimus; & expectantes beatam spem, in eâ tantisper quiescemus.

Verumtamen istud, in vmbâ seu viuere seu sedere, in vmbâ tamen est; quia per SPECVLVM IN ÆNIGMATE. Erit enim cùm declinauerint vmbæ, crescente lumine, imò cùm penitus disparuerint: & subintrabit sicut perspicua ita perpetua visio; & erit non modò suauitas gutturi

turi nostro, gustum contemplationis significās, verumetiam satietas ventri, sine fastidio fruitionem beatam adimplens: iuxta illud Prophetæ; Tunc satiabor, cum apparuerit gloria tua.

A N I M A.

Dictis tuis non solùm assentior, verumetiam totâ mentis capedine conor complecti, quæcumque tam amabili fistulâ, argenteo velut epistomio, in meum vsum ex ore tuo promanant. Utque verum fatear, sentio illud mihi euenire, quod Deo dilectis nonnumquã audiui accidere; ut scilicet in præsentî vitâ, gustus illis diuinæ præsentîæ varietur, pro variis ipsorum animæ desiderîis, non secus quàm mulieri corporaliter, vterum gestanti. Sentioque verum illud esse, quod D. Augustinus, agens de SPECULO, *August* in quo Deus videtur, sic inquit: Incorporalem substantiam, scio esse sapientiam, & lumen esse, in quo videntur, quæ oculis carnalibus non videntur. Et tamen, inquit, vir tantus tamque spiritualis (Apostolus, puta) dixit: Videmus nunc per SPECVLVM IN ÆNIGMATE; tunc autem facie ad faciem. Quale sit, inquit, hoc speculum, si quæramus; profectò illud occurrit, quòd in speculo nisi imago non cernitur. Hoc ergo conati facere sumus: ut per imaginẽ hanc, quod nos sumus, videremus utcunque, à quo facti sumus, tamquam per SPECVLVM. Hoc significat etiam illud, quod ait idem Apostolus: Nos autem reuelatâ facie gloriam Domini SPECVLANTES, in eandem imaginem transformamur de gloriâ in gloriam, tamquam à Domini spiritu. SPECVLANTES, dixit, per spe-

SPECVLVM videntes, non autem de speculâ aliquâ prospicientes.

DESIDERIUS.

Vidésne itaque (ô dilecta, sponsi dilecti nostri soror & spōsa) SPECVLORVM istorum omnium efficaciam in hoc esse sitam, vt assiduâ eorumdem contemplatione formetur in nobis Christus, & perfectiùs perfectiùsque signetur lumen vultus ipsius super nos? Quocircà, ad hoc adnitendum est nobis; vt quâdocumque introrsum oculos mentis conuertimus, illic expressam dilecti nostri faciem inueniamus: iuxta illud S. Cypriani elogium: Nos, qui Deo *Cypr.* credimus, Christum in nobis tamquam in SPECVLO quodam videmus.

Nónne etiam, ô soror mea, hoc ipsum à nobis dilectum nostrum efflagitantem audimus? Pone me vt signaculum super cor tuum. Ipsius *Cant. 8* est quidem gratiam dare, & præbere signaculum; sed nostrum est illud apponere. Ideoque non dicit, Sine apponam; sed, Pone. Pete, & dabitur tibi abundanter, & non improperebitur: oblatum accipe beneficiûm, & manus extende, tene quod habes, & vtere concessis, atque applica vbi est opus. Pone me vt signaculum super cor tuum; vt illud illuminetur, totumque sit Deo plenum. Et pone me vt signaculum super brachium tuum: vt quod corde diuinum sanctumque conceperis, opere exequaris, & parias.

Itaque, animosè agamus, ô anima: & si SPECVLVM ÆNIGMATICVM, nos quasi per vmbra, certamque perspectiuam, cælestium

L

appe-

appetitu ac desiderio incendit, atque aliquouſque in altum euexit; tam ſalutari huic operi gnauiſſe incumbamus: demuſque operam, vt ope diuinâ ſuffulti, quod proximè nunc ab illo nobis in manus venit SPECVLVM, ſummam ceterorum complectens & perficiens, meditationis ſublimioris adminiculo, vtcumque contemplari valeamus.

Act. 7. Scio, ô mea anima, magnæ iſtud eſt opis & operæ, quod molimur in præſens; & non niſi valdè ſpiritualium hic vigor eſt animarum. Nam, vt verum fatear, non multùm abſimile eſt ei quod de ſancto protomartyre Stephano legimus: Ecce video cælos apertos; & Filium hominis ſtantem à dextris Dei. Quapropter etiam opus foret, tantam (ſi fieri poſſit) induere virtutem ab alto, & quaſi in nouam creaturam transformari: vt, qui nos luminis eius effectos participes cerneret, videret ille faciem noſtram tamquam faciem Angeli.

ANIMA.

Quid igitur, ô dilecte, conſilij; cùm tam procul abſimus ab illâ & ſanctimonix ſublimitate, & à tam angelicâ puritate? Vtinam nunc Deus noſter, nos digneris interiùs per temetiſſum inuiſere, & penetralia noſtra omnia purificare, illuminare, & in temetiſſum trãſfundere: nam ſcio te hoc indulgere conſueuiſſe talibus animabus, quæ ad te quærendum toto ſe deſiderio & amore ſolent effundere ac deuouere. Taliter ſuſpiranti, taliter anhelanti, ac ſine intermiſſione oranti, ſequè præ DEſIDERIO afflictanti animæ, ſcio, ſcio inquam, ab expertis edocta, quòd

quòd frequenter miseratus occurras; dicaſque illi, quod Zacchæo te videre quærenti: Festi- Luc. 19
nans descende, quia hodie in domo tuâ oportet
me manere. Sicque cum illâ, cuicumque acci-
derit, tunc deinceps agitur, vt verè dici possit:
Hodie salus huic domui facta est. cantetque
tum lætabunda talis anima, cum Ieremiâ pro- Thre. 3
phetâ: Bonus es Domine sperantibus in te;
ANIMÆ quærentite.

DESIDERIVS.

Saluberrima sunt ista, quæ differis, anima;
sunt & iucunda, & proposito operi perquàm
accommoda. Neque aliam video rationem:
quia, quemadmodum nihil visibillum horum
fine oculis & lumine videri potest; ita quoque
nulla spes speculandi cælestia, citra illam, quam
modò descripsisti facultatem, atque ANIMÆ
DESIDERANTIS dispositionem. Quapro-
pter in huius tam optati conatus obsequiū, ad-
hibeamus (Sancto quodam id suggerente) An-
geli quoque nostri custodis, sponsique nostri
paranymphi consilium, & auxilium. Angelus, Bern.
inquit, talis ANIMÆ DESIDERANTIS, Ser. 31.
qui vnus est de sodalibus sponsi, in hoc ipsum super
deputatus, minister profectò & arbiter secretæ Cant.
mutuæque salutationis; is, inquam, angelus,
quomodo tripudiat! quomodo collætatur, &
eiusmodi animæ condelectatur! Et conuersus
ad Dominum, dicit: Gratias ago tibi, Domine
maiestatis: quia DESIDERIVM cordis eius Ps. 20.
tribuisti ei; & voluntate labiorum eius non
fraudaſti eam. Idemque ipse est angelus noster,
qui in omni loco, sedulus quidam pedissequus

- ANIMÆ, non cessat sollicitare eam, & assiduus
Pf. 36. suggestionibus monere, dicens: Delectare in
 Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui. Et
 rursum: Expecta Dominum, & custodi viam
Abac. 2. eius. Item: Si moram fecerit, expecta eum:
 quia veniens veniet, & non tardabit. Ad Do-
Pf. 41. minum autem inquit identidem: Sicut ceruus
 desiderat ad fontes aquarum, ita DESIDE-
 RAT ANIMA ista ad te Deus. Desiderauit te
 in nocte: sed & spiritus tuus in præcordiis eius,
 de mane vigilauit ad te. Et iterum: Totâ die
Pf. 87. expandit ad te manus suas: dimitte illam, quia
Matth. 15. clamat post te. Conuertere aliquando, & de-
Pf. 89. precabilis esto super eam. Respice de cælo, &
 visita desolatam.

Fidelis verè paranympheus, qui mutui amoris
 conscius, sed non inuidus; non suam, sed Domi-
 ni gratiam quærit: discurret medius inter dile-
 ctum & dilectam; vota offerens, referens dona.
 Excitat illam, placat illum. Interdum quoque,
 licet rarò, repræsentat eos pariter sibi: siue hanc
 rapiens, siue illum adducens.

Hoc ecce, ô anima, est, quod volumus, quod
 intendimus, quod toto DESIDERII cordis
 nostri sinu & complexu ambimus & concu-
 piscimus: neque alio, quàm tali pacto SPECV-
 LI iam nobis oblatus debitum vsum & fructum
 consequemur. Nam speculationis huius in eo
 consistit conditio, non vt tam sensibilibiter am-
 pliùs per creatarum rerum species, aut parabolas,
 & enigmatum simulacra, beatam illam visionem,
 summiq; boni fruitionem, umbraticè con-
 templemur; vt hactenus fecimus: neque tamen
 sic etiam vt eam videamus, sicuti est, quod
 viuendi

viuentibus adhuc in terris non datur: verùm, vt in viâ ac vicâ adhuc mortali peregrinâtes, quantum fieri potest, internâ mentis acie liceat intueri, sinceroque cordis affectu gustare, extremisque quasi labris delibare, quàm suavis sit Dominus; quàmque bonum, & quàm iucundum sit gaudium eorum, quorum sicut lætantium omnium habitatio est in te, ô Ierusalem, ciuitas Dei!

Rem magnam, non nescio, postulamus: sed tamen, ô Domine, in potestate tuâ cuncta sunt posita: quique diues es in omnibus, ac nullius indiges; nihilque tibi deperit, cunctis elargienti: nec tam quid humiles tui petitores mereantur attendis, quàm quid tuam deceat maiestatem concedere.

Neque id postulamus, ô misericors Deus, vt altum sapiamus, neque ambulemus in magnis aut in mirabilibus super nos, & nos super nos ipsos subleuantes, inaniter gloriemur, aliósve contemnamus: sed vt taliter in te ac per te coluistrati, viuamus, iam non nos, sed tu in nobis: tantoque cælestium amore ac DESIDERIO deinceps flagremus, vt terrenis omnibus despectis, omni que vitiorum cupiditate per hanc gratiam refrenatâ, imò prorsus relictâ, tibi soli placere studeamus: & cælestem in terrâ conuersationem sectemur.

ANIMA.

Sed, nōne tu Domine nobis ostendis viam ad hanc beatitudinis vitam, tum quæ in viâ obtineri potest, tum quæ solū in patriâ reperitur, quando ais: Hæc est vita æterna: vt

L 3

cogno-

1oā. 17 cognoscant te solum Deum verum, & quem
 misisti IESVM CHRISTVM? Vita siquidem
 gratiæ, vitæ gloriæ & æternæ principium est:
 quia iuxta mensuram gratiæ, erit & gloriæ re-
 muneratio.

DESIDERIVS.

Rectè, ô anima: nam cognitionem Dei hîc
 per gratiam, beatitudinem viæ esse didicimus;
 cognitionem verò Dei per gloriam, esse beati- B
 tudinem patriæ. Et, quoniam cognoscere, actus
 intellectus est; constat, videre Deum esse intelli-
 gere. iuxta quod Sanctus quidâ dicit; Summam
 mercedem animæ esse, intueri Deum: adeò vt
 visio sit tota merces. Et tamen in hac viâ & vi-
 tâ mortali, dilectio Dei perfectior sit magisq;ue
 meritoria cognitione eiusdem: eò quòd intelle-
 ctus in viâ non fertur immediatè in Deû, sed per
 speciem; voluntas autè sine vllâ specie vel simi-
 litudine in se receptâ, sed immediatè in eû refer-
 tur: non tamen idcirco in patriâ quoque dilectio
 vel fruitio est cognitione perfectior: quia ibi in-
 tellectus immediatè & absq; similitudine fertur
 & terminatur in Deum; præsupponitq;ue fruitio
 visionem, ab illaq; dependet, & non econtrariò.

Quandoquidem igitur clara Dei visio beati-
 fica, immediata est visio diuinæ essentiæ; quâdo
 nempe intellectus illam per ipsammet videt; vt
 scilicet in eiusmodi visione, essentia diuina, & id
 sit quod videtur, & quo videtur: constat, tunc
 adimpletum iri, quod dicit Apostolus: Cùm
 apparuerit, similes ei erimus: & videbimus eum
 2. Ioā. 3. sicuti est. Et Paulus: Videbimus eum facie ad
 1. Cor. 13. faciem. Item: Nunc cognosco ex parte: tunc
 autem

autem cognoscam, sicut & cognitus sum. Quia, sicut Deus nos cognoscit, absque vllâ intermediâ specie aut similitudine: ita & Sancti eum videbunt, & in eo erunt ipsi similes. Quod & D. Petrus testatur: Per quem maxima & pretiosa nobis promissa donauit: vt per hoc efficiamini diuinæ consortes naturæ. Non autem apparet, quomodo simus consortes diuinæ naturæ; nisi ipsi immediatè vniamur: sicut Christus ipse Patrem orabat. Rogo Pater, vt omnes vnum sint; sicut & nos vnum sumus. Et quemadmodum ipse per essentiam videt se; ita nos quoque per eius essentiam ipsum videamus, & cognoscamus eum, sicut & nos ab eo cogniti sumus.

ANIMA.

Sed, Domine Deus, quid agimus? quid quasi cæcutientes palpamus parietem in meridie? Da obsecro, vt videamus lumen: vt, quemadmodum intellectus in Sanctis in cælis, ad videndum tuam immediatè essentiam, per suam naturam non potest assurgere (cùm, teste Philosopho, sic se habeat intellectus noster ad manifestissima naturæ, sicut oculi noctuæ ad lumen solis) debeatque eapropter per aliquod donum gratuitum, lumen scilicet gloriæ ad te clarè videndum eleuari; ita quoque hîc adhuc in terris degentibus necesse sit illustrari intellectum tuæ gratiæ lumine, tibi que coniungi: obsecro, ne nos despicias in istis necessitatibus palpitantes; sed esto gratiæ tuæ munificus elargitor: cùm nihil nobis aliud sit in cælo, neque præter te quidpiam velimus super terram. Et quemad-

L 4 modum

modum beatitudo tua est, Domine, quâ cognoscis te; si enim non cognosceres, beatus non esses: ita quæsumus tuam nobis communices gratiam & charitatem; vt in lumine tuo videamus lumen. Et quemadmodum (teste *Greg.* Sancto tuo) Deus, dum seipso perfruitur, perfectè gloriosus est; sicque erit sanctis in gloriæ communicatione: ita concede, nos te hîc perfrui per gratiam, tecumque vniri: & in te, & per te, te contemplemur; si non vt voluerimus, vt *Sap. 7.* possumus tamen. Tu es enim SPECVLVM hoc sine maculâ, quod modò habemus præ manibus.

DESIDERIVS.

Sublimè tu quoque volas, ô anima: vide ea propter, ne in lucem tanti splendoris impingas, *Pro. 25* & dum nimis altiuola scrutatrix es maiestatis, opprimaris à gloriâ. Sed, benè habet, quòd tuæ conditionis memor, statim ad terram tuæ peregrinationis hospitium, te suauiter demisisti. Itaque, quandoquidem intellectu nostro non valemus comprehendere Deum, vt cognoscamus quid sit, qualique modo est incomprehensibilis: accedamus ad eum, attingamus eum, vniamur ei; atque ita per gratiam eum hîc cognoscemus, & in futuro per gloriam. Neque hîc quidquam corporei nobis est imaginandum, in istâ tam suauis sponsi cum sponsâ, animæ cum Deo commixtione. Illud enim hîc *1. Cor. 6.* accidit, quod dicit Apostolus: Quoniam qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Excessum puræ mentis in Deum, siue Dei pium descensum in animam, quibus possumus verbis, exprimimus.

Ita-

Itaque in spiritu fit ista coniunctio : quia spiritus est Deus ; & concupiscit decorem animæ illius , quam fortè aduerterit in spiritu ambulanti , & curam carnis non perficientem in desiderio : præsertim , si sui amore flagrantem conspexerit.

Veni propterea , dilecta mea , vnica columba mea : & cordis nostri thalamum adornemus , vt ad nos cælesti illapsu descendat ; & vnus spiritus cum ipso effecti , quæ sursum sunt , semper quæramus & sapiamus : vt puri puro iungamur , & pulchri pulchro ; ei que perpetuò sic commoremur : quia bonum est , ita cum ipso & in ipso esse , & numquam inde separari. Quò enim à te Domine ibimus ? Nam verba & dona bona æternæ vitæ habes.

ANIMA.

Iucundissima quidem hæc vniuersa , mi frater , & delectabilia vehementer : sed , quam viâ moliemur accessum hunc & ascensum , quem tantopere commendasti , & vnicum esse docuisti , vt Deum hîc per gratiam , & in cælis per gloriam intueamur , vt nimirum accessione istud fiat , iuxta Prophetæ consilium , Accedite & illuminamini : quonam pacto , inquam , id attemptabimus ? quam in partem tendemus ; ad lucemne , vel ad caliginem ? nam vtramque perhibetur inhabitare. Si ad lucem : lucem (inquit ^{1. Tim.} Apostolus) inhabitat inaccessibilem : quânam igitur accedemus ad eam ? Sin ad caliginem ; quonam modo eum inueniemus ? imò , quomodo non enormiter offendemus , si in tenebris ambulauerimus ? Edissere quæso hanc nobis

L 5

ambi-

ambiguitatem: & diuide, si quo modo potes, lucem à tenebris: vt discussa hac quoque mentis nostræ caligine, lucifer in cordibus nostris oriatur; & fiat lux.

DESIDERIVS.

Vtrumque esse verissimum, inficiari non C
 1. *Tim.* possum; quia testatur Apostolus, Deum lucem
 6. inhabitare inaccessibilem: & Psalmista similiter
Pf 96. dicit: Nubes & caligo in circuitu eius: & Moy-
Exo. 19. ses accessit ad caliginem, in quâ erat Deus. Sed
Diony. respondet nobis adhæc quidam Sanctus, valdè
 diuino lumine collustratus; taliterque hanc nu-
 bem discutit, ac vtrumque conciliat: Omnis,
 inquit, caligo est, inaccessibile lumen. Est ergo
 idem, quod hîc lumen, ibi caligo. Sed caligo est,
 in quantum non videtur; lumen verò, in quan-
 tum videtur. Si que consideremus, duobus mo-
 dis aliquid esse inuisibile; facilius ista dubij tui
 obscuritas dissipabitur. Vno namque modo res
 inuisibilis est, propter se; vt sunt opaca: alio au-
 tem modo propter rei ipsius excellentem splen-
 dorè; sicut sol nec ab oculo noctuæ, nec quidem
 à nostro, potest videri. Lux itaque Dei nobis
 inaccessibilis est atque inuisibilis; partim pro-
 pter excessû fulgoris, partim verò propter ocu-
 lorum nostrorum internorum hebetudinem,
 tamquam noctuarum. Itaque, ipse sibi met lux
 est, nobis autem caligo & tenebræ: ipsi, sicut te-
 nebræ eius, ita & lumen eius: quia vnum &
 idem est; nobis verò duo apparent: quia in ipso
 lumen immensum esse conspiciamus, & in no-
 bis densam caliginem, à tanto splendore reper-
 cussam & accessu prohibitam.

Quo-

Quocircà, quamdiu, quod de Deo dicimus, etiam intelligimus & vtrumque comprehendimus, in luce quadam versamur: Deus autem *Pf. 17.* posuit tenebras latibulum suum: atque ideo ignorantia nostræ lucem intrare necesse est, donec diuini splendoris caligine occæcati, cum Prophetâ clamemus: Cor meum & caro mea *Pf. 72.* defecerunt in Deum meum. Vnde Plato, diuinus quibusdam philosophus, propter eximiam eiusmodi rerum altiorum indaginem, appellatus; cognitionem veritatis summum hominibus bonum esse affirmat: quæ cum perfectè contingere in hac vitâ nequeat, fit, vt difficile putet, viuentem aliquem verè posse beatum dici: magnam tamen esse spem, vt eam cognitionē assequamur vitâ functi, liberi iam corporis vinculis, & impedimento ad res mente comprehendendas maximo. Cum ergo vitâ discesserimus, si modò purgati exeamus, tunc VERVM ipsum, & id quod verè est, Deum videlicet, intuentes, fruemur re nobis tantopere concupitâ.

Sed, vbinam es, anima mea? quid agis? quid ad hæc inaudita respondes? An sicut qui ex resplendentis lumine solis in domum repentiè regrediens cæcutit & in tenebris versari sibi videtur; ita tibi à tam micanti SPECVLATARVM RERVM fulgore in temetipsam reuersæ, caligo oboritur, acie oculorum perstrictâ, maiorisque lucis offensione hebetatâ? An verò, dum ista quæ supra te sunt, te sursum abripiunt; & vicissim, quæ iuxta vel infra te sunt, deorsum trahunt; inter vtrumque quasi suspensa hærens, an in corpore, an extra corpus tibi eueniant, nescis?

Exurge, exurge, mirabilis contemplatrix, &
in

in pedes te erige. An modum inquiris? Danielis D
 prophetæ deliquium & erectionem tibi ob
 oculos pone, certo boni successus solatio, atque
 adeò argumento; cùm vehemens DESIDE-
 RIVM utriusque hanc animi viriumque defe-
 ctionem procurarit. Sic ipse de se fidenter testa-
 tur & candidè: Vidi ego Daniel solus visionem.
 Porro, viri qui erant mecum, non viderunt; sed
 terror nimius irruit super eos, & fugerunt in abs-
 conditum. Ego autem relictus solus vidi visionem E
 grandem hanc: & non remansit in me fortitu-
 do: sed & species mea immutata est in me, &
 emarcui; nec habui quidquam virium. Et audi-
 ui vocem sermonum eius; & audiens, iacebam F
 consternatus super faciem meam; & vultus G
 meus hærebat terræ. Et ecce: manus tetigit me,
 & erexit me super genua mea, & super arti-
 culos manuum mearum. Et dixit ad me: Da-
 niel, VIR DESIDERIORVM, intellige ver-
 ba, quæ ego loquor ad te; & sta in gradu tuo:
 nunc enim sum missus ad te. Cumque dixisset
 mihi sermonem istum, steti tremens. Et ait ad
 me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo,
 quo posuisti cortum AD INTELLIGENDVM,
 ut te affligeres in conspectu Dei tui; exaudita
 sunt verba tua, & ego veni propter sermones
 tuos. Noli timere, VIR DESIDERIORVM;
 pax tibi. Confortare, & esto robustus. Cumque
 loqueretur mecum, conualui, & dixi: Loquere
 Domine mi; quia CONFORTASTIME. Ita
 tu quoque, ô anima mea, confortare, & esto ro-
 busta: & audi loquentem in te Dominum
 tuum, qui te debilem & pusillanimum restau-
 rabit consolidabitque.

ANI-

ANIMA.

Sit nomen Domini benedictum in sæcula; qui facit mirabilia solus: & benedictum nomen maiestatis eius in æternum; quia repletur maiestate eius omnis terra.

DESIDERIVS.

Fiat, fiat: nam verè benedictus Dominus Deus Israël: & laudabilis, & gloriosus in sæcula.

At nunc, ô anima, quandoquidem (vt iam antè plus semel audiuius) adhuc istâ mole corporis grauati, ad superna SPECVLANDA, quantumuis nitamur, subuolare non possumus, vt ibi SPECVLVM SINE MACVLA, Dei maiestatis, qui est candor lucis æternæ, & imago bonitatis illius, contemplemur; ad speculi tam illustis ac incomprehensibilis specimen ac speculum humiles reuertamur, propriæque infirmitati condescendentes, vnum per alterum, vt homini datum est, consideremus. Admiremur, obstupeſcâmus, ac veneremur figuram; atque ex eâ rem ipsam repræsentatam maiori quoque honore & amore prosequamur, tametsi adhuc à nobis remotam. *Sap. 7.*

H Modum huiusmodi SPECVLATIONIS nosse desideras? Audi, quid de templo Salomonis, atque admirandâ diuinæ præsentis maiestate, Scriptura commemoret: Factum est, cùm *3. Reg. 8.* exissent sacerdotes de sanctuario, nebula impleuit domum Domini: & non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam. Sed hæc, quæso, quæ nebula? quæve tanta caligo? Non alia, quàm illa quam suprà meminimus: lucis

lucis videlicet, modum omnem humanum
 2. *Par.* excedentis. Audi Scripturam: Impleuerat
 5. enim gloria Domini, domum Domini. Atque
 vt idem admirabile factum describitur: Cūdis
 pariter & tubis, & voce, & cymbalis, & organis,
 & diuersi generis musicorum concinentibus, &
 vocem in sublimē tollentibus; longē sonitus
 audiebatur: ita, vt, cū Dominum laudare
 cōpissent, & dicere; Confitemini Domino,
 quoniam bonus, quoniam in æternum miseri-
 cordia eius; impleretur domus Dei nube, ne
 possent sacerdotes stare & ministrare, propter
 caliginem. Compleuerat enim gloria Domini,
 domum Domini. Vidēsne, ô Anima, speci-
 men non obscurum cælestis gloriæ in terrâ
 resplendentis?

ANIMA.

Pf. 83. Quàm dilecta tabernacula tua, Domine vir-
 tutum! Concupiscit & deficit spiritus meus in
 atria Domini. Non solū etenim mihi, dum
 hæc audio, videre videor Regem Salomonem
 in omni gloriâ suâ, atque in inenarrabili sapien-
 tiâ, varietate, ordine, splendore, atque omnium
 rerum opulentiâ, ob quorum omnium excel-
 3. *Reg.* lentiam Regina Saba non habuit vltà spiri-
 10. tum, vt exclamaret; Beati viri tui, & beati serui
 tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt
 sapientiam tuam: verumetiam mihi specimen
 aliquod atque exemplar intueri sum visâ, admi-
 randi illius ingressus in paradysum Dei, de quo
 ipsemet Domine fidelibus seruis tuis dixisti:
Matth. Euge serue bone & fidelis, I N T R A in G A V-
 25. D I V M Domini tui.

Quem-

Quemadmodū enim cunctis pariter citharis, organis, vocibus, tubis & cymbalis, omnisque generis musicorum concinentibus, vocemque in sublime tollētibus, insuper etiam gloria Domini adimplebat domum Domini; adeò, vt plena essent omnia maiestate, melodiâ, suauitate & iubilo: ita quoque imaginor, (quamdiu SPECVLIS vtendum est nobis) intrare in gaudium, esse repleti gaudio, interiùs & exteriùs: sicut qui intrant in eiusmodi templum, plenum melodiâ, plenum ornatu, thymiamate fragrans, thure odorifero plenum, omni que repletum decore & gratiâ; necesse est, introcūtes & intrare in medium illorum omnium, & illa similiter vniuersa intrare in ipsos, quâ datur viâ: quæque nimirum per organum suum: dulcem sonum per aures: per oculos amœnum adspectum ibi videndorum: odorem gratissimum per nares: per os verò omnesque corporis meatus & poros, delectabiles aromatum species; & quidquid vllō hominis sensu atque intellectu iucundum & gratum percipi potest.

Tunc enim iuxta Gregorium, ad Domini sui gaudium perfectè intromittitur; quando in æternam illam patriam assumtus, atque Angelorum cœtibus admixtus, sic interiùs gaudet de munere, vt non sit quod exteriùs doleat iam de corruptione. Quid enim, inquit Hieronymus, maius potest dari fideli seruo, quàm esse cum Domino, & videre gaudium ipsius? Dominus namque, iuxta Chrysostomum, per hoc verbum (gaudij nempe) omnem beatitudinem ostendit. Hoc enim, ait Augustinus, erit plenum gaudium nostrum, quo amplius non est: FRV
DEO,

DEO, TRINITATE; ad cuius imaginem facti sumus. Hæc, inquam, omnia in præsentī SPECULO mihi visā sum contemplari.

DESIDERIVS.

Pf. 72. Quantum equidem existimare possum, ô anima, tale quid in æternâ Beatorum gloriâ liceat speculari; sicque fideles animas in gaudium Domini sui intrare, vt omnia quoque quæ cælestis sunt beatitudinis & gloriæ intrent in ipsas, & sit Deus omnia in omnibus. Sed, quis ita sapiens vt intelligat hæc? Existimabam equidem, vt cognoscerem hoc: verumtamen labor est ante me: donec intrem in sanctuarium Dei; & intelligam in nouissimis eorum: quæ beato sine laborem omnem, exilium, peregrinationem, & lugendam hanc afflictionem incolatus istius concludent: post quæ læta, luctus non erit ampliùs, nec vllus dolor; sed gaudium sine tristitiâ, bonum citra mali mixturam, regnum pacatum, securum, & æternum; felicitas citra vllam miseriam; vita beata, mortis & luctus expers; perpetua cum sanctis angelis choroque cælesti iubilatio, absque vllō mœrore: intrabunt Sancti in gaudium, in gloriam, in iubilum, in bonum incomparabile & summum; & ipsi pleni hisce vniuersis, sunt ita sine fine mansuri.

ANIMA.

O mi Frater, vitæque huius fidelissime comes, & ad beatam illam vitam coniunctissime conspirator, ac DESIDERATOR! Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Et quandoquidem vnanimi consensu ac studio
in

in hunc scopum collimamus: absit procul ea-
 propter, absit inquam, fratris illius maioris in- *Luc. 15*
 grata & obstinata contemptio, nolentisque in
 domum paternam iubilo plenam intrare fasti-
 dium: sed potius festinemus ingredi in sanctâ *Hebr. 4*
 illam ciuitatem, in illam requiem. Nihilque sit,
 quod nos vllō modo ab hoc conamine rem o-
 retur: non caro, non mundus, neque ipse iuratus
 hostis salutis nostræ diabolus: sed, constanter,
 cum magnâ fiduciâ, spe plenâ, ac charitate fer-
 uentes, nec à dextris nec à sinistris declinantes,
 regiâ crucis viâ, Deo duce, procedamus de vir-
 tute in virtutem; donec **VIDEAMVS DEVM**
DEORVM IN SION; hoc enim **DESE-**
RIVM NOSTRVM.

M

CON-

CONCLUSIO,

*cum pio ad DEVM, ad B. MARIAM
VIRGINEM, & ad ANGELVM
TVTELAREM Alloquio.*

V I D dicam tibi, Domine Deus, consummatò iam tandem SPECVLORVM opusculo? Gratias tibi quidem ingentes ago, quòd qualequale est illud, à te totum profectum sit: at ego, vt quod res est confitear, multùm in memetipso confundor; quòd tam parum, pro meo primo proposito, sim assecutus quod intende-
bam. Neque tamen id tam quoad SPECVLATIONEM, & scriptum quod tibi, vt par est, acceptum fero; quàm quoad executionem & PRAXIM, quæ meliorem meam operam requirebant. Animus siquidem erat (vt nosti Domine, quia te illum mihi indidisse confido) ita SPECVLORVM istorum naturam, artificium, varietatem, atque vsum, mihi potiùs quàm aliis adumbrare; vt illorum per ordinem contemplatione, sic me iuxta eorumdem consilium & auxilium, interiùs exteriorisq; compararem, quatenus nihil in me maneret, quod vel diuino tuo conspectui displiceret, vel quemquam proximorum offenderet: iuxta salutare illud Apostoli monitum & exemplum: Prouidemus enim bona, non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus. Hoc inquam propositum: sed, quì praxis respondeat, tu scis Domine, in

2. Cor.
8.

in cuius conspectu vniuersa sunt posita.

Quid igitur dicam, aut quid respondebo tibi, dicturo mihi: De ore tuo te iudico, serue *Luc. 19* nequam. Sanguis tuus super caput tuum: os *2 Reg. 3* enim tuum locutum est aduersum te: dixisti, & non fecisti. Qui ergo alium doces, teipsum *Rom. 2* non doces? O Domine, totum verum est; & culpam agnosco. Quia quemadmodum con- *Prov. 6* funditur fur, quando deprehenditur: sic confusus sum ego, in errore meo tam euidenti deprehensus. Nam dum per singula *SPECVLA* decurrendo, tandem visus sum aliquatenus nubes penetrare & cælum, visionemque beatificam diuini tui vultus à longè vel attingere vel saltem salutare (quantum nempe cæcutienti licuit hallucinando palpare, atque aggrauatis auribus haurire, atque muto balbutiente lingua proferre) ecce, vix benè primum & imum huius *SPECVLATIONIS* scalæ gradum, mei ipsius inquam cognitionem, *PRACTICÆ* vitæ vestigiis premere cœpi.

Consideraui quidem omnia *SPECVLA*: sed cheu! postquam vidi in eis vultum natiuitatis meæ, (vitæ nimirum meæ, quam ab ortu natalis mei in hunc vsque diem deduxi) tam foedum, tam deformem, tam distortum, atque à suo prototipo vultus tui degenerantem; erubui quidem, fateor, in memetipso vehementer, mihi-que ipse displicui, & dolui non parum; nam hoc totum tuum fuit: sed, quoad me, statim abij, & (heu miserum me!) oblitus sum, qualis fueroim. Nolo tamen, ô Domine, animum despondere; sed in infinita tua bonitate spem collocare.

Scio, quid faciam: si modò consilium meum

M 2

tuâ

tuâ gratiâ, quasi manu opitulante, comitari ac dirigere non graueris: quod te facturum confido, cum omne bonum à te sumat originem; & nolis mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat. In primis, hoc faciam, ô clemen-

Gen. 20 tissime Domine; MEMINERO ME DEPREHENSVM: & inter tot SPECVLORVM (meliorum potissimè) claritatem, me adhuc in densâ mearum infirmitatum caligine mansisse palpantem. Eapropter, humiliter veniam deprecabor, quòd in terram prostratus facio; atque tali pacto, spem, animum, atque adeò rem ipsam neglectam sum resumturus. Idque hac lege & mente: vt, quod primariâ SPECVLORVM fabricâ ac dispositione me facturum speraram, illud saltem secundariâ eorundem reuisione refarciam. Et, si sperata non venit ipsimet auctori inter scribendum utilitas; ei saltem, communis cuiuis lectori, inter legendum proueniat.

Quocircâ, piissime Domine, scrutator cordium & informator, ne deneges hanc seruo tuo misericordiam; in quâ solâ spes omnis mihi est reliqua: vt SPECULA ista frequentius pertractando, & defectus proprios videam, visos agnoscam, & agnitos incessanter corrigere studeam: vt corde mundato, & purificatâ mentis intelligentiâ, ad tuâ voluntatis cognitionem magis magisque illuminer; atque ad eandem opere adimplendam, quàm promptissimè manus & pedes expediam. Cum autem nihil de meipso, meisque viribus ac conatibus, possim præsumere (nam præter bonam voluntatem, quæ à te quoque venit, nihil in me nisi defectum

Etum inuenio) in multiplici tuâ gratiâ, ac immensâ bonitate, solatium meum omne requiescit. Tu namque mihi hoc DESIDERIVM tibi placendi ac seruiendi tribuisti; à te quoque virtus perficiendi debet procedere. Testis namque es Domine conscientia meâ; quod per mille tormenta, ipsumque adeò pro te mortis supplicium, sincero videndi te aliquando in gloria DESIDERIO, meque ad beatificam illam & peroptatam visionem præparandi studio, de SPECVLIS ista concipere cogitarim; sicut spōsa se ornat viro suo: sed, ô torporem meum, & inolitam deorsum trahentem, & terrena facilius quàm cælestia meditantem, consuetudinem, in alteram mihi quasi naturam versam; cum propria plus satis faceffat negotij!

Quapropter, ô Domine Deus, Creator ac Redemptor meus; qui nihil odisti eorum quæ fecisti, quique solo nutu restauras vniuersa; suscipe pium clientis tui votum, quod non nisi tuæ gloriæ, suæque salutis augmento concepit: quique dedisti velle, da quoque & perficere: vt in oculis tuis inueniam gratiam in terris, & à tuâ gloriâ non excludar in cælis.

AD BEATAM MARIAM.

AD te quoque, cum quanta possum humilitate ac deuotione, me conuerto, ô sanctissima Dei genitrix, virgo MARIA! Ego siquidem indignus sum quem clementissimis tuæ pietatis oculis respicias: sed necessitates meæ multæ & magnæ me compellunt aliunde & foris opem implorare; cum domi, & à memetipso

sim omnis inops auxilij, & consilij experts: imò: cum ego sim mihi metipſi grauis. Et, quò me poſt Deum, omnis boni auctorem & datorem, pro patrociniò conuertam conſultiùs; quàm ad te matrem gratiæ, matrem miſericordiæ, plenam omni ſolatio ac dulcedine; quæ apud Dominum meum IESVM CHRISTVM, Verbum ex te incarnatum, verbum habes indulgentiæ ac prærogatiuæ ſingularis pleniffimum? Tu itaque, ô clemens, ô pia, ô dulcis virgo MARIA! ſuccurre nunc mihi miſero & deſolato; vt non confundar, cum perſpexero in omnibus mandatis Dei, neque reprober à filiis eius.

Compoſui, fateor, mihi quæ ipſi præfixi DVODECIM SPECVLA, quorum adſpectu & maculas mentis cognoſcerem, & illis deterſis nitidior coram Domino meo Rege vniuerſorum, vero Salomone, filio tuo, apparerem; tali quæ modo in ipſius Regni conſortium introirem: &, ecce, æquè deformis, imperfectus, & abominabilis maneo. Videor mihi quidem ſubinde defectus meos videre, præſertim dum SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS, & EXEMPLARE SANCTORVM intueor: ſed non ſolùm non emaculo corrigòve; verum etiam credo, quamplurimas animi maculas me etiam examinatiſſimum fugere, neque vñquam in proprium conſpectum venire. Iſtud autem ſic ſe maximâ veri ſimilitudine habere, hoc mihi argumento perſuadeo: quòd ego quoque (& malè quidem) in aliis aliquando tamquam errata quædam conſidero, quæ ipſimet non ſolùm non agnoſcunt, ſed (quantum ſuomet indicio ſe ipſi produunt) ſibi optimè illa feciſſe vel dixiſſe videntur;

tur ; quodego quoque , fateor, ita interpretari deberem , etiamsi fortè forent illa non solum coram Deo, sed etiam coram peritis, reprehensionì obnoxia . Ita vice versâ, non dubito, quin alij quoque in me multa verè improbanda animadvertant ; in quibus equidem non solum nihil culpæ inesse existimo, verum etiam in quibus mihi bellè rem gessisse persuadeo . Ita ecce, SPECVLVM COMPLACENTIÆ omnem iudicij boni ordinem in nobis inuertit : quod vtinam non singulis momentis , singulis saltem rebus agendis , & obeundis muneribus, vsu veniat.

Hanc igitur , ô Domina mea , sancta MARIA, mihi ab vnigenito tuo IESV CHRISTO, omnis gratiæ fonte , gratiam impetra ; (quid enim negabit tibi?) vt illo oculorum acumine, quo in aliorum mores tam cerno acutum, proprios defectus expendam , deprehensos agnosca, & agnitos oderim : vt, quod in me, propter Domini mei amorem, odi ; eâdem Dei gratiâ adiuuante fideliter corrigam. Hæc autem tria SPECVLORVM istorum adminiculo consequi, tuâ intercessione, desiderem: vt in primis salutis sim propriæ studiosus amator & observator: tum vt in proximi quoque salutem assiduâ flagrem charitate : postremò verò (quod tamen caput est) vt Dominum Deum in conspectu meo habeam semper , ei que verâ dilectione adhæream : vt hîc ipsi coniunctus per gratiam, in cælis eidem aliquando inhærescam per gloriam: te verò, ô Domina mea MARIA, pro tali tantoque obsequio & beneficio, dignâ semper reuerear veneratione.

AD ANGELVM TVTELAREM.

TVque beate spiritus, Angele, mihi diuina dispensatione ac benignitate custos deputate; hac in curâ ac sollicitudine meâ, mihi quæso specialiter auxiliari digneris. Scio, atq. confiteor; ingrati tudo erga te mea, non hanc quam modò deposco, meretur gratiam: verumtamen, quid necessitas in quâ constitutus sum postulet, potiùs quæso considera, quàm quid mea indignitas mereatur. Et quidem, te consule, duce, atque adiutore, spero in posterum meliora me sectaturum; daturumque operam, vt conatus meus meliùs tuæ curæ respondeat.

Oro igitur te per illum, quem habetis omnes angelici spiritus, ciuesque cælici, erga genus nostrum, affectum, ardentemque charitatem; vt hoc mihi cæleste donum te satagente donetur, quatenus hisce **SPECVLIS**, sic à me digestis in ordinem, ipsemet taliter vti queam, vt vitiis & defectibus propriis detectis ac deprehensis, non cessem, donec exterminentur. Vt te instigante, adiuuante, & mecum contra nocentes & aduersantes mihi depugnante, dicam: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos; & non conuertar, donec deficient. Confringam illos, nec poterunt stare; cadent subtus pedes meos. Vt instar Iosue, quinque sensibus meis (ceu quinque regibus, vitiorum cunctorum exercitus ductoribus) substratis, triumphem: vincentique detur manna absconditum, & nomen nouum: quod nemo scit, nisi qui accipit: vt **SPECVLATORES** facti gloriæ Dei, tecum in æternum collatemur. Amen.

INDEX

INDEX RERVM.

A

- A**ccedendum ad Deum, ut illuminemur.
fol. 88. & seq. 97. 100. 150. 168. 169.
Acco vetula, sibi in speculo arridens & confabulans. 17
Adherendum Deo, ut vnus cum eo spiritus efficiaris.
13. 97. 109. 168
Adolescentum vecordia, se consilio speculi resingentium
in feminas. 9. 10. 52. 65
Adolescentum quorundam vesanus erga mulieres amor.
35. 37. & seq.
Adulans & simulata libertas. 62
Adulatorum perniciēs. 59. 60. & seqq.
Enigmaticum speculum. 143. & seqq.
Amani superbientis ruina. 47
Amphora contrita, humilitatis figura. 79.
Angelorum letitia, in peccatoris conuersione. 151. & seqq.
Angelus, anima desiderantis patronus, & ad Christum
paranymphus. 163
Anima desolata & peccatricis vastitas, & miseranda
conditio. 84
Anima querentis Deum DESIDERIVM. 1. 69. 89.
90. 97. 99. Idem ferè in singulorū capitum exordio.
Anima querentis Deum, deliquium. 69. 97. & seq.
Antiochi superbi depressio & clades. 47
Antonius Pauli consideratione profecit. 138
Archimedes speculo naues hostium incendit. 30
Ardentia virtutum specula. 38. 39
Auditores & non factores verbi, SPECVLATORES
mali. 3. 76

B

- Basilisci conditio, visu necantis.* 33. & seq.
Beatitudo, & beatifica visio, in quo consistat. 166. & seq.

175

M 5

S. Ber-

<i>S. Bernardinus adhuc puer, de mulierum periculis monitus.</i>	35
<i>S. Bernardo arbores magistri fuere.</i>	103

C.

<i>Ceci loti videntisq̃ue sequendum exemplum.</i>	87
<i>Carbunculus, lapis, morbus, & vitis exitium.</i>	30. & seq.
<i>Cautela aduersus laudem propriam.</i>	50. 58. 64
<i>Chamaleontis & polypi fraudes.</i>	24. & seq.
<i>Charitas timorem expellit.</i>	154. & seq.
<i>Christi mors, vita multorum.</i>	145.
<i>Christus in Sanctos refulsit, ut sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis.</i>	145
<i>Christus Magdalena, & duobus discipulis in Emmaus, quasi per SPECVLVM ÆNIGMATICVM apparuit.</i>	148. 149
<i>Christus se occultando, feruentius inquiri facit.</i>	150
<i>Christiana femina speculis uti non solent.</i>	16
<i>Christianus, speculum Christi & Dei.</i>	131. & seq. 161
<i>Cinerum ceremonia inculcatur.</i>	77. & seq.
<i>Cinis, typus humilitatis.</i>	78
<i>Cognitionis Dei, hic & in patriâ, differentia.</i>	159. & seq.
	147.
<i>Complacencia surculus semper repullulans.</i>	49
<i>Complacencia fraus ac detrimentum</i>	43. & seq.
<i>Complacendum Deo.</i>	41
<i>Concaui & conuexi speculi differentia.</i>	28
<i>Conformitate opus ad videndum Deum. In Præambulo.</i>	
<i>Conflagratio domus, solari radio per fenestram vitream ustulante materiam.</i>	30
<i>Conflagratio nantium hostilium, speculi ope.</i>	30
<i>Conscientie rigida disquisitio.</i>	78. 80. & seq.
<i>Consolatio animæ desolata.</i>	69. 100. & seq.
<i>Consolatio, in omni angustia & casu parata.</i>	111. & seq.
<i>Contemplari, quid sit, & unde dicatur.</i>	67
<i>Continentia, per modum prosopopœia, Augustinum ad sui amorem & cultum exhortans.</i>	139
	Con-

INDEX RERUM.

- Conuersio peccatoris Angelis gaudium parit.* 151. & seq.
Conuiuium caeleste, Christo ministranti. 155
Cordis sanatio, purgatio, incensio, reſtification & corona-
tio, per S. Scripturæ præſidium. 124
Creatura, ſpeculi vice nobis ſubſeruiunt. 101. 106.
 & ſeqq. 114
Creaturarum conſideratio, ſcala inſtar, exulibus. 101.
 102. & ſeq.
Crocodili lacryma, adulantium blanda nocentia. 60

D

- Dæmonis præſtigiis, facies amatorum carnalium in ſpe-*
culo repræſentata. 22
Dæmonis aſtus, in ſexu fragiliori primùm temptationibus
explorando & impugnando. 44
Danielis viſio & ecſtaſis, animæ deſideranti applicata.
 172
Decem virginum parabola caeleſti letitia applicatur.
 153. & ſeqq.
Decipi quis ſciens & videns velit. 24
Deitas & Diuinitas quæ diſtinguantur. 106
Demoſthenes ſibi in muliercula laude complacuit. 63
DESIDERII videndi Dei inflammatio. 169. 89. 90.
 97. 99. 162. 164. & ſeq. Vide quoque Præambulum.
Deus in luce inacceſſibili & in caligine habitat. 169.
 171. & ſeq.
Domus ab immundo ſpiritu liberata, mundata, & orna-
ta, ſed tamen vacua, dolendus euentus. 93
Due tabula Moysi, cum duobus Teſtamentis, gemino
ſpeculo comparantur. 115. & ſeq.

E

- Eccleſia Catholica S. Scripturam inuiolatam tenet.* 129
Eclipſis, ſpeculi ope, inoffenſe conſpicitur. 29
Elephanti, ſanguine mori & vna conſpecto incenſi, imi-
tandorum exemplorum dant ſymbolum. 140
Eſther,

INDEX RERV M.

- Esset coram Assuero consternata, anima amantis, deliquium passa, typum prabet.* 98
Eucastice, pictura genus, quod inurendo conficitur. 32
Exempla Sanctorum imitanda. 137
Exemplare speculum. 127
Exemplorum efficacia. 138. & seqq.
Exemplum Christi & Maria perfectissimum. 134. & seqq.
Exily & peregrinationis istius miseria. 41. 66. 70. 75. 99.
 Vide etiam in Præambulo.

F

- Facierum comtarum & luxuriosarum cruciatus.* 10.
Facies mentis, piâ speculatione fit pulchrior. 27. 56. 88.
 & in Præambulo.
Facies Dei in corde Christiani fulgère debet. 131. 161. & seqq.
Fallacia specula varij generis. 14. & seqq.
Fallere fallive malintne aliqui, dubium. 24
Fastus Roboam inconsultus, consilio iuuenum nixus. 61
Fastus & vilitatis propria antithesis. 45. 48
Felicitas hominis duplex, speculativa & practica. 71
Festuca in trabem conuersio, & e contrario. 81
Fily prodigi conuersi parabola, cali latitie comparata. 152
Flamma excreescens infusâ lymphâ deprimitur, & superbus humiliatur. 78
Formæ studium, neglectum anima parit. 17. & seqq.
S. Franciscus ouicula exemplum imitatus. 140
Fratris filij prodigi vecordia & indignitas fugienda. 177
Fredericus Princeps, cocles, se ad speculum animabat. 140

G

- Gaudium Domini in calis, incomprehensibile.* 175
Gloria Domini implebat domum Domini. 173. & seqq.
Gloria inanis, etiam ex defectu captata. 50. & seqq.
 Gloria

INDEX RERVM.

Glorie vana stultitia: Vide Vanitas.

Gratie lumen, intellectum videndo Deo adaptat. 55.69.

70.99. & seqq.

Gustus diuine presentie diuersimodus, hic in Sanctorum palato, vnde. 160.

H

Herodes superbiens, à Deo percussus. 64

Holofernes, oculorum suorum laqueo captus. 38.58

Hominis inter omnia creata in laudando Deo scordia. 114

Hominis miseria innumera. 73. & seqq.

Homo ad imaginem Dei formatus, speculum eius est. 131.

& seqq.

Humana structura nobilitas & vilitas. 73

Humiliatio superbiorum se efferentium. 47.51.72.76

Humilitas in multis quidem libris docetur, sed non datur. 134. & seqq.

Humilitas vera, vilitas propria. 72. & seqq. 77

Humilitatis sublimitas & celsitudo. 77

Humilitatis necessitas. 83.133

I

Iacobus anachoreta, lasciuas deformitate puniuit. 95

Iesvs, speculum & exemplar perfectionis. 132

Iesvs, sonat hominem omnimodis absolutum. 132

Ignis, speculo excitatur. 28.30

Imitationis efficacia. 138. & seqq.

Incendiariorum astutiam imitatur diabolus. 37.44

Incendium vane glorie, speciosis paradisi consumtis, scintillas ambitionis in omnem humani generis sobolem late iactauit. 44

Ingratitudo summoperè fugienda. 92 & seqq.

Intellectus nostri illuminatio. 55.56.69.70.99. & seqq.

Intrare in gaudium Domini, cui rei comparetur. 176.

& seqq.

Inuidia, basilisci instar. 34

Ira

INDEX RERV.

- Ira quomodo speculi ope deprehendi & corrigi queat, &
ita de aliis vitiis.* 5. & seq.
Iracundia ex oculis emicat. 5. 34.
Iris, seu arcus celestis, imperfecta solis imago. 3
Iudith constantia, in propria laudis encomiis audiendis.
58
Iunonis & Isidis pompa, speculis adornata. 65

L

- Labor & dolor, ac miseria vite humane.* 73. & seqq.
Labri anci ex speculis confecti mysterium. 87
Lamina thuribulorum altari affixa, quid memorent. 88
Lauandum cor à malitiâ. 85. 90
Laudis aliena studiosa captatio. 62. 65. & seq.
Laudandus Deus in omnibus. 113
Leprosi mundati & grati exemplum imitandum. 89. 93
Leprosi mundatio imitanda. 89. & seq. 91
LEX LVX, speculum sacre Scriptura. 120
Liber, ut magister optimus, Christus, dans quod docet.
134. & seq.
Libertas fucata & adulatoria. 62
Libri, SPECVLI titulo insigniti. 116. & seq.
Lilia agri, & volucres cali, nos docent. 109
Lucifer sibi complacens, lapsus est. 43
Luciferi lapsi metamorphosis. 47
Luminare maius & minus, IESVS & MARIA. 136
Luminis mentis, desiderium. 55. 69. 70
Luna stultiq; conformitas. 16. & seq.

M

- Machabeorum deuotio, in loco sancto mundando.*
84. 85
Magistro stulto vtuntur homines sui iudicij. 51
Mala sponse nascuntur, & discimus: bona e contrario.
80

Manum

- Manum in sinum conscientia mitte, & leprosam exi-*
bes. 80
- MARIA virgo, virtutum exemplar singulare.* 137
- Maria Magdalena, & Maria Moysis collatio.* 92
- Marmorea Hecate tanti splendoris, ut spectantium ocu-*
los laderet. 29
- S. Martinus in nudo Christum operiens ouis exemplo.*
 140
- Meliorum doctiorumque consideratio, quàm utilis.* 138
- Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reuerter-*
is: merito expendendum mortali. 76
- Mendax & fallax speculum, varij generis.* 14. & seqq.
- Misericordie imploratio.* 97
- Monstrose quorundam speculorum effigies.* 21
- Mulieres in lascivia pœnam, deformes effectæ.* 95
- Mulier tactu viscus, visu basiliscus.* 35
- Mulieris impudica obtutus, & demonis halitus, prunas*
in corde viri, coniunctis operis, ardere faciunt. 37
- Mulierum profluvio, nihil in omnibus noxiis nocentius;*
& hoc tamen nutritur fœtus, gestatus in utero. 74
- Mundandum quod intus & desoris est.* 94
- Mundandum cor, & ungendum.* 85. & seq.
- Mundus, fallacium speculorum fallacissimum.* 19. & seq.
- Mundus vult falli & fallere.* 24
- Mundus, à Sanctis, ut è calo despicientibus, parui fit.*
 130. & seq.
- Mundus bullaris in conchâ, typus inanis glorie.* 20

N

- Naamani mundandi iudicium proprium evitandum.*
 86
- Nabothiniuste interemptus à Iezabel.* 59
- Nabuchodonosor pueros immaculatos quarebat, Deus*
autem mundos facit. 89. 91
- Natura prudentia, in parte hominis speciosiore propa-*
lam exponenda. 43
- Noëmi

- Nōni modesta humilitas, & laudis fuga.* 64
Notitia sui, Deum aliquando videre volenti, cum pri-
mis necessaria. In Præambulo.
Nuptiarum regalium parabola, celestibus epulis appli-
cata. 155

O

- Oculi mulierum, specula vstulantia.* 34. & seq.
Oculi alieni, speculum laudis & adulationis. 55. 58.
 & seq.
Oculus, natura speculum: & speculum, artis oculus. 85
Operum Dei quam utilis consideratio. 101. 104. 107.
 & seq.
Operum Dei neglectus meritò puniendus. 112
Otho Imperator, speculo utebatur in bello. 42
Onicula exemplum, ex duabus tunicis alteram dantis
non habenti, iuxta Evangelium. 140
Ovis perditæ & inuentæ parabola, celestium gaudio ap-
plicata. 152

P

- Parabolarum sublimitas & efficacia.* 151. & seqq.
Parasitorum nocentia. 59. & seq.
Pavonis speculatio utilis. 76
Peccati miseria. 81. 84. & seq.
Peccati carnalis, obscœnitas. 80
Pedum lotio superest, ceterum lotis. 93. & seq.
Peregrinationis huius miseria. Vide Exilium.
Perस्पiciendum in lege Domini, ad rectè speculandum.
 122. & seq.
Philantia pernicies. 46
Plato iubeat discipulos ebrios se in speculo contemplari.
 6. 171
Platonis sententia, de Veritatis cognitione, & beatitu-
dine. 171
Pronidentia Dei, magno solatio miseris. 112
 Puella

INDEX RERV M.

- Puella venenis nutrita, serpentis naturam induerat.* 36
Puerilitas vanè gloriantium. 45. & seq.
*Pulcher sponsus Christus, sponsam pulchram, & castus
 castam desiderat.* 2. 169
Pulchritudinis fallax species. 24
Purgande sordes mentis, ad speculū: quomodo. 88. & seq.
Pythagoras suis ad sōlem speculo uti mandabat. 6

Q

- Quare in speculo consano, facies speculantis inuersa
 appareat.* 21
*Quare in speculo facies introrsum videatur abscedere,
 quando quis ab illo recedit; & quando accedit, accede-
 re: minui quoque in recessu, in accessu augeri.* 130
*Quod sit, sed non quid sit Deus, vñquam in hac vitā
 cognosci potuit.* 105
Quomodo fiat, ut operā speculi, fomes accēdatur. 28. 30
*Quo pacto vultum animi in speculo liceat contemplari,
 4. & seqq.*

R

- Risu digna, sibi complacentium vanitas.* 45. & seq.
Roboami inspiens consiliū, ab adulatoribus acceptū. 61
*Rosā quidem sine spinis non crescit, sine illis tamen pru-
 denter decerpitur: ita charitas foras mittit timorē.* 156

S

- Sacerdotes non contemnendi.* 95
Sacerdotū Ecclesiæ, diuina absolūendi potestas. 91. & seq.
Saltantium pro sponsā certatio. 51
Sancti sideribus comparati. 143
Sancti, specula virtutum. 137. 143. & seqq.
Sapientium ethnicorum illustratio à Deo. 103. 106
Sapientium mundi stultitia, & merita pœna. 108.
S. Sara virginis de tentatore triumphus. 50
Saul rex, humilis euēctus, & sublimis deiectus. 53
Scipionis filiabus dos à Senatu Romano attributa. 8

N

S. Scri-

- S. Scriptura speculum perillustre.* 118. 120. & seqq.
S. Scriptura opulencia, fecunditas, virtus. 121
S. Scriptura inestimabile pretiũ, & thesaurus. 121. 127
S. Scriptura per hereticos deprauatio. 128
S. Scriptura in solâ Ecclesiâ Catholicâ candor & illibata integritas, 129
Seductores Cain & Iudam imitantur. 24
Semiramidis heroicus actus, ignavos redarguens. 42
Senes impuri in Susannam innoxiam exardescentes. 37
Senes & anus non appetunt specula. 15
Sepulcra dealbata, intus fœtentia. 81
Signaculum super cor & super brachium Christus. 161
Simiarum instar, aliqui animam suam proprio amore conficiunt & suffocant. 46
Socrates discipulos suos speculum intueri inebat. 6
Sol inoffensis oculis speculo cernitur. 28. & seq.
Speculum ad videndum Deum, est anima rationalis.
In Præambulo.
Speculo quomodo mentis affectus prodi queant & corrigi. 4. & seq.
Speculum mentis humane, facies. 5
Speculorum inuentio primum fortuita, & primus vsus. 7
Speculorum abusus & luxus. 7. & seqq.
Speculatores cæci, muti, dormientes, qui. 13
Specularius lapis, typus oculorum spiritualium. 56
Speculorum abusum etiã in viris antiqui carpebant. 52
Specula & labrum, examen conscientia & Confessio.
87. & seq.
Speculi boni conditiones quatuor, S. Scriptura attributa. 118
Speculis officiunt varia. 128. & seq.
Specula concava & conuexa, in effectu contraria. 28
Speculo vicina, magna apparent; remota verò parua: astimationique & contemptui rerum terrenarum comparatur. 130. & seq.
Speculorum istorum utilitas, ut formetur in nobis Christus. 133. 159. 161
Spon-

INDEX RERVM.

<i>Sponsus & sponsor noster, Christus.</i>	97
<i>S. Stephani facies, instar angeli apparuit, assiduâ cele- stium speculatione.</i>	56. & seq.
<i>S. Stephanus vidit calos apertos.</i>	162
<i>Stultus, ut luna.</i>	16
<i>Superbi nec sponte suâ resipiscunt, nec moniti agnoscunt errorem.</i>	44. 46. 48. & seq.
<i>Superbie & fastus intolerabilis tumor.</i>	45. 72
<i>Superborum sibi adblandientium vanitas.</i>	53
<i>Susanna castissima.</i>	37
<i>Susanna oleum & smigmata, mystica.</i>	85. & seq.

T

<i>Templi vocabulum, unde ortum.</i>	57
<i>Templum Salomonis plenum gloriâ Domini; gaudium Domini.</i>	173. & seq.
<i>Tentatio complacentia in primis parentibus.</i>	43. & seq.
<i>Terra mobilis, homo: ut talpa emolumentum.</i>	79. & seq.
<i>Testamentum utrumque, geminum speculum.</i>	115
<i>Testamenti utriusque Sanctorû, collatio exemplaris.</i>	144
<i>Thesauro Ezechia Babylonis ostenso, S. Scriptura com- parata.</i>	119. & seq.
<i>S. Thomas Aquinas in Regina vultu, B. Mariæ pulchritudinem contemplans; nos docet, ex terrenis speculari celestia.</i>	111
<i>Tigris, rapto catulo, obiecto per viam orbe speculari, à raptore decipitur: quid ad mores id faciat.</i>	22. & seq.
<i>Trabis & festuca sinistra conuersio.</i>	81

V

<i>Vanitas se ad speculum oblectantium.</i>	17. & seq.
<i>Vanitas complacentia, ex puerorum colludentium mors collecta.</i>	45. & seq.
<i>Vanitas sibi soli quoque gloriantis.</i>	49
<i>Vanitas, instar equarum quarundam, ex vento Fanonio concupientium.</i>	53
<i>Vanitas laudis emendicata.</i>	45. & seq.

N 2

Videndi

INDEX RERV M.

Videndi Dei DESIDERIVM. 55. & in Præambulo.
Vide DESIDERIVM.

Vilia varia, quibus homo confertur. 75

Vilitatis propriæ speculum & agnitio. 71. & seqq.

Virtutum omnium exempla in Sanctis recēfita. 133. 144

Visionis diuinæ varietas. 71. & seq. 100. & seq.

146. & seqq. 150. & seq. 159. & seqq.

Vitia animi, ad speculum vti corrigi possint. 4. 10.

& seq.

Vredo, vrtica, vstulatio. 32

Vstulans speculum; proprium, & metaphoricum. 30. 34.

& seqq.

X

Xerxes insignem platanum armillis & catenis aureis adornavit. 79

Z

Zacchee, festinans descende: humiliare, IESVM videre desiderans. 162. & seq.

Zaccheum statura pusillitas & turba à conspectu IESV impediēbat. Vide initium Præambuli.

Zelus honoris diuini in vultu Oniæ, velut in speculo quodam emicabat. 38

ERRATA.

Pag. 3.	lin. 3. à fine	adiutor	lege	auditor
Pag. 9.	lin. 6.	optatim		opratum
Pag. 67.	lin. 3. à fine	iniustus		iustus
Pag. 84.	lin. 13.	frater		fratres
Pag. 116.	lin. 18.	opponitu		opponitur
Pag. 134.	lin. 2.	humilis		humilitatis

APPROBATIO.

HÆc Specula R. Patris Ioannis David Societatis IESV Presbyteri nihil habent contrarium nostræ Religioni Catholicæ: sed plurimum adiumenti adferunt iis qui Deo in perpetuum perfrui optauerint. Digna igitur iudico vt in publicum diuulgentur. II. Nouembris, M. DC. IX.

*Egbertus Spietholdius S. T. L. Canonicus
& Plebanus Antuerpiensis.*

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI ET ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ, Archiducum Austriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiae, &c. Serenissimorum Belgicæ Principum Priuilegio cautum est; nequis *Duodecim Specula Deum aliquando videre desideranti concinnata*, Auctore P. Ioanne David Soc. IESV Sacerdote, præter voluntatem Ioannis Moreti, Typographi Antuerpiensis, intra octennium vlllo modo imprimat, aut alibi impressa, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venaliâve habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum, & aliâ graui poenâ mulctabitur: vti latius patet in litteris datis Bruxellæ XVI. Ianuarij, M. DC. X.

Signat.

N. Lombaerts

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM.

M. DC. X.

LIBROS
DEL DR.
L. MARCO

Ayuntamiento de Madrid

70. 1200033/13

Ayuntamiento de Madrid

R 569

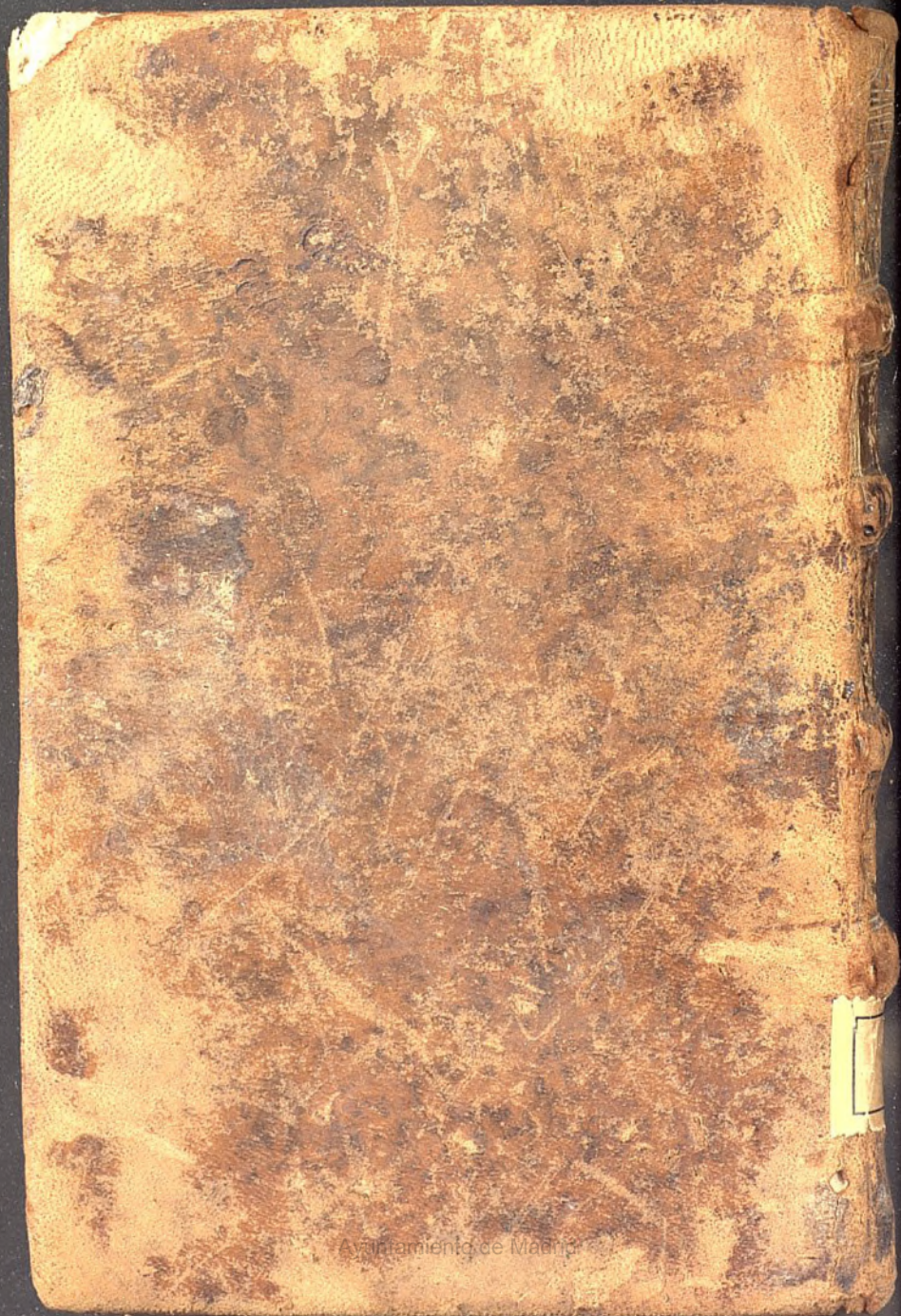
BIBLIOTECA HISTORICA MUNICIPAL

1200037173

70. 1200087/13

Ayuntamiento de Madrid

Arquitectura de Madrid